

- 14 concedimus Belli aut boni non contraria, sed finis est pax bona, mala vero contraria. Bonum enim bellum gerimus, ut pacem habeamus. Non pax queritur, ut bellum exerceatur: sed bellum geritur, quo pax queratur. c. Noli. 23. q. 1.
- 15 Ad sextum concedo si illicita esse torneamenta & alia praeexercitamenta bellandi, in quibus, ut plurimum notabiliter laeduntur se exercentes: non eo quod torneamenta sunt praeexercitamenta bellica, sed quia periculosa. Unde alia praeexercitamenta, in quibus raro, vel nunquam tales accidunt laesiones, licita sunt: qualia sunt, quae nunc dicuntur hastiludia, in quibus hastae sine mucrone sunt in usu, & aliae digladiationes, in quibus gladii sine acumine accipiuntur.
- 16 Quod probatur in illa extrauag. Iohan. 22. de torneamento. petente idem rege Nauarrorum tunc Galliam gubernante condita. et sentit senior Tho. in secun. Secundae. q. 40. art. 1. Ad quartum. ubi minor dilucidius loquitur.

IN GLOSSAM PRIMAM.

- Quae ad hanc glossam pertinent super textum sunt explicata, excepto illo, quod ait poenitentem obligari ad eam poenitentiam, quae ipsi iniungitur, adimplendam. Pro quo facit. c. 1. vers. Ponat se. supra ead. Ex dictis tamen ibi hoc limitandum est procedere, quando iniunctam poenitentiam acceptauit. Quoniae neminem ad acceptandum compelli posse ibi probatum fuit. Ratio vero diuersitatis illa est, quod, quemadmodum vouere consilii est, reddere tamen votum praecipiti. c. Magnae. de voto. ita poenitentiam acceptare liberum videtur poenitenti, modo velit ipse aliter, quam per poenitentiam iniunctam satisfacere hic, vel saltem in purgatorio. acceptam vero tenetur adimplere.
- 18 Ex quo infertur peccare mortaliter illum, qui per contemptum vel negligentiam notabilem non adimplet poenitentiam acceptam: si modo ita sit iniuncta, ut praecipitur. Non ociose addidi per contemptum, vel negligentiam notabilem. quoniae, si per obliuionem aliquando id contingeret, vel per negligentiam leuem. non est putandum illud mortale arg. gl. 1. c. Dictum. 81. d. & quae tradit Feli. in. c. Irrefragabili. de off. ordi. per quae glossa illa putata fing. quae quarta est. c. Ea, quae. de off. archid. quaeque habet negligentiam esse peccatum mortale: declaratur procedere in negligentia notabili non in quolibet leui. Et quod de obliuione dixi, probatur per illa, quae pulchrae scribit Thomas a Vio prima Secundae. q. 77. art. 4. de ignorantia. et quae scripsit Gerson. 2. parte 33. alphab. sub litera. I. & sub litera. M.
- Sed quotidiana quaestio est: an ei, qui non egit poenitentiam acceptam, sufficiat confiteri omissionis peccatum, an vero reiterare oporteat confessionem peccatorum, propter quam talis ei fuit imposita poenitentia. Et multis visum est ad eam iterandam teneri. in quibus est Richard. in Quarto. d. 17. art. 2. q. 3. in argum. 4. in ea videtur etiam esse Paludanus in Quarto. d. 17. q. 5. quem ita tenere refert & probat eius opinionem Diuus Anto. in. 3. parte. tit. 14.

tit. 14. c. 19. §. 19. Sylvester etiam verbo: Cōfessio. primo. q. 3. Pro quibus facit illa Richardi. ratio: pœnitēs tenetur satisfacere pro peccatis ad arbitriū confessarii. c. 1. vers. Ponat. supra ead. facit. c. Mensurā. supra. d. 1. At cōfessarius nō potest arbitrari quidquā, nisi peccata nouerit. l. De qua re. ff. de iudic. aptissimus in hoc text. in extrauag. Quia quorūdā. Iohā. 22. col. 4. & s. de verb. signif. Nosse aut, nequit, nisi iterato sibi confiteat pœnitēs, si est alius cōfessarius, vel prior, qui sit peccata iā oblitus. igitur ppositio vera.

Verius tamen est eum peccare quidē: at nō teneri ad reiterandū. Pri- 20
mo, quia, qui semel confessus est legitime peccata sua, nulla humana auctoritate cogi potest, vt eadem confessus cōfiteatur. Tho. quolib. 1. art. 12. Secundo, q̄ nullo iure hoc probatur. ergo nō est id asserendū. c. Legat. 24. q. 2. §. Erubescimus. authēt. de trient. & semiss. col. 3. Facit. c. 2. de trāllat. præl. & c. Cōsuluisi. 2. q. 5. nisi Deo p pœnitētiā sacramentalē satisfacere vellet.

Non obstat argumētum Richardi. distinguo enim, quod ille assumit. s. teneri pœnitentē ad arbitriū cōfessarii satisfacere. Quoniā aut vult sa- 21
cramentali pœnitentia, quæ multo est efficacior, satisfacere, aut non: si nō, nego illud. Quoniā, sicut non tenetur pœnitentiā acceptare, ita neq̄ pœnitentia sacramentali satisfacere. Si autem velit satisfacere pœnitentia sacramentali, tenebitur iterū confiteri, si confessarius ille, cui fuit cōfessio facta non inuenitur, vel iam ille oblitus est peccata, quæ illi fuerunt patefacta, & pœnitentiā nullatenus recordari potest. Et hanc conclusionē sentit Tho. in illo art. 12. & in Quarto. d. 17. q. 3. art. 3. q. 5. & intrepide affirmat Thomas a Vio in verb. Cōfessio iteranda, & Maior in eadē. d. q. 6. Neq̄ Palud. Fin 22
illa. q. 5. determinat aliud, q̄ diximus, si bene perpēdatur, licet errandi ansā Diuo Anto. prastiterit, et rursus is errare fecerit Angelū & Sylvestrum. Et cū frequenter ita cōsuluerim & dixerim Paludanū illud nunq̄ dixisse, gauisus sum valde reperisse Adrianū, qui hoc ipsum, quod nos, de Paludano sentiēs in ea, q̄ defendimus, opinione fuit in Quarto de confessione col. pen. in fine. Est ergo cōclusio in hac materia certa, & sine scrupulo meo iudicio tenenda confessionē legitime factā non esse reiterandā ex eo capite solo, q̄ pœnitentia iniuncta non fuerit adimpleta, siue id contigerit ex contemptu, siue negligētia, siue obliuione, nisi pœnitēs considerās̄ maio- 23
ris efficacix ac virtutis esse pœnitentiā sacramentalem, siue illam, quæ a confessario præcipitur, quam illā, quæ sponte a pœnitente sumitur, & mente reuoluens maiorem forte pœnā a Deo condonari ob vnus diei ieiuniū a cōfessario præceptum, quam quatuor dierū ab ipso pœnitēte assumptū, velit Deo suo pœnitentia sacramentali satisfacere. Addo tamē hanc pœnitentis voluntatē non cōcludere, quōd confessionem, quam fecerat, penitus integram iteret: sed illa s̄ solum peccata, pro quibus sacramentaliter 24
satisfacere volet. Quidquid ergo in plurimis, qui confitendi modum

cōtinēt, libellis reperias, & quidquid Sūmista doceant, quod diximus cō
grauissimis autoribus neruosis rationibus freti firmo teneamus.

Cap. Si quis.

SVMMARIA.

- 25 Pœnitens non verbo, sed opere confessionem ostendit.
26 Pœnitentiæ solēnis vestigia & quæ mireris, apud Saxones.

25

X hoc cap. sola illa verba notanda sunt: Non verbis tantum
sed opere & virtute conuersationē sanctā a pœnitentibus de
mōstrandā. Facit illud Actorū. 1. Caput I E S V S facere &
docere. præmisit facere & postposuit docere. facit illd Matth.
7. Non omnis, qui dicit domine domine, intrabit in regnum Dei. et illud
Annæ apud Baptistam parthe. Mari. 2.

De virtute loqui, minimū, virtutibus vtī

Hoc Sansonis opus.

Et illud facetum, quisquis fuerit, qui dixit in illis verbis: facere & docere,
penultimā prioris lōgā, & posterioris breuē esse debere. In qua re illud no
tandum, virtutis studiū bonorū exemplis facilius, quā verbis disci iuxta
illud Senecæ. Lōgum iter per præcepta, breue autē & facile per exēpla. &
illud Innocētii: Exēpla Sanctorū pspicaciter recordāda. c. De quib⁹. 20. d.

Quæ vero alia in hoc & sequē. capit. tractantur, quia de solēniter pœni
tentibus dicuntur & vix in vsu occurrent: missa facio contentus viua voce
retulisse, quæ habētur in. c. In capite. 50. d. quod habet illā formā pœnitē
tiæ solēnis antiquæ. Quibus addo eius quædam vestigia reperiri apud Sa
xones in eo tēplo, quod Alberstadii est virgini matri sacrū, quod propha
nis nō patet, sed tantū initiati subeunt. Inducitur enim vnus aliquis e po
pulo cineritio die hominū opiniōe nequissimus. hunc velato capite, pulla
veste sacris admouēt, quibus rite peractis templo, eiicitur eiectus toto ie
iuniorū tempore nudis calcibus vrōe pererrat Diuorum templa visitabū
dus, sacerdotes illi victum suggerunt. Mox in Dominica cœna iterū in tē
plū inductus post olei cōsecrationē ab vniuerso clero expiatus dimittitur
eleemosyna prius accepta, quam pie offert templo. Hunc Adā vulgo vo
cant. Quia, vt protoplastos ille omni vacet crimine, pereunq; ciuitas cre
ditur expiata. quod testatur Iohānes Bohemus Aubanus lib. 3. c. 13. de ritu
omniū gentiū.

Cap. De his.

IN hoc. c. pro repetitis habeo, quæ in superiori dicebā.

Cap. Falsas. Gregorius.

Falsas

Falsas poenitentias dicimus, que non secundum
 auctoritatem sanctorum patrum pro qualitate cri-
 minum imponuntur. Ideoque miles et negociator,
 vel alicui officio deditus, quod sine peccato exer-
 cere non possit, si culpa grauiore irretitus ad poenitentiam ve-
 nerit, vel qui bona alterius iniuste detinet, vel qui odium in
 corde gerit, recognoscat se veram poenitentiam non posse per-
 agere, per quam ad eternam vitam peruenire valeat, nisi nego-
 cium relinquat, vel officium deserat, vel odium ex corde dimit-
 tat: bona quidem quae iniuste abstulit, restituat, anima depo-
 nat ulteriusque non ferat, nisi consilio religiosorum episcoporum pro
 defendenda iustitia. Metamene desperet, interim quidquid bo-
 na poterit facere hortamur, ut faciat, ut omnipotes cor illius
 illustret ad poenitentiam.

S V M M A R I A.

- 1 Poenitentia falsa est, quae non secundum auctoritatem patrum imponitur sine iusto respectu. n. 10. & 11. & 15.
- 2 Poenitentia septennis pro quouis mortali secundum comunem.
- 3 Poenitentiales canones. 47. & eis in foro conscientiae non esse locum probabile. n. 16. eorum tamen scientiam confessariis opportunam. n. 18.
- 4 Fornicanti presbytero quae poenitentia, quae specialis inter quibusdam aliis.
- 5 Intellectus huius. c. Falsas. tractatur intelligendo primo de poenitentia, quae satisfactio est, & impugnatur grauius. n. 21. & refertur alter intellectus, qui omittitur. n. 24. datur nouus. 25.
- 6 Poenitentia duobus modis a patribus taxata: generatim & speciatim.
- 7 Poenitentia maior iusta non vana.
- 8 Poenitentia patrum decretis taxata non semper peccato aequa, tamen aequa latitudinem habeat aliquantam. n. 9.
- 9 Poenitentiae minuendae multae causae & vna nouissima. n. 10.
- 12 Poenitentis imprudentis est gaudere parua poenitentia, nec signum verae amicitiae eius impositio.
- 13 Poenitentia, quae iusta est simpliciter, secundum quid nonnunquam falsa.
- 14 Poenitentiam septennem non esse pro quouis peccato mortali iure imponendam probabile.
- 16 Poenitentiam illam septennem ad forum exterius pertinere.
- 17 Capit. Quae ipsius. 38. d. forte non Augustini.
- 19 Poenitentia coram Deo aequa aliquando iniqua est, quoad confessarium, neque illius iniquitas poenitentem extra salutis statutum ponit. n. 23.
- 22 Ideo vox illatiua.

Res partes habet: primo diffinit pœnitentiã falsam, secũda ibi: Ideoq; infert. Tertia ibi: Nec tñ. vnũ documentũ ponit. Ex principio ergo colligitur diffinitio falsæ pœnitentiæ, esse videlicet pœnitentia, quæ non secundũ autoritatẽ patrũ pro qualitate criminũ imponitur. Pro qua facit, q; mensura dicitur falsa, quæ non est iusta, sed maior, quã par sit vel minor. l. In Dardanarios. ff. de pœnis ibi: propter falsum mēsuræ modum. & c. 2. cũ ei annotatis de empt. & moneta falsa est, cum deest, vel pondus, vel materiæ preciũ. l. Lege Cornelia. l. Qui aureos. ff. ad. l. Cornel. de falsis. facit. c. Non afferamus. 24. q. 1. & c. Omnis, qui statherã, 45. d. & c. 1. de reiud. lib. 6.

Contra quam tamen falsæ pœnitentiæ diffinitionẽ ad manũ est argumẽtũ illud fortissimũ. q; nulla fere hodie pœnitentia pœnitentibus a cõfessariis secundũ patrũ antiquorũ autoritatẽ imponitur. Nam recepta est plerisq; omnibus sententia pro quouis mortali peccato septennẽ imponẽdã esse. c. Hoc ipsum. 33. q. 2. & clarius in §. seq. gl. c. Admonere. 33. q. 2. & gl. in c. Prædicadũ. 22. q. 1. & in illo. c. Hoc ipsum. & c. Sunt plures. de pœnit. d. 3. tradit Hostiẽ. de pœnit. & remiss. §. Quæ pœna. Antoninus. 3. parte tit. 17. c. 20. & Paludanus in Quarto. d. 20. q. 2. & hoc pleriq; omnes asserũt. At hodie vix vllum confessariũ reperias, qui septennẽ alicui, etiã pro centũ mortalib; peccatis, iniungat: vix pœnitentẽ, qui hãc acceptet. Ergo omnis, quæ hodie agitur, pœnitentia est falsa. Quod tñ, quis audeat dicere?

Secundo contra diffinitionẽ prædictã facit q; quadraginta septẽ sunt canones, quos pœnitẽtiales vocãt, quosq; collegit. Hostiẽ in sũma de pen. & remiss. §. quæ pœna vers. Vt autẽ. quosq; ab õnib; sacerdotibus necessario addiscendos esse habetur in. c. Quæ ipsius. 38. dist. Quibus pro certis peccatis taxatur pœnitẽtia certa, quam nulli audimus hodie imponi. Nã presbytero fornicario decennalis mandatur iniungi pœnitẽtia magna cũ austeritate agenda in. c. Presbyter. 82. d. At quis audit presbyterũ propter fornicationẽ simplicem decem annis pœnitere? Eum, qui filiam suã spiri- tualem siue baptismo, siue confirmatione, siue confessione sibi habitã carnaliter cognouit, duodecim añis peregrinãdo pœnitere oportet, & postea in monasteriũ semper ibi seruiturũ ingredi. c. Si sacerdos. 30. q. 1. Et, qui cũ brutis, vel cum cõsanguineis & affinibus &, qui contra naturã peccauit, septem annis pœnitere debet. c. Hoc ipsum. §. 1. 33. q. 2. At quotus quisq; hodie eorũ, qui in eiusmodi decidunt crimina, talẽ agit pœnitentiã? Igitẽ aut falsus est Gregorius, aut falsa fere õnis, q; hodie imponitur pœnitẽtia.

Tertio contra Gregoriũ facit, quia quæ iniũgitur pœnitentia, aut ideo est falsa: quia nõ est penitus iusta & æquapœna, q; peccatis cõfessione aper- tis debetur delendis. Et ad hunc sensum etiam, quæ pœnitentia iuxta sanctorum patrum regulas imponitur, frequenter falsa esse potest. Quia
maior

maior vel minor, q̄ oporteat. Nam, quæ septennis pœnitentia vnum per-
iuriũ iuste delebit, illa nõ poterit aliud multo grauius delere, & alii multo
minori & leuiori maior, quam par sit, erit.

Pro resolutione omniũ dico hunc textũ primo intelligi posse de pœ-
nitentia idest, pœna, quæ pœnitenti a confessario iniũgitur. quod innuit
textus in verbo illo: imponũtur. Facit etiam, quia verbũ pœnitentia in hoc
text. non videtur sumendũ pro sacramento pœnitentiæ, neq; pro pœniten-
tia virtute seu contritione. Illæ namq; nõ imponũtur, sed aut ministrari di-
cuntur, aut quæri. At in textu est verbũ imponuntur. Facit & illud verbũ
secundũ autoritatẽ patrum. per quod innuitur Gregorius agere de pœni-
tentia taxata & a patribus, vel in specie depicta, vel in genere deliniata, dũ
aut speciatim dicũt: Tantũ tempus, tali modo, talẽ pœnitentia pœniteat. Aut
generatim aiunt: Pœna maior, vel minor imponatur peccatori, secundum
qđ variis circũstatiis inspectis aut maius, aut min⁹ fuerit illi⁹ peccatũ. Et
in hũc sensũ intellexit Magister in Quarto. d. 16. & gl. 1. hui⁹ cap. & Maior
in Quarto. d. 20. & Hostiẽ. tit. de pœn. & remiss. §. Quæ pœna. in principio.

Quo modo intelligendi retento dico secundo mentẽ Gregorii in hoc
cap. non esse dicere pœnitentiã, quæ a confessario imponitur minus suf-
ficiens, esse falsam. 1. nullius effectus. Quoniã & si non tollit totã peccato
debitam pœnã, tollit tamẽ partẽ aliquã maiorẽ, vel minorẽ pro sua quali-
tate, si alioqui rite ac legitime fuerit pœnitens cõfessus. c. Nullus debite. su-
pra. d. 1. cũ his, q̄ alias ibi dixi & scripsi. & ab oĩbus Theologis in Quarto. d.
20. tenet. & a nostris in. c. Significauit de pœnit. & remiss. & gl. 2. extrauag.
1. de pœnit. & remiss. Tertio dico Gregorii secundi mentẽ nõ esse dicere
pœnitentiã illam esse omnino iustã. 1. neq; maiorẽ, q̄ par sit, neq; minorẽ,
q̄ secundum patrũ decreta taxat. Vt enim terciũ argumentũ efficaciter cõ-
cludit, interdũ erit maior, q̄ par sit, & interdũ minor. Quoniã stat dare pec-
cata eiusdẽ speciei, quibus eandẽ pœnitentiã imponi mandãt sc̄ta patrum
decreta: quorũ tñ alterũ primo lõge grauius erit, & terciũ vtroq; & quartũ
tribus. Et ita pœnitentia non eodẽ modo erit oĩbus illis iusta & æqua õnino.
Nã & si, vt Parisienses nouissimi dixerunt in illa. d. 20. credendũ est diui-
nã bonitatẽ & aplitudinẽ nõ in indiuisibili pœnitentiã q̄titate illã æqualita-
tẽ reposuisse: sicut preciũ iustũ merciũ nõ est in indiuisibili sitũ, vt dixim⁹
in gl. c. præced. tñ vnus speciei peccatũ tanta potest aliud eiusdẽ sp̄ei gra-
uitate supare, vt, q̄ pœnitentia debetur alii, multo excellat iustæ pœnæ lati-
tudinẽ alii debitã. sicut & preciũ vnus mercis multo solet supare latitudi-
nẽ iusti precii ali⁹ mercis eiusdẽ speciei. Passim enim repies equũ viginti
ducatorũ ac equũ cẽtũ ac ducetorũ: imo mille ducatorũ, passim pãnũ vni⁹
ducati & aliũ eiusdẽ speciei duorũ triũ & quatuor ducatorũ. Quarto dico
nõ fuisse ip̄i⁹ Gregorii mētẽ falsas appellare pœnitentias illas, q̄ prudẽter

a confessario imponent. Quod patet ex gl. nostra in verbo autoritatē, secundum quam poenitentia, quæ iusta minor a confessario imponitur, ex causa iusta non dicitur esse falsa. Causas autem iusta minores imponendi multas & varias esse diximus & scripsimus in c. Mensuram. supra. d. 1. f. f. debilitatem, ægritudinem, magnā contritionē, & aliquando parvā devotionē: timorē item, ne iustam poenitēs respuat, vel acceptā parū impleat.

10

11 Addo item aliam nulli, f. quod sciā hactenus consideratā, q̄ hodie omnes confessarii in poenitentiam iniungunt poenitentibus quidquid boni fecerint & mali sustinuerint. per quam clausulam, & si non alligēt eos ad bona peragenda, efficiunt tamen, vt quæcunq; peregerint, in poenentiā eis cedant sacramentalem. Et ita totum vitæ tempus quodā modo poenitiæ agendæ a quolibet cōfessario cui libet poenitenti, quatenus opus est, videt̄ cōstitutū & taxatū. de quo dicem⁹ ēt aliqd̄ in c. 1. infra. d. 6. in sexto dicto.

Quinto autem dico illas videri Gregoriū appellare poenitētias falsas, f. quæ sine causa minus iustā a confessario imponuntur, vel ob ignoratiā, vel amicitiam, vel fœcordiā & deniq; ob aliquē minus iustū respectum: v̄t si ob iustū, non tamen poenitentē admonet eam, quā illi taxat, non esse iustam, quo pro peccato sufficienter satisfaciatur, ne ipsum contristet, siue molestat, & ne ipsius humanū amorem perdat. Cui considerationi consonat illud, quod Parisienses in Quarto. d. 20. col. 3. dixerūt, f. imprudentiæ poenitentis esse gaudere ob parvā poenentiā sibi constitutā. neq; veræ amicitiae signum esse parvæ poenitiæ impositionem.

12

Sexto videtur illa quoq; poenitentia dici posse falsa, q̄ iusta minor est, quamuis sancte a cōfessario imposta, nec min⁹ recte a poenitēte accepta.

13

f. Illa enim, q̄ quā simpliciter iusta dici potest: secūdū quid tñ potest appellari iniusta. Primo, quia illa mēsurā dicitur esse falsa, quæ licet aliquā partem debitæ quantitatis, non tamen integrā continet, l. In Dardanarios. ff. de poenis. c. 2. de emptio. At poenitentia, quæ iusta minor ob quæcunq; bonum respectum imponitur, q̄ quis aliquam partem quantitatis poenæ ad satisfaciendum contineat: non tamen integrā, neq; per illā integre liberabit̄ a poena purgatorii secūdū plerosq; omnes in Quarto. d. 20. qd̄ multis argumentis efficaciter ibi a docentibus probatur, quidquid gl. dicat in c. Mensurā. de poenit. d. 1. & quidquid etiā. gl. extrauag. 1. de poeni. & remiss. quāuis paulo moderatius loquatur, quam altera. & quidquid Pan. in c. Deus, qui. de poenit. et Burgēsis in c. 2. de empt. determinēt.

Septimo dicimus hos duos intellectus proxime relatos saltem in se veros esse, quanq̄ forte non plus satis textui conueniūt. de quo mox dicam. Hoc igitur intelligendi modo priori, qui secundum hos duos intellectus defendi potest, & qui videtur cōmunis retento: non obstant, quæ cōtra conclusionē ex hoc textu elicitam allegabantur. Non primū: negari enim potest

test

rest primoꝝ cuilibet capitali peccato septennē pœnitentiã iniungendã esse. 14
 Nullibi enim ego inueni legem, q̄ hoc statuatur, q̄ quis gl. illæ tres in argumē
 to allegatæ id asseruerint, & Gratianus in. c. Hoc ipsum. §. 1. 33. q. 2. id, sine
 vlla tamē lege docuerit ab ecclesia vsurpatum & vltu receptum. Contra q̄
 sententiã est. c. Mensuram. supra. d. 1. vbi Hieronymus ait mensuram tem
 poris in agenda pœnitentia non esse a canonibus pro vnoquoq; crimine
 præfixam. Et huius sententiæ videtur esse. Tho. in Quarto. d. 20. q. 1. art. 2.
 Ad secundū. vbi ait: Non est vniuersaliter verum pro quolibet peccato
 septennē penitentiam exigi. & c.

Secundo responderi potest, quo posito & non concessio cuius mortali 15
 peccato septennē pœnitentiam iniungendam esse: id tamen intelligendū
 est, nisi aliud iusta causa facere suadeat. quod supra dicebã. Et ita nõ sequi
 tur: omnes, quæ hodie imponuntur, pœnitentias falsas esse. Quoniam sa
 tis imponuntur secundū autoritatē patrum, si eis docentibus diminuantur,
 præsertim, quando (quod fere semper fit) additur illa clausula, per quam,
 quidquid boni fecerit vel mali sustinuerit, in pœnitentiã ei cedat sacramē
 talem, vt supra est dictum,

Tertio responderi potest illam septennē pœnitentiã non pertinere ad 16
 forum cōsciētiae purum & solū, sed ad forum, quod appellant mixtū: nem
 pe, quando non ad puniendū peccatū, sed ad corrigendū peccatorē in exte
 riore foro proceditur. In quo foro etiam procedere. c. 1. de pœnit. alias ibi
 psuasisse nobis videmur. & in. c. Placuit. d. 7. infra nos tractaturos speramus.

Ad secundū respondemus negãdo pœnitentias in canonibus pœnitē 17
 tialibus cōtentas locum habere in conscientiae foro. Contra quod tamē gra
 uiter vrget. c. illud Quæ ipsis. 38. d. quod habet, vix pro sacerdotibus habē
 dos, qui canones pœnitentiales ignorarint. Vrget etiam prisca indulgē
 tiarum forma tot dies, tot annos, tot quadragesimas de pœnitentiis iniū
 ctis relaxandi. Quæ nõ obscure demonstrare videtur multos olim annos,
 multas quadragesimas, plures dies pœnitētibus, quo in illis pœnitētiam
 agerent, iniungi solita.

Ad horum tamen prius responderi primo potest illud cap. cuius sit, nõ
 constare, quando eius superscriptio solum indicat ex dictis esse Augu 17
 stini. Secundo responderi potest non ideo in parochis canonū illorū sci 17
 entiam requiri, q̄ pœnitentias in illis contentas oporteat eos in foro con
 scientiæ imponere: sed quia illis doceri possunt, quæ pœnitentiæ qualitas
 cui peccato magis conueniat. Instar enim illarū a iure pro exteriori foro
 præfixarum debent suas imponere, parochi secundū omnes.

Ad posterius autem negari potest ex illa indulgentiarū forma conclu 18
 di canonū illorum pœnitentialiū pœnitētias imponi solitas in cōfessiōe.
 Quis enim audeat dicere pœnitentiã illã primi canonis pœnitētialis nepe.
 c. Pres.

c. Presbyter. 3. 2. d. imponi solitā fuisse a confessario alicui? Quid enim illud aliud esset facere, q̄ detegere confessionem? Quem canonē in foro exteriori loqui satis innuit ibi Alexādrinus. & in simili sentit Antonius in c. 1. de pœnit. & remiss. Concludit tamen illa prisca indulgentiarū cōsuetudo multo maiores olim a confessariis pœnitentias imponi & a penitētib⁹ accipi solitas, quam hodie, & multū diuersas. quod libenter concedimus. Sed ex eo non sequitur, quas hodie CHRISTiani accipiūt pœnitētias fere omnes esse falsas per ea, quæ supradicta sunt.

19 Ad tertium respondeo primo per pœnitentiam falsam Gregoriū intellexisse pœnitentiam minorem illa, quā vir prudens imponere debuisset, vt in quinto dicto supra dicebā: siue illa esset illi peccato æqua, siue iniqua seu inæqualis. Quia licet illa vera esset ante Deum & æqua, tamē quoad imponentē, qui non erat diuini iudicii cōsciū: poterat esse falsa & male imposita. Secundo respondeo concedendo, quod argumentū nititur probare, intelligendo per falsam pœnitentiam, quod supra in sexto dicto intelligebamus, nempe illam, quæ maior vel minor ante Deum esset, q̄ eā q̄ delendo penitus peccato sufficeret: esse aliqua parte falsam.

20 Contra tamen hunc intelligēdi modum, & ita q̄ textus nō agat de pœnitētia, quæ pro peccati satisfactione imponitur: sed de pœnitentia virtute siue cōtritione, qui eius est actus, efficaciter facit f̄ primo, qd̄ verba, quæ sequuntur, plane demonstrāt Gregoriū agere de illa pœnitētia, quæ ideo est falsa, quia nō receditur a peccato. At enim: miles & negociator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non potest. Et iterū: qui bona detinet alterius, vel qui odium in corde gerit. Quæ omnia non obscure ostendunt eum non agere de pœnitentia, quæ a confessario iniungitur, sed de illa, quam ipse facit, nempe contritione, quæ pœnitentiæ virtutis actus est, quæq; dolore præteritorum peccatorū & proposito futura vitandi cōstat. c. Pœnitentia. 1. & 2. supra. d. 3. Secundo facit, q̄ illa dictio ideo, q̄ causalis & illatiua est secundū Bartolū in. l. Demonstratio. §. Quod autē. n. 9. ff. de cōdi. & demōst. & quæ ex dicto priori cap. nostri infert ad prædictos, qui toto corde peccata omnia non exuunt, nullatenus apta videri potest, intelligendo principiū de pœnitentia falsa per confessariū iniuncta. Quoniam ex pœnitētia falsa a confessario iniuncta nullatenus inferri potest ad pœnitentiā falsam, quam ipse pœnitens affert & facit. Quoniā illa pœnitētia separata sunt per prædicta, & a separatis non fit illatio. l. Papinianus exuli ff. de minor. c. 2. de trāslat. prælat. Tertio cōtra hunc intelligēdi modū facit. c. fin. infra eo. quod iisdem fere verbis vtitur excepto verbo imponunt & de eadem penitus materia agit. Et tamen clare demonstrat per pœnitentiā falsam intelligere pœnitentiā illam, quam quis de vno, vel de pluribus agit peccatis, nō tamen de omnibus. & ita nō intelligit de pœnitentia cōfidenti

confitenti a confessario iniuncta: sed de illa, quam pœnitens ad cōfessariū defert. Quarto facit finis. cap. nostri, quod præsupponit eum, de quo agit pœnitentem extra salutis statū esse. At enim: Ne tamē desperet interim, quidquid boni operis faciat, vt omnipotēs Deus cor illius illustret ad pœnitentiam. *f* Sed q; pœnitentia cōfidenti a cōfessario sit iusta & satis æqua peccatis aut non: neq; in salutis statu ponit pœnitentē, neq; ab eo tollit per prædicta. ergo cap. nostrū non agit de illa. 23

His argumentis difficile meo iudicio fuerit plene satisfacere. Ideo alter intelligendi modus est, vt intelligatur totū cap. de pœnitētia falsa, hoc est, facta ex parte pœnitēcis. Quod in causa fuit, cur Cardi. hic de cōfessionis veræ conditionibus ageret. quod tamen parū vtiliter facit & ipse dicendū in c. fin. reseruo. Quare tertius idemq; nouus *f* occurrit intellectus, nē pe textum hunc in princip. generatim agere de omni pœnitētia falsa, siue illa sit falsa ex parte pœnitentis, quia nō omnino eum pœnitet: siue ex parte confessarii, quia non omnino iustā, vel non, qualē prudens imponere debuit, imponat. *f* Facit. c. fin. infra eadē. quod huiusmodi pœnitētiā appellat falsam. Facit etiam, q; pœnitentia, quæ iniungitur impœnitēti, & ei, quem nō omniū pœnitet, & absoluitur cum illa, non imponitur iuxta patrū decreta, quibus statutū est, ne talis absoluator. c. Quod quidā. de pœnit. & c. Sūt plures. supra. d. 3. c. Legatur. 24. q. 2. c. Si quis cōtristatus. 92. d. & ita falsa dicitur. Per hunc intelligendi modum omnibus argumentistā pro primodicto adductis, quæ secūdū intellectum expugnat, quā aliis, q; priorē destruunt, facile respōderi potest. & ideo in singulis diluēdis nō morabor.

24 mihi autē illa multuz placet in hoc uocis ut loquat in falsis pœnitentia q; nō correspondet in q; dicitur sed in ualitate suis peccatis. ut si miles peccat ut deponat miles. 23. et si odens peccat ut odius dicitur et c. ex hoc ubi p; ualitate criminat et q; dicit q; sequit

Gregorius in homilia. 24.

Negocium, quod ante conuersionem sine peccato extitit, hoc etiā post cōuersionē repetere culpa non fuit. Sūt enim pleraq; negocia, quæ sine peccato exhiberi aut vix, aut nullatenus possūt. Quæ ergo ad peccatum implicant, ad hęc necesse est, vt post conuersionem animus nō recurrat.

SUMMARIA.

- 1 Officiis ab illis, q; vix, aut nullatenus sine peccato exercent, abstinēdū.
- 2 Ars, quæ sine peccato exerceri nequit, illicita, sed venialiter tantū, si absq; veniali peccato nō potest, mortaliter vero, si non absq; mortali. n. 4. & 5.
- 3 Arte omni & officio bona hominū pars abutitur.
- 6 Ars, quæ sine veniali nō exercetur, venialiter mala.

- 7 Præceptum non omne obligat ad mortale
 8 Ars, cuius operibus homines & bene & male uti possunt, licita, licet, ut plurimum male utatur, idem. n. 10. & 23. nam & naturæ legibus maior hominum pars abutitur. n. 9.
 10 Lex de continentia sacerdotum honestissima.
 11 Vix pro nullatenus & pro difficile. n. 12. utroque modo in hoc textu capi potest. n. 13. sed planius priori. n. 15.
 14 Vox eadem ad diuersa relata diuersa significat.
 16 Artis malæ operum quandoque bonus usus, artem malam alterum e duobus facit. n. 17. est mala venialiter & mala mortaliter. n. 18.
 20 Thomæ Illyrici Franciscani mira persuasio & mirum auditorium. 21.
 22 Ars chartarum lusoriarum in se non mala saltem mortaliter, neque illam exercentes mortaliter peccare, licet hodie extirpanda. n. 26.
 24 Sacramentis etiam maiorem CHRISTIANORUM partem male uti.
 25 Veneni negociationem quandoque licitam.
 26 Monachis ne delicatissima opera, quibus ut plurimum ad vanitatem homines utuntur, faciant, est consulendum.

Varum partium prior soluit unam questionem, posterior ibi: Sunt enim. declarat questionis terminos. Ex hoc cap. habetur poenitentem ab illis negociis abstinere oportere, que vix, aut nullatenus sine peccato exerceri possunt. ad idem. c. Contra rium. & c. Qualitas & c. Consideret. §. In his. supra ead. dist. Et cum a nullo negotio abstinere de precepto debeat poenitens, a quo non debeat alius CHRISTIANUS per ea, que in capitulis predictis dicta fuerunt: sequitur abstinere debere omnes homines ab eiusmodi officiis. Facit, quod diffinit Thomas secunda Secundæ. q. 69. art. 2. Ad quartum. eam artem, cuius operibus homines sine peccato uti nequeunt, esse illicitam, qualis est ars idolorum faciendorum secundum eundem & ars fcenerandi eadem ratione. Eas item artes, quarum operibus homines ut plurimum male utuntur, extirpandas esse. Contra tamen hanc conclusionem oppono, quia sequeretur ex hoc omnem ferme artem, omne officium illicitum esse, & ita nullis eorum homines uti posse. Omnium enim arte genus humanum hodie ut plurimum male utitur iuxta illud Psal. 51. Omnes inutiles facti sunt, non est qui faciat, non est usque ad unum. & illud: Saluum me fac, quoniam defecit sanctus. Quod late quidam ostendit in libello illo infami, aut certe vano, quem de vanitate scientiarum inscripsit, & Erasmus ante illum in illa sua Moria monstravit, sed modestius & maiore cum lectoris utilitate. docet & vulgaris ille adagio: In suo quisque fur officio. & ille: Plus aloes quam mellis habet, constat item experientia. Nam si quis mortales omnes CHRISTIANOS orthodoxos, hæreticos, Iudæos. Sara

cenos & ethnicos, siue gentiles e specula veluti quadam contempletur, facile animaduertet Theologia plures male, quam bene vtentes. Iuris ite peritia medicina, liberalibus artibus atq; aliis mechanicis multo plures abutetes, q̄ eas in Dei vere cultum, quod omnino faciendum erat, conuertetes. Neq; mihi dicas Gregorium hic de arte illa, vlt officio agere, qd sine peccato neqat exerceri. Agit enim & de illo, qd vix sine peccato exerceri potest. & ita de illo, qd pot quide, sed difficile a pcto separari per. c. 2. de cognat. spiri. lib. 6. & l. Vix. ff. de iudic. Secundo contra eandem cōclusionē facit, q̄ secundū illā ad officiū faciendi chartas, quibus homines hodie ludunt, p̄nitēs redire nequiret, neq; aliā ea vti: quia maior pars hominū hodie male chartis illis vtitur. Quod ipsum de arte faciendi fucos & alia vana, quibus mulieres fucantur & ornantur, dicendum videretur. Facit tertio, quod sequeretur peccatum esse fabris lignariis & camentariis iudaorum reparare synagogas. quod contra. c. Coniuluit. de iudæis. videtur esse. Peccatū item esse lupanaria, in quibus meretrices prostent construere. Quod tamen videtur esse falsum. Contra tamen hunc intelligendi modum faciūt. quæ primū dictū supra positum firmant.

Pro resolutione horum dicendum primo p̄nitētes redire nō posse, neq; alios accedere ad illam artē & officium, siue negocium f̄ quæ sine capitali peccato exerceri nequeat. Qualis est ars faciendorum idolorum & ars fornerandi, ars necromantiæ & id genus aliæ. Secundo dico oportere quide non redire neq; accedere ad illam, quæ sine veniali peccato exerceri nō possit, & non solum consiliū sed etiam p̄ceptum esse, non tamen ad salutem necessariū f̄. Quia non est necessariū ad salutē a peccato veniali abstinere iuxta illud Apostoli. 1. ad Corinth. 3. & c. Alias. 2c. dist. Qui super ædificat lignum, scenum & stipulam, quasi per ignem saluus erit. quod explanādo tradit Thom. ab omnibus receptus prima Secūdæ. q. 29. art. 2. Redire aut, vel accedere ad officiū, quod sine veniali exerceri nō potest, redire ad veniale peccatū est: ergo non plus repugnat hominū statui eiusmodi officiū, quam peccatū veniale Pro quo est decisio mihi singularis Thomæ a Vio secunda Secūdæ. q. 169. art. 2. in fine sui cōmenti, vbi clare sentit peccatū veniale tātū esse arte illa, vel officio vti, f̄ quod sine veniali peccato exerceri non potest: idq; officium, vel artem sine veniali exerceri non posse, cuius operibus vt plurimū homines ad veniale peccatū vtūtur. Quæ forte definitio nimium ampla est & ad ea, cuius operibus semper, vel quasi semper venialiter peccatur restringenda per ea, q̄ mox dicam.

Dicat tamen hic aliquis: quo modo, si p̄ceptū est artem, quæ sine veniali peccato exerceri nequit non habere, tali vti solū veniale fuerit, cum p̄cepti transgressio mortale sit? c. Nam de cōstit. cū multis, quæ Fel. ibi congeffit.

Dicat

Respondeo non omne præceptū inducere peccatū mortale. Præceptū
 est ne mentiamur. at nō omne mendaciū est peccatum mortale, licet pecca-
 tum sic, vt late Augusti. docet in lib. de mendacio, & in. c. Primū. 22. q. 2. &
 Alexāder. 3. In. c. Super eo. de vsur. & alibi sæpe habetur. & tradit vterq;
 Thomas secūda Secundæ. q. 110. art. 3. & multa esse præcepta, contra q̄ qui
 facit, solū venialiter peccat, neruose probabat Tho. a Vio in libro viginti
 septē quæstionū. q. 21. Cuius doctrina nobis valde placuit, & exēplificari
 posse videtur in præcepto de benedicenda mensa clericis facto in. c. Nō li-
 ceat. 44. d. & aliis nostræ regulæ, nempe Augustini magni præceptis non
 paucis moralibus & aliis, quæ non dantur de his, quæ necessario pertinent
 ad charitatē Dei, vel proximi. His enim exemplis responderi nō potest p̄
 illud Thomæ in illo art. 5. Ad secundū. qui sentire alicui videri potest non
 omne mendaciū esse cōtra præceptū. Nō enim sentit illud. quia vir doct⁹
 non ait non esse contra præceptum, sed nō esse contra præceptū Decalogi.
 Quoniā nihil est cōtra præceptū Decalogi, quatenus est Decalogi præce-
 8 ptum, nisi quod est cōtra charitatem Dei vel proximi. Tertio f̄ dico illam
 artē & officiū, cuius operibus homines tam bene, q̄ male vti possunt, licitā
 esse, quamuis vt plurimū male illis vtantur. Quod probatur primo argu-
 9 mentis contra conclusionē ex text. nostra elicita supra formati. Et præte-
 rea, quod Thomas in illo art. non dixit artem illā illicitam esse, cuius ope-
 ribus vt plurimū homines male vtātur, sed extirpādā esse & a Repub. tol-
 lēdā per eum. qui illi præst. quasi diceret nō esse illicitā, donec a Reipub.
 principe prohiberetur. Vbi etiam Thomas a Vio magis in hāc partē in-
 clinat ea potissimū ratiōe, q̄ priuatus artifex cōmunis boni curā nō habet.
 Ea enim cura ad principē spectat & ita satis videtur artifici, q̄ suis operi-
 bus, vt male, ita bene possūt homines vti. Ego vero quarto illa ratione id
 mihi persuadeo, q̄ nō est illatio solida: Tali re bona, seu maior pars homi-
 10 nū male vtitur, ergo mala est & improbanda. f̄ Bona enim hominum pars
 etiam ipsīs naturæ legib⁹ male vtitur. Naturæ lex dictat præceptū de vno
 vero Deo sine superstitione colēdo. at soli CHRISTiani orthodoxi, & hi
 nō oēs debita cū religione illū colunt. Lex naturæ dictat sine debita reue-
 rentia iudicio & iustitia non iurare, idest, Deū in testem non adducere. at
 quotusquisq; illa non abutitur? Quod ipsum in lege de nō fornicando, de
 non furando & aliena illicite nō vsurpando, non mentiando & aliis Deca-
 logi præceptis facile videas. Quæ tamen omnia præcepta iuris esse uaturæ
 constās fere omnium opinio habet cū Thoma prima Secundæ. q. 95. art. 1.
 Idem est de sexcētis humanis legibus. q̄ factæ quidē & honestissimæ sunt.
 eis tamen maior eorū, quos ligant, hominū pars abutitur. Qualis est lex
 10 Filla nunq̄ satis laudata de continentia sacerdotū, sine cuius vtinā sublatio-
 ne inter CHRISTianos vera cōtingat cōcordia. Multa in hoc mutuari
 possent

possent a Iodoco Clichthoueo in libello de continentia sacerdotū. Quinto facit, quod ipse Iodocus non citat. c. De occidēdis. 23. q. 5. in illis verbis: Absit, vt, quæ propter bonū & licitū facimus, si aliquid præter nostrā volūtatē cuiq̄ acciderit, nobis imputetur. & paulo post: Quid est in vsu hominum bonū ac licitū, vnde non possit perniciēs irrogari?

Quarto dico text. n̄um in illo verbo f̄: vix. posse intelligi pro nullo modo, sicut in lege. Si iure. ff. de leg. 3. vbi Dynus & Bartol. ita exponūt. & in l. Tutor pupilli. ff. ad Senatusco Velleia. Quem intelligēdi modū tenēdo dicendū est vocem illā, quæ sequitur, aut disiungere tantū verba, & nō sensum & accipi pro siue. de qua est gl, quæ singularis putatur in l. Ad p̄tegendū. C. de in litē. dand. tutor. & ita intelligēdo textus est planus: pro quo intelligendi modo videt̄ casus in c. fin. infra eo, in illis verbis: falsa est p̄nitentia, cum p̄nitēs ab officio, vel curiali negotio nō recedit, quod sine peccatis agi nullatenus præualet.

Potest etiam exponi vox illa: vix, pro difficile, siue cum difficultate, iuxta l. Vix. ff. de iudic. & iuxta text. in iure optimū in c. 2. de cognat. spiritali lib. 6. Quo intellectu retento dicere f̄ oportet partē huius cap. præceptū inducere, partē vero cōsiliū. Quatenus enim habet p̄nitentē redire nō debere ad negocia, q̄ sine peccatis mortalibus, v̄ venialib⁹ exerceri nullatenus possunt, præceptū cōtinet. Quatenus autē habet nō debere redire ad negocium, quod sine peccato vix exerceri potest, de consilio intelligendum est iuxta illa, quæ scripsimus in c. Qualitas. & in c. Contrariū. supra ead. Neq; demireris eundē textum, quoad alia consiliū & alia continere præceptū. Id enim frequens est. vt in c. Cōsideret. supra eadē. & in c. 1. dist. seq. Facit f̄ q̄ in multis iuris partibus eadē vox eiusdē legis ad varia relata varie accipitur. l. 2. ff. de offic. proconsul. c. Ab ex cōmunicato, de rescript. a quibusdā in hoc laudatissimū. c. Cum dilectus de consuetud. & alia multa q̄ post alios cōgessit Dec. in c. Quoniam Abbas. de off. deleg. Facit tertio q̄, quomodocunq; capiatur illa vox: vix. in hoc cap. diuerso modo capiāt oportet. Quoad illa enim officia, quæ sine mortali exerceri possunt, uō tñ sine veniali, præceptum continet non obligās ad mortale. Quoad illa vero quæ sine mortali exerceri nequeunt, præceptum continet obligans ad mortale per ea, que supra diximus. f̄ Planior tamē videtur prior intelligendi modus. s. vt ea vox: vix, pro nullatenus accipiatur.

Quinto dico mihi non videri esse eadem f̄ artem, vel officiū sine mortali peccato exerceri non posse, & illius operibus hoīes, nisi male, vti nō posse. Est enim dare artē, cuius operibus, vei effectis homines bene vti possunt: quæ tamen ars improba est & mala. Diuinandi artes malæ sunt. 26. q. 3. c. 1. At multis, q̄ per illā artē sciunt & noscunt, hoīes bene vti possunt, puta re, q̄ pdita fuit per illā artē inuēta, thesauro item damone mōstrante inuēto.

Ex quo

17. Ex quo infertur alterum ex his duobus sufficere, quo ars aliqua dicatur reprobata: vel quod ipsius operibus homines, nisi cum peccatis uti non possunt, vel quod sine peccato in se nequeat exerceri. Sub prioris membro continetur ars idololorum faciendorum & similiarum. Sub posteriore vero ars diuinationis cum speciebus suis. scilicet geomantia, hydromantia & aliis, de quibus in c. 1. 26. q. 3. ars scenerandi & alia id genus artes. Quarum opera quidem bona sunt, ut ars sanandi per superstitiones & carmina: quarum de numero videri potest ars quoque alchimiae iuxta extrauag. 1. de crimi. falsi.
18. Infertur secundo artem reprobam. scilicet officium, vel negocium duplex esse reprobum, scilicet venialiter tantum & reprobum mortaliter.
19. Infertur & tertio non omnem illam artem esse reprobam cuius operibus homines, ut plurimum male utuntur, quantum si non est de necessariis, iuste illam princeps tollat.
- Quarto infertur solutio eorum, quae pro utraque parte fuerunt allegata. quibus singillatim dissoluendis non est consilium immorari. Solum illud speciatim tangam, quod ad officium faciendi chartas, quibus luditur tactum est. Memini ab hinc fere viginti annos Fratrem Thomam Illyricum instituti Franciscani mirum in persuadendo concionatore apud Tholosates, cum in eorum insigni Academia praelegeret, prima suarum concionum consulibus urbis ac toti populo persuasisse officium praedictas chartas excudendi reprobum esse, & ideo artifices illos peccare mortaliter. Et quoniam palam erat octo, vel decem homines cum multis ipsorum famulis illi arti operam in illa frequenti & populosa ciuitate dare ex eaque viuere, persuasit quoque mortaliter peccare consules, qui eos in ea patiebantur. Et adeo quidem id persuasit, ut post secundam concionem formas, siue characteres illos, quibus illae chartae excudebantur publici comburerentur, & artifices desertis suis artibus e publico alienarentur, donec alio vitae genere honesto Respub. illis prouideret. Nec ab eo die in ea ciuitate, quae caput est linguae Oscitanae, & omnium, quae Francorum pariter imperio post Parisios prima, nusquam ullus, saltim publice ludebat, cum tamen antea nemo non id faceret. Tanta est verbi diuini energia per virum, qui Dei seruus habetur proposita. Ea omnia, quae concionator ille dicebat & faciebat, tunc mihi visa fuere iustissima. Nunc autem rem altius perpendenti zelus quidem illius viri heroici, quem septem horis continuis media hieme mediaque platea, quam S. Georgii vocant a decem fere hominum milibus, quae nulla ecclesia capiebat, audiri vidimus, & auditorum de numero fuimus. Zelus inquam illius pius utilis & laude dignus fuisse videtur.
22. Extirpatio item illorum officiorum res sancta, nec minus Respub. utilis. At artem illam reprobam esse capitaliter in se & eam exercentes mortaliter peccare non satis videtur expeditum. Nam & Thomas a Vio in illo art. 2. non audet id diffinire. Pro qua parte ultra praedicta facit quod ars illa, cuius opera neque in se mala sunt, neque ad malum per se ordinata, imo in bonum & utilem finem,

finem, primū inuenta fuerunt, non videtur esse mala per. c. De occidēdis. 23. q. 5. supra citatum, & in duobus locis ponderatum. Quibus addi potest & ille tertius, qui habet: alioqui nec ferramēta domestica, aut agrestia sunt habenda, ne quis se illis, vel alterū interimat: nec arbores plantādæ, ne quis ex illis se suspendat: nec fenestra faciendæ, ne per hāc se quisquā præcipitet. Haftenus ibi.

Neq; respondeat aliquis Augustinū de illis operibus agere, quibus hominum bona pars bene utitur. Nam primo Augusti. ratio locum sibi vēdicat etiam in illis, quibus maior hominū pars male utitur. Secūdo, quæ, te rogo, dabis opera, quibus hominū bona pars non male utatur? ²⁴ Utinā etiā ipsis sacramētis operū omniū sanctissimis in finē omniū sanctissimū ordinatis bona CHRISTIANORŪ pars non male utatur. Quibus omnes hæretici, omnes fere orthodoxi male morati, multi etiam bene morati frequenter male utuntur. Quotus enim quisq; hodie matrimoniū cū suorū peccatorū contritione contrahit? quod tamen facere debere supra in rubricā monstrauimus & probat in. c. Illud. 95. dist. et opinio receptior habet. Quot asperratur confessionē? Quot sine contritione cōfiteatur? Nōne Thomas a Vio arbitratur bonā CHRISTIANORŪ partē sine iusto peccatorum dolore illa confiteri in. q. 5. de confess? Quod mihi adeo persuasū habeo, neq; id temere, vt cum propheta clamare cogar: Saluos fac dñe, quoniam deficit sanctus. Quare igitur ars chartarū faciendarū cuius finis est honesta hominū recreatio, in quem multi etiā hodie utuntur, reproba indicabitur, licet chartis vt plurimū homines abutātur? Facit. I. Quod sæpe. §. Veneni ff. de contrahēd. empt. q̄ habet etiā veneni negociationē licitā esse, quādo ²⁵ illud tale est, qđ alii admixtū vsui hominum vtile possit esse. Tertio facit, qđ Innoc. a Panor. & aliis ibi receptus in. c. Multa. ne clerici vel monachi. dicebat licitū esse fingere ac vendere ornamenta, quibus se ornare mulieres, vt suum statū decet, valeant, & etiam quo suis maritis magis placeant. quē etiam Io. And. sequitur in illa rub. & in Mercuriali regulæ. Ea quæ. lib. 6. Et tamen constat bonā partem mulierū, aut vltra, quam illas deceat, aut vt aliis, q̄ suis maritis placeāt, aut certe ob leuitatē, quo formosiores, vel quo maiore honore dignæ videantur, ornari.

Nō igitur facile artes huiusmodi, & qui eis utuntur hoīes reprobī penitus iudicādi sunt, q̄ quisquī Reipub. curā gerit, eas & earū exercitores a sua Repub. quoties ei viderit expedire, pellere possit & explodere. ²⁶

Ex quibus infertur ad illius quæstionis, quam nuper interrogabar, decisione: an sanctimoniales siue monachæ illæ peccarent, quæ ornamenta mulierum delicatissima idonea potius lasciuia ac vanitati, quā grauitati & charitati fingerent. In qua re in præsentia tria breuiter dicenda occurrūt primū. ²⁷ f. me nō audere facile p̄nūciare illas in hoc peccare propter prædicta.

Secundū eas etiā si peccant, venialiter tamen tantū peccare. Quoniā quæ huiusmodi ornamentis, vt plurimū & principaliter vtuntur, ad vanitatē & venialia peccata vtuntur. Et ideo ars illa tantū venialiter ad summū potest esse mala. Tertium est meo consilio, quæ alioqui sustentari possunt, ab his operibus abstenturas esse.

Textus. c. fin. Innocentius Papa. 2.

Matres nostros episcopos & presbyteros admonemus, ne falsis poenitentis laicorum animas decipi & in infernū pertrahi patiantur. Falsam autē poenitentiam esse constat, cum spretis pluribus de vno solo poenitentia agitur, aut cum sic agitur de vno, vt nō discedatur ab alio. Unde scriptum est: Qui totam legē obseruauerit, offendat autē in vno factus est omnium reus. s. quantū ad vitam eternā. Sicut enim, si peccatis omnibus esicit inuolutus, ita si vno maneat, vitę eterne ianuam nō intrabit. Falsa enim est poenitentia, cum poenitēs ab officio vel curiali negocio nō recedit, quod sine peccatis agi nullatenus praeualet, aut si odium in corde gesserit, aut si offenso cuiuslibet nō satisfaciat, aut si offendenti offensus nō indulgeat, aut si arma quis contra ecclesiam ferat.

SUMMARIA.

- 1 Præceptiua verba consiliū, & cōsultiua præceptū iuducere ob materiā subiectā, alioqui minime.
- 2 Confessiōis legitimæ. 16. cōditiones, q̄tuor, qua parte est virtutis op⁹. n. 3. tres, qua parte est actus pœnitētiæ. n. 4. quatuor in q̄tū est confessio. n. 5. tres, in quantū est pars sacramenti. n. 6. duæ de bene esse. n. 7.
- 3 Virtutis operi quatuor conditiones necessariæ.
- 8 Simplex hæc vox quid iuris peritis significet.
- 9 Cōfessio peccati alternatiua, vī generica, q̄ de veniali æque, ac mortali pōt intelligi nō satis simplex. & ideo tūc interrogād⁹ pœnitēs. n. 20.
- 11 Humilitas siue modestia exterior nō videtur substātialis cōfessionī.
- 12 Puritas quid.
- 13 Confessionē non efficere inualidā extraria nec aliena peccata.
- 14 Confitentis mendaciū, si est de mortali nōdū detecto mortale est. n. 15 non de veniali, aut de mortali prius defecto, quæ confiteri proposuit. n. 16. & n. 17. nisi propositū mutet. n. 18. quod satisfacere videt, qui in ipsa confessione illa negat. n. 20.

- 19 Propositū solum neminē obligat.
- 21 Mendaciū omne in iudicio dictū mortale. n. 14. in pertinentibus ad iudicium non in aliis, siue iudex sit, siue pars, quæ mentitur. n. 21. & 22. & tria quotidiana corollaria. n. 23. 24. 25.
- 26 Cōfitens, quæ nō peccauit, vel de quibus dubitat, an peccarit, noue ac capitaliter peccat, nisi bona fides excuset, n. 27.
- 28 Cōfiteri frequēter laudabile siue eadē, siue diuersa. n. 29. modo id fiat ex deuotione cū quieta cōscientia sine inquietudine scrupulosa. n. 30
- 31 Confessionis iteratio ex vno quinq; fontiū oritur, & quando ex defectu potestatis nascitur, sola illa sunt iteranda, ad quæ illius potestas non se extendebat. n. 32.
- 33 Confessio ex defectu contritionis iteranda & ratio pulchra huius. n. 34. nisi dolor sit de omnibus cum proposito futura vitandi. n. 35. & ita non omnis informis confessio iteratur. n. 36.
- 36 Confitens scit se legitime confessum, nescit tamen se contritū.
- 38 Excōmunicat⁹ se prius absolui a peccatis permittēs, q̄ ab excōmunicatiōe soluator, peccat, nisi ignorantia excuset. n. 45. Si tñ se posse absolui putet absolutus est. n. 47. non aut si se putat nō posse absolui. n. 48.
- 39 Excōmunicato etiam, quoad Deū, absoluto ecclesia nō cōmunicat.
- 40 Sacramenta permissa hæretico etiam relapso, non tamen ante absolutionē ab excōmunicatione. n. 41.
- 42 Absolutio nullius excōmunicatiōis alteri excōmunicatiōi repugnat, sed omni excōmunicationi repugnat ois absolutio a peccatis.
- 43 Excōmunicatio tollit omnē cōmunionē exteriorē & aliquā interiorē, nisi sit iniusta. n. 44.
- 46 Excōicati, qui se p̄babiliter ignorat excōmunicatū, ipetratio valida.
- 49 Absolutus sancte a peccatis tenetur quandoq; superiorē pro excōmunicationis absolutione adire.
- 50 Confitentiū in excōmunicatione consolatio.
- 51 Adrianus labitur
- 52 Nudum non dicitur caput reticulo cinctum.
- 53 Confessio discreta sit, quoad verba, quoad circumstantias & narrandi modum & etiam, quoad idoneū confessariū. n. 52.
- 55 Confitens principaliter, vt veniā impetret, satis cōfitetur lubēs, quous, timor infamię ad id faciendū eū adigat.
- 56 Simoniā non cōmittit, qui p̄cipaliter propter Deū missat, licet preces, aut preciū ad id allegerint. neq; qui ob Deū principaliter vadit ad matutinū officiū nō iturus, nisi spe lucri allectus. n. 57.
- 58 Confitenda omnia peccata etiam cordis & quare. n. 60. etiam reseruata. n. 61. modo sint, vel dubitentur esse mortalia. n. 62. nondum

- cōfessionē detecta. n. 63. Quorū habetur memoria & sciētia. n. 64. obliuio enim probabilis & ignorantia excusat, nō alia. n. 65.
- 59 Occulta suapte natura, nēpe cordis acta ecclesiæ ptāti nō subiacere.
- 66 Pœnitens quantū vigilabit in reducendo ad memoriā peccata.
- 67 Gabriel in intelligendo Augustino lapsus.
- 68 Confessurum peccata in memoriā reducere oportere nullo iure cauet expresso, ratione tamen conuincit aliquantā diligentiam in hoc adhibendam. n. 69. ab alio maiore ab alio minore. n. 71. nimiam tamē malā. 72. Quanta igitur erit? n. 73. & 80. quid quando confitens ait se nō satis cogitasse. n. 83. Quid si hoc cōfessarius suspicet. n. 84. id ipsum de ignorante, qui peccauit, an sint peccata, dicendū. n. 83.
- 70 Curam iustam omni negotio adhibendam.
- 74 Cura, quā innatus affectus promouet, vt plurimū maior.
- 75 Tristitia omnis simpliciter malū, aliqua secundū quid bonū.
- 79 Confessio integratur confessarii percunctationibus.
- 81 Confitens vulgi confessiones ob indiscussionē conscientia non tam frequenter, q̄ scrupulosi putant, iterandas.
- 82 Confitentē a confitēdo excusat ignorātia, q̄ a peccādo nō excusauit.
- 95 Confiteri sua peccata nemo per interpretē tenetur, quamuis aliquādo possit, neq; mutus per scripturā, licet possit. n. 76. neq; ad scribēda peccata ob memoriā. n. 87. nisi verisimile illi esset se illa post nō recordaturū & nollet statim cōfiteri. 88. vtile tñ id valde. n. 89.
- 90 Fama propria magis, quam aliena seruanda.
- 91 Confiteri nemo tenetur peccata sua publice etiam publica, occulta vero neq; posse, nisi tali casu. n. 92.
- 93 Confitendi pudorē minuit pudor grauissimus male facti.
- 94 Confessio peccatori personalis.
- 95 Sacramenta omnia personalia prater matrimoniū.
- 96 Confitentis displicentia quanta debeat esse.
- 97 Confitenti, cui non satis peccata displicent, quid faciendū.
- 98 Confessionis acceleratio cōmisso pctō cōsiliū, nisi necessitas vrgeat.
- 100 Thomas a Vio carpitur. (n. 99)
- 101 Confessio fortis esto adeo, vt pudorem vincat & pudore victus suā captiuitatē fateatur. n. 102. quod admoneat confessarius. 102.
- 104 Cōfitens sibi peccata iputet, nō alii, qđ intellige principaliter. n. 105.
- 106 Peccans in vno reus est omniū. quadrupliciter exponitur. primo qđ tādū dabit pœnas, quādiu, si omnia peccasset. n. 111. Secūdo quia omniū beneficiorū est ingratus. n. 112. Tertio, qđ oīū virtutū diminutionē patit. n. 119. Quarto tantū a Deo & ipsius amore auertit, quantū propter omnia. quæ vltima expositio fere vna est cū prima & vera

- & vera. n. 119. additur quintus Paraphrastæ, nec min⁹ aptus. n. 121.
 107 Virtutes omnes connexæ in prudentia. n. 115. modus compēdiōse
 eas oēs quærendi. n. 117. & ideo dolendū, q̄ eo nō vtamur. n. 118.
 108 Peccare plura peius, quam peccare pauca, & hæreticū dicere omnia
 peccata esse paria. n. 109. nec peccata cōnectuntur, vt virtutes. 110
 quod mortalia omnia in aduersiōe a Deo conueniāt. n. 120.
 114 Virtutes omnes labefactantur per vnum peccatū: quod duobus mo
 dis verificatur. n. 115. & n. 116.

N hoc vltimo cap. Innocentius huius nominis secundus ex
 hortatur presbyteros, ad quos spectat iniūgere pœnitētiās:
 ne falsis pœnitentiis laicorum animos decipiant. Et diuidit
 in tres partes: Prima facit, quod dictum est. Secūda ostēdit,
 quæ sit falsa pœnitentia. Tertia per quædā exempla, q̄ sit falsa pœnitentia
 explicat. secunda ibi: Falsa autem. tertia ibi: Falsa etiam est pœnitentia.

Ex prima parte collige verbū: admonere. inducere præceptum. Facit
 Cle. 1. de testib. in verb. hortamur. quod ibi præceptū importat secundū
 gl. cōmuniter receptā. Facit. c. Ad aures. verbo cōsilio. vbi gl. memorabilis
 a plerisq; cōmendata dixit verbū: consiliū. importare ibi necessitatē. Quæ
 ideo vera sunt, quoniā ex materia subiecta id colligitur. Nā ex proprio
 significato & in dubio exhortatio liberā volūtatē excitat. c. Deniq; in fin.
 4. d. & etiam consiliū. c. Quisquis. 14. q. 1. & monitionē a præcepto differre
 palā declarat. c. Literis. de rescript. iuncto. c. Mādātū. cū illi annotatis eius
 dem tituli. In qua re illa est resolutio: verba consiliū denotantia præceptū
 inducere, & e contrario verba præceptiua consiliū: quando id materia exi
 git subiecta. Quod probat gl. & ibi alias diximus. c. 1. de testa. coniūcta gl.
 c. Rogo. 11. q. 3. & in c. 1. 12. q. 1. verbo: præcipimus. tradit Feli. in. c. Nā. de
 cōstit. Alioqui in dubio verba præceptiua præceptū & consultiua consiliū
 inducunt. Si quis autē contendat cū Philippo Decio tenēdum esse in illo
 c. Nam. col. 3. verba consultiua non perdere suam proprietatē ob materiā
 subiectam: quoniā nulla est repugnantia hortari quem ad præcepta & a
 prohibito dehortari, & quod satis est per alia iura id præcipi, quamuis p
 ea, in quibus verba cōsultiua ponunt, id non dicamus præcipi. Si quis inq̄
 contendat ita dicendū, ego cum illo non contendā, quandoquidē idē effe
 ctus ex vtroq; dicendi modo colligitur. & vt primū frequentius docetur,
 ita secundum paulo subtilius videtur.

Colligo secundo pœnitētiā dici falsam, quādo quē vnus, vel aliquorū
 peccatorū, & non ōniū pœnitet. & pari ratiōe cōfessio falsa dicetur, q̄ simi
 lis fuerit tali pœnitentiæ. Et qm̄ in. c. Falsas. supra ead. p̄ miseram⁹ tradere
 hic & declarare, quas q̄litates oporteat habere cōfessionē sacramentalē, ideo

dicēdū^f sexdecim cōditiones eā desiderare iuxta illos quatuor versiculos:

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis

Atq; frequens, nuda, discreta, libens, verecunda,

Integra, secreta, lachrymabilis, accelerata.

Fortis & accusans & sit parere parata.

Quos declarat Thomas in Quarto. d. 17. q. 3. art. 3. q. 4. & Antoninus. 3. part. titul. 14. c. 1. §. 2. & alii alibi. Nos vero, & si non breuius, vtilius tamen, q̄ omnes alii speramus aperire modo prius explanationē Thomę subiiciamus. quę talis est: Dictarum conditionū (inquit) quędam sunt de necessitate confessionis, quędam sunt de bene esse ipsius. Ex autē, quę sunt de necessitate confessionis, vel competunt ei, secundum quod est virtus, vel secundū quod est pars sacramēti. Si primo: aut ratione virtutis in genere, aut ratione specialis virtutis, cuius est actus, aut ex ipsa ratione actus virtutis. Virtutis^f autem in genere sunt quatuor conditiones vt in. 2. Ethic. habetur. Prima est, q̄ quis operetur sciens. et quantum ad hoc cōfessio dicitur discreta, secundum quod in actu omnis virtutis prudentia requiritur. Est autem hęc discretio, vt maiora cum maiore pondere confiteatur. Secunda conditio est, q̄ sit eligens, quia actus virtutum debent esse voluntarii. et quantum ad hoc dicit libēs. Tertia conditio est, quod propter debitū finem operetur. et quantum ad hoc dicit, q̄ sit pura, vt. s. recta sit intentio. Quarta conditio est, q̄ immobiliter operetur. et quātū ad hoc dicit, quod

4 debet esse fortis, vt. s. propter verecundiā nō dimittat^f Est autem cōfessio actus pœnitentię virtutis, quę quidem principiū sumit in horrore turpitudinis peccati. et quantum ad hoc confessio debet esse verecūda, vt se nō iactet de peccatis propter aliquā sæculi vanitatē admixtam. Secundo progreditur ad dolorē de peccato cōmissō. et quantum ad hoc debet esse lachrymabilis. Tertio in abiectiōe sui terminat^f. et quantum ad hoc debet esse humilis, vt se miserum confiteatur & infirmū. Sed ex propria ratione huiusmodi actus, qui est confessio, habet, q̄ sit manifesta. quę quidem manifestatio per quatuor impeditur. Primo per falsitatem. & quātum ad hoc dicit fidelis vera. Secundo propter obscuritatem. et cōtra hoc dicit, q̄ sit nuda, vt non inuoluat obscuritatem verborū. Tertio per verborū multiplicationē. et contra hoc dicitur, q̄ sit simplex, vt non recitet in confessione, nisi quę ad quātitatē pertinet. Quarto, quod nō subtrahatur aliquid de his, q̄

6 manifesta sunt. et cōtra hoc dicit integra^f. Secundū autē quod cōfessio est pars sacramenti, sic cōcernit iudicium sacerdotis, qui est minister sacramenti. vnde oportet, q̄ sit accusans ex parte confitentis: parere parata per comparationē ad sacerdotē: secreta, quantum ad conditionē fori, in quo

7 de occultis consciētia agit^f sed de bene esse cōfessionis est, q̄ sit frequēs & q̄ sit accelerata, vt statim etiam confiteatur. Hactenus Thomas.

Cui

Cui addendū primo, q̄ verbū simplex iuris peritis significat sine plica gl. putata sing. in Cle. Saep̄. verb. simpliciter. de verbo. signif. bonus text. n. c. Firmiter. de summa trini. Et ideo, quod sub conditione fit, nō dicitur simpliciter fieri. l. 1. §. Si quis simpliciter. ff. de verb. Ideo cōditio prima cōfessionis, quæ simplicitas dicitur, iuxta ordinē verborū prædictorū carminū denotare videtur, q̄ confessio taliter fiat, quo clare, quatenus materia patitur, intelligatur a confessario peccatum. Quæ expositio germanior videtur illius verbi sensui, quam illa Thomæ cōmuniter recepta. s. vt nō recitentur in confessione, nisi quæ ad quantitatem pertinent. Nisi dicamus eū, qui verborum multitudine veritatem tegit, veluti grana palearū multitudine teguntur in area, non dicere illam sine plica & explicite, siue simpliciter. Quod visus est sentire doctissimus ille Thomas.

Ex quo infertur eū, qui peccatū ita confitetur, vt confessarius percipere nequeat, an sit mortale: an veniale: quia nō satis intelligit cōfidentis verba inuoluta, generica, disiunctiua & implicita, non satis sufficienter confiteri. Et ideo confessarius debet tunc eum monere, quatenus magis suorum verborū plicas explicet. Verbi gratia: sunt, qui disiunctim cōfidentur se deliberate, vel motu primo desiderasse res turpes, alii generatim, sed non debita cū attentione preces horarias dixisse, alii se morosa, vel alia carnis delectatione detentos fuisse. Quæ oēs confessiones mihi videntur inuolutæ & plicate. Quoniam æque de veniali possunt intelligi, ac mortali. Quo casu peccantē a cōfessario interrogari debere arbitror, vt simpliciter sua peccata declaret omissis plicis illis generalibus, quæ confessionē reddūt ambigūā declaret simpliciter. i. nomine illo specifico, quod sufficiat ad intelligendū ipsius peccati quantitatem: vtrū mortale sit, an veniale, & cuius speciei.

Secunda conditio est humilitas. i. modestia, qua se cōfites agnoscat miserum & infirmū. Ex quo infertur eum, qui cōfidentur, veluti se de peccato iactans, non satisfacere. eum itē, qui cōfidentur sine causa capite nō aperto, aut genu non flexo, minimū abesse a confessione ficta. Qualis erat, quē audiui sedentē & virgā manu tenentē, illaq; veluti ludentē confessū fuisse sacrificio pariter cū eo sedenti. Qualis item alius, qui coequitans cōfessario capite confitebatur cooperto & erecto sine vlla, quæ id suaderet, iusta causa. Hæc autem quamuis sine peccato esse nequeūt, saltem veniali, non tamen per illa puto confessionē vitari, si cætera omnia præter hanc humilitatem, siue modestiam exteriorē concurrant.

Tertia conditio est puritas. i. munditia ab impertinentibus. Id enim Latinis puritas significare videtur iuxta illud Persii: purū & sine labefalinū. Facit. c. Pura. 3. q. 9. c. Statutū. §. In super. de rescript. lib. 6. Peccatū enim, saltem veniale est eiusmodi extraneis & impertinentibus confessionē cōfessanea facere. Præsertim aut debet esse pura a peccatis alienis, ne in eo loco

& tēpore detractōnis, vel susurratiōnis peccatū peccetur. in quo & quādo
 13 omniū peccatorū purgatiō quæritur. Arbitror tamen, neq; impertinētia
 prædicta, neq; aliena peccata manifestata efficere, quo minus illa cōfessio
 sit valida, præsertim, si non aduerteret confitens se in eo peccare, vel si ad-
 uerteret se peccare pœniteret eum illius peccati, & sufficiēter id palā face-
 ret confessario. Quem tamen talia miscentē ilico debet confessarius, vt ta-
 ceat, monere & vt pœniteat rogare arg. c. 1. col. 3. infra. d. 6. Si autem occur-
 rat aliqua sui peccati circūstantia confitēda, quæ sine alterius personæ ma-
 nifestatione aperiri nequeat confessario, eo casu quid esset agendum dixi-
 mus in. c. Consideret. supra ead. in princip. in annot. 9.

Quarta est fidelis. 1. digna, cui fides habeatur, hoc est, verax. Ex quo infer-
 tur q; cum mendacium semper sit peccatum. c. Primū. 22. q. 2. c. Super eo.
 de vlur. in cōfessione tamen dictū grauius est. Imo aliquibus visum est sē-
 per esse mortale. Pro quibus facit, qd Thomas ait secūda Secūda. q. 69.
 art. 1. Omne mēdaciū in iudicio dictū peccatū esse mortale. facit, q; Palu.
 in Quarto. d. 21. q. 2. art. 1. ait siue causa humilitatis, siue hypocrysis deli-
 beratæ in confessionis iudicio mentiri irreuerentiam quandā esse sacra-
 menti, & ita videri mortale. Thomas item in illo art. 1. sub finem ait confi-
 tentem quidem abstinere posse a confitendo veniali. At si confiteatur &
 mentiatur, mortaliter peccare. Quoniam, sicut vis iuramenti mēdaciū
 ex se veniale facit mortale, ita vis & calor iudicii de veniali efficit mortale.
 & Anto. 3. part. titul. 13. c. 18. in conditione sexta ait penitentē, qui aduertēs
 in iudicio confessionis mentitur, præcipue de mortali, peccare mortaliter.
 Facit, q; cōcionator assumēs aliquod miraculū, vel aliud factum alicuius
 Sancti falsum, tanq; suæ concionis materiam, mortaliter peccat, si mētiat,
 ex mente Thomæ secūda Secūda. q. 110. art. 4. Ad quintum. vbi clarius
 15 id Thomas alter aperit. Nos tamen cum aliis putamus primū eum, qui
 de mortali peccato nondū per confessionē confessario aperto mētitur, pec-
 16 care mortaliter secundū omnes. Deinde idem putamus de mentiēte sup
 peccato veniali, quod confiteri proponit. Quia, qd ait Thomas ipse a Vio
 suo confitendi proposito fecit illud peccatū veniale iustā confessionis ma-
 teriam, et ita tenetur id, quod super ea dicit, efficere verum.

17 Ex qua ratione facile inferas idem esse, si quis mētiatur super peccato
 mortali iam cōfessione aperto, quod tamen confiteri proponebat.

18 Tertio vero credimus Imendacia confessioni extraria & impertinētia,
 mendacia item circa venialia, quæ quis non proposuit confiteri: vel si pro-
 posuit & illud propositū reuocauit, non peccare mortaliter. Idem autē ar-
 bitror dicendū de illo, qui intra confessionis actionē mutauit illud propo-
 sitū: quod de illo, qui ante confessionē. Quoniam in his, quæ a sola nostra
 volūtate pendent, donec in aliā transeant obligationē, puta voti, vel con-
 tractus

tractus, vel delicti, vel aliam pro lubito nostro mutari possunt. c. Cū Mar-
thæ. de celebr. miss. l. 4. ff. de adit. legat. Propositū aut hoc, vel illud faciēdi
nullā inducit obligationē secundū Archid. in. c. Qui bona. 17. q. 1. col. 2. &
sentit Tho. secunda Secundæ. q. 88. art. 1. & Abbas, quē sequitur Panor. in
c. Literaturā. de vot. col. 1. quidquid gl. 3. illius. c. Qui bona. dixerit.

Ex quo infertur rarū esse F, qui de veniali, vel mortali antea legitime
detecto mentit, mortaliter peccet. Quoniā aut nō proposuit illa cōfiteri,
& nō peccat mortaliter per prædicta: aut si proposuit, potuit reuocare pro-
positū per proxime dictum. Et qui nūc mentitur super illis, quia non vult
confiteri, mutat propositum, vt palam est. Facit pro prædictis, q̄ mendaciū
in iudicio dictum tunc demū est peccatū mortale, quando ad illud iudiciū
pertinet. Quod sentit Thomas senior & ibi explicat clarius iunior secūda
Secundæ. q. 90. art. 4. sub finem, dum ait mendaciū contra iudiciū, vel do-
ctrinā esse peccatū mortale. Ponderandū enim est non dixisse: quæ in iu-
dicio & docendo dixit, mendacia esse peccata mortalia, sed: quæ contra iu-
diciū & doctrinam sunt.

Ex quibus verbis nō minus subtiliter, quā vtiliter alter Thomas infert
F iudicem, qui dum iudicat, miscet aliquot mendacia, non tamen cōtra iu-
diciū, sed circa impertinentia peccare quidem: sed non mortaliter. Et ita
in specie docuit idem Thomas in. 4. condit. confess.
Ex quo ipse infero F idem esse dicendum de partibus, quæ super imperti-
nentibus mentiuntur eadem omnino ratione.

Non obstant pro contraria parte adducta. Nam quod ait Thomas in
illa. q. 69. art. 1. intelligi potest primo de mendacio illo in iudicio dicto, qđ
pertinet ad illud: & non de illo, quod ei est impertinēs. Eodem modo tollē-
da sunt alia elogia doctorum præcatorum. Secundo responderi potest
Thomā intelligendum esse secūdū ea, quæ aliubi, nempe. q. 70. art. 4. ipse-
met dixit. s. mendacium in iudicio esse mortale suo genere, sicut quælibet
alia iniustitia. Per quod tacite significabat in specie nōnunq̄ esse veniale.
Et quidem, nisi tanta esset Thomæ a Vio autoritas, mallet tenere men-
dacia in iudiciis super leuibus esse tantum venialia. Cui consequēs esset
idem dicendū esse de mendaciis in confessione dictis, quamuis de rebus
ad confessionē pertinentibus dicerentur. Cum enim in omni materia sub-
reptio & rei leuitas a mortali excusent, vt probat text⁹, si bene ponderetur
in. c. Vnum. col. fin. 25. dist. & tradit Tho. prima Secundæ. q. 88. art. 5. & 6.
& secunda Secundæ. q. 35. art. 3. & q. 59. art. 4. & q. 66. art. 6. non video, quare
non etiam in iudiciis tam interioris, quā exterioris fori excusent. Mouet
ad hoc etiam, quod nisi magnus ille Thomas Aquinas hoc dixisset. Tho.
a Vio id non asseruisset: & Aquinas hoc nō videt ita dixisse. vt germana
expositio ex ipsiusmet dictis non colligatur, quod supradictū est.

- 23 Ex prædictis tamen etiã retēta opiniōe Caietani, q̄ mihi nō adeo placet, infertur primo confitentē interrogatū, an cum mulieribus leuia quædã & ludicra, non tamen de se ad libidinem mouētia loquutus fuerit: si respōderit non esse loquutū, vel quia iam inde a principio proposuerat id non cōfiteri, quia iudicabat esse veniale, vel si saltē, cum interrogaret, tacite reuocauit propositū id cōfiteđi sciēs se ad id nō teneri nō peccare mortaliter.
- 24 Infertur secundo f̄ eum, qui interrogaretur: an aliquando rem in vita sua cum muliere habuisset aliqua, & ille sciens se non habuisse rem quam iam antea non esset confessus, responderet nō habuisse vnquam, eo quod proposuerat, quæ ante legitime confessus fuerat, iterum non cōfiteri: non peccare mortaliter. Quod ipsum de id genus aliis dicendum est.
- 25 Infertur & tertio f̄ interrogatū a cōfessario: num pater, aut auus ipsius talia, aut talia gessissent (quod olim ipse puer interrogatus fui) & si respōderet nescire, cum sciret vel nō gessisse, cū gessissent, minime ipsum mortaliter peccaturum.
- 26 Infertur autem & quarto f̄ eum, qui cōfiteret se peccasse aliqua mortalia, quæ tamen scit se non peccasse, qui etiã dubitat, an peccasset, & fatetur
- 27 se certo peccasse, peccare mortaliter. Quod tamē molliendum videtur, ne procedat in eo, qui non eo animo illa fatetur, vt sacerdotem decipiat: sed quia putat se benefacere, dum tutiorē videtur sibi viam eligere, vel dū arbitratur se fortiter accusare sanctum esse. Quoniam huiusmodi pœnitēs non mētitur saltem perniciose, & si falsum dicat. c. Animaduertendū. 22. q. 2. quod habet mendaciū esse falsam vocis significationē cum intētione fallendi. Quod maxime confirmatur per eam opinionē, quā contra Thomā de Vio paulo ante defendebā. Qui casus, vt arbitror, multis cōtingit frequenter, sicut olim mihi puero, dum confiteri peccata per formulas impressas conabar, & omnia in eis scripta fere peccata putās ita faciendū esse cōfitebar. Illud autem occurrit addendum opinionē Thomæ a Vio veram videri, & quod proxime dicebamus, limitandū esse, quando pœnitēs nullum peccatū veniale, vel mortale haberet, quod confiteri oportet, neq; confitetur vllum, quod vere peccasset: sed aliquod veniale, quod nō peccasset, confitendo mentiret. Is enim hoc faciēdo capitaliter peccaret: nō quia mentiretur, sed quia, quod nō esset sacramenti materia, pro illa substitueret & veluti propinaret. Quod vir quidā ad vnguē doctus docte considerans mihi dicebat. Magna enim irreuerentia fieri videt tanto sacramēto facere, vt illius forma in cassum super eā, quæ non sit apta, materiā proferatur. Et grandē irreuerentiā non solum sacramentorū, sed omniū sacrorum, quod sacrilegiū est, capitalē oportet iudicari per ea, quæ vterq; Thomas scribit secunda Secundæ q. 99. art. 1. 2. & 3. & quæ annotat gl. in. c. Sacrilegiū 17. q. 4. Neq; dicas eadē ratione igitur peccaturū mortaliter, qui cum aliis
- peccatis

peccatis mortalibus, vel venialibus per ipsum admissis mentitur aliquod veniale, quod non admisit, peccasse, quando de toto ad partem argumentum valet. l. Quæ d' tota. ff. de rei v'edic. & c. Pastoralis. §. Itē cū totū. de off. dele. Et qui hoc facit, videt' efficere, vt forma illa sacramentalis incassū & inani- ter p parte aliqua materie applicet' min' idoneæ. Ne (in q) hoc dicas, cōsi- dera horū duorū casuū nō esse eandē rationē. qm̄ in priori nulla est collata materia, q̄ p'cēnitētiæ sit idonea, in posteriore vero cōfert'. Et quia p'cēnitēs ea mēte accipit p'cēnitentiæ sacramentū, siue absolutionē illā sacramentalē, vt valeat modo, quam potest aptissimo: & ita vult saltē implicite, vt illa forma super eam materiā, vel totā, vel particularem cadat, supra q̄ aptius cadere potest. Sicut & qui super panem, qui nō solū e tritico, sed alia min' apta eucharistiæ materia esset cōfectus, verba proferret super aptā partē, & non super ineptā pronunciare videretur verba consecratoria.

Quinta conditio est frequentia, q̄ tangitur in illo verbo frequēs, duo- busq; modis intelligitur. altero, vt qui frequenter cadit, frequēter confitea- tur. altero, vt eadem peccata pluries, quam semel in anno cōfiteatur. Prior modus iutelligendi est verus de cōsilio. et hoc est, quod Thomas ait in. d. 28
17. q. 3. art. 3. q. 4. hanc conditionē de bene esse confessionis esse & non neces- sitatis. Est autem de bene esse: quoniam confessio medicamentū est maxi- me Dei timorē conseruans. Præcepto autem nemo pluries, q̄ semel in ano regulariter tenetur cōfiteri, vt diximus in summa huius dist. Alter est mo- dus intelligendi, vt eadem peccata pluries, quam semel confiteamur. Et 29
secundum hunc intelligendi modum etiam continet consilium iuxta illud Augustini: Quanto pluribus confitebitur turpitudinem criminis, tanto facilius inueniet gratiam remissiois. c. Quem p'cēnitet. supra. d. 1. Quāuis enim per primā confessionem & contritionē peccatorū peccata illa, que ad culpā, condonentur: p'cēna tamen & satisfactio tēporalis pro illis subeūda, in quam p'cēna aeterna cōmutata fuit, minuitur tum propter verecundiā, quam confitens patitur, tum propter absolutionem sacramentalē, per quā non solum augetur gratia, sed etiam minuitur p'cēna in purgatorio sustinē- da secundum iententiam receptam, quæ diligenter discutitur per Thomā a Vio secundo tomo. q. 4. in materia confessi. Et is sensus est germanus con- textui illius. c. Quē p'cēnitet. quanq̄ memini Panor. in. c. At si. §. De adul- teriis. col. 3. de iudic. & Feli. in. c. Sicut dignum. col. 1. de homicid. ad aliud propositum non ita illi textui germanū illum putasse ling.

Hoc autem sanctum esse ac vtile intellige, f quando quis cōfitetur ex 30
deuotione pluries eadem peccata cum quieta conscientia sine molestia cō- fessariorū non conterendo in hoc tempus aliis magis piis, aut vtilibus ope- ribus impendendum, & breuiter seruatis prudentiæ conditionibus: alias autem vituperabile est. Quæ de re Thomas a Vio in hæc verba prudēter scribit.

scribit: Ex scrupulosa & inquieta phantasia cadere in conscientiam iterandam & reiterandam pluries confessionis vituperabile est. Quoniam procuranda est pax anime & conscientie, quae cum huiusmodi iterationibus non stat. Et quando hoc accidit, in veritate deberet talis, postquam semel ita confessus est & absolutus, ut tamen ipse, quam confessarius doctus sufficienter iudicet confessionem quiescere. Et si postea scrupulus aliquis occurrit de aliquo, tanquam non confessio si sibi videtur, quod fuerit confessus, quiescat & non amplius confiteatur. Nec propterea exponit se iste periculo, quia non est certus se confessum. Quoniam hoc putandum est huic viro infirmo, ut certum, quod apud alium esset opinio. Et enim passio haec infirmitas corporalis tollens, seu impediens in illo tempore firmitatem iudicii, & timor & motus phantasiae in tantum operantur, ut nisi quiescat, consurgent tot ambigua, ut nunquam videatur confessus. Cuius signum est, quod idem centies confitentur, & quod isti semper in dubium redeunt confessionis, qui forte diligentius caeteris confessi fuerint. Nec est in potestate talis retinere motum phantasiae, nisi in principio comprimatur, unde sequuntur pericula corporis & anime ad tollendum, vel impediendum utriusque bona. Dixi autem: in veritate, propter personas iterantes confessiones. non quod in veritate scrupulosae sint: sed quia nunquam in veritate confitentur, ita ut semper confitentur & nunquam sunt confessae, tanquam daemones semper poenitentes & nunquam se corrigentes. Haec ille. Quod autem secundum hunc intelligendi modum non contineat praecipuum, facit, quod nemo auctoritate vlla humana cogi potest ad confitendum iterum, quam peccata legitime semel confessus est. quod Thomas asserit quolibet. 1. q. 12. Quia inquit confessio peccatorum quiddam sacramentale est diuino imperio non humano subiacens. quod in. c. fin. infra. d. seq. latius discutietur.

- 31 Sunt tamen casus, in quibus necessaria est iteratio, qui ex vno quinque fontium oriuntur, videlicet, ex defectu confessarii, vel contritionis, vel confessionis, vel satisfactionis, vel inhabilitatis. Primus ergo casus colligitur ex parte confessarii, quando in eo fuit defectus, vel potestatis, vel scientiae, vel voluntatis, quando. scilicet confessarius, vel non erat sacerdos, vel non habebat iurisdictionem super confitentem, vel nesciuit, aut noluit facere absolutionem, vel non erat tanta eruditione, quanta necessario exigebatur in confessario, saltem respectu talis confitentis. De quibus omnibus & etiam, quando confessarius erat excommunicatus, dicemus in. c. 1. §. Laboret. infra. d. seq. ubi et tractabimus, quod quando confessarius habebat potestatem absoluendi a peccatis: sed non ab omnibus, iteranda est confessio tantum eorum, a quibus non potuit absoluere, non autem aliorum.

- 32 Secundus casus colligitur ex defectu contritionis, puta, quando sine villo dolore peccatorum facta est: vel cum dolore quidem praeteritorum, sine tamen proposito vitandi futura, quamuis habeat qualequale abstinendi desiderium.

deriū. Qualis est, qui dolet se furatum, non tamen habet animū restituēdi. qualis itē, qui dolet se fornicatū, non tamen habet animū relinquendi concubinā deliberatū. Per talem enim contritionis defectum pœnitentia redditur nō vera de pœnit. & remiss. c. Quod quidam, quo calu absolutio neganda est, vt ibi habetur. Huiusmodi enim pœnitens, si tacet propositum eiusmodi, non confitetur integre. Si autem cum aliis peccatis illud quoq; propositū confiteatur, inhabilē se proponit absoluteioni. Quia peccati venia non datur, nisi correcto. regul. Peccati. lib. 6. c. Legatur. 24. q. 2. & ideo si absoluatur, sacrilegium cōmittit confitens suscipiendo & confessarius dando absoluteonē propter irreuerentiā, quā sacramēto faciunt arg. c. Illud 95. d. c. Per Esaiam. 1. q. 1. f. Si tamen displicent præterita & futura proponuntur vitanda, licet non tam displiceant, nec tam vitanda proponantur, vt ex his confletur contritio delendis peccatis sufficiens. neq; attritio talis, quæ per sacramenti adiunctionē fiat contritio, non oportet confessionem iterare. primū f. q. alioqui nemo sciret se vere confessum, & quiuis merito esset de iteranda cōfessione sollicitus, quia nemo scire potest, an sit in statu gratiæ iuxta illud Ecclesiast. 9. c. Nemo scit, an sit odio, vel amore dignus. c. fin. de purg. cano. Ergo nemo scit etiam, an sit contritus. Quoniā qui sciret se contritū, sciret vtique se Dei amicū. c. Dixi. c. Magna. supra. d. 1. Secundo, q. cōfessio non est iteranda eo solo nomine, quod fiat sine gratia & charitate, hoc est, sit informis, (vt cum vulgo loquamur) secundū Thomā in Quarto Sent. d. 17. q. 3. art. 4. et late tradidit alter Thomas. q. 5. in materia confessionis. Tertio, q. alia omnia sacramēta possunt vera esse dāte & accipiente illa capitali peccato infectis, & nullibi reperitur contrariū in pœnitentiæ sacramento statutum. Ergo & hoc sacramentū potest reperiri verū sine gratiæ productione.

Tertius casus est ex defectu ipsius confessionis, quando. s. confessio nō fuit integra omniū peccatorū, vel quia præ verecundia tacetur aliquid necessario dicendum, vel tam crasse de confitendis cogitat, vt omittat ea, q. cōmuniter omnes confitentur, puta, si nō haberet animū abstinēdi a mortalibus. quod etiā mulierculæ solent explicare. Facit lex Latæ culpæ. ff. de verb. signif. de quo aliqua dicta fuerunt in. c. Consideret. §. Cautus, supra. ead. & latius dicam in conditione decima.

Quartus casus nascitur secundū multos ex inhabilitate pœnitentis ad suscipiendū sacramentum propter censuras ecclesiasticas. A iunt enim ex cōmunicationē pœnitentis efficere, vt absolutio facta nō teneat ipso iure. Pro quorum opinione, quæ faciūt cum his, quæ illā impugnat, adduxim⁹ in. c. Consideret. §. Cautus. sub fin. vers. Quotidiana. supra eadē dist. Quia tamen ibi promissimus nos hic addituros aliqua, sit prima propositio sacrilegiū quidem cōmittere pœnitentem, qui sciens se excōmunicatū siue ma
iore

iore, siue minore, se absolui a peccatis patitur & confessariū etiā eū absol-
uentē. Et de pœnitente quidem patet. Quoniā excōmunicatus a partici-
patione sacramentorū exclusus est, etiā minore nodatus excōmunicatiōe
c. Si celebrat. de cler. excō. minist. De confessario itē, quia ministrat sacra-
mentū illi, qui ab eiusest participatione semot⁹ & ita abutitur sacramēto,
quæ species est sacrilegii cū primis magna secundū Thomā secunda Scđæ
q. 99. art. 3. Facit. c. Quicumq;. 24. q. 1. quod habet eos, qui ab vnitāte Petri
Apostoli quolibet modo semetipios segregauerunt, neq; nūc vinculis pec-
catorū absolui, neq; ianuā posse regni cœlestis ingredi. Ille tamē text. non
concludit. quoniam intelligendus videtur de his, qui in sua diuisione per-
sistunt. Efficaciter tamen concludit illud quod excōmunicatus a diuinis
adeo est segregatus, vt quālibet eum peccati pœnituerit, nō possit eis in-
teresse. c. Sacris. de his, quæ vi. & colligitur ex ipsa diffiuitiōe, de qua per
Pan. & alios in rub. de sent. excō. Et sacramentorū perceptio præ omnibus
aliis diuinis videtur inhibita excōmunicato. Alii enim diuinis interesse
potest excōmunicatus minore, sacramēta vero percipere nō potest d. c. Si
celebrat. c. Engeltrudā. 3. q. 4. Ergo, qui ei sacramenta ministrat, capitaliter
peccat. ergo, & qui eum absoluit. Quandoquidem absolutio illa est sacra-
mentū, de quo agimus, pœnitentiæ. Probatur & irrefragabiliter hæc cōclu-
sio in. c. A nobis. 2. de sent. excōi. quod probat excōmunicatū, qui cū contri-
tiōis signis moritur, haberi quidē, quoad Deū, pro absoluto a peccatis: sed
donec ab excōmunicatione absoluat, nō esse illi cōmunicandū. Facit et,
q̄ hæc est cōmunis opinio. quā Rosella Syluestrina, & cæteri sequuntur.

Contra tamē hæc facit, q̄ Angelus a Clauasio vir (vt fertur) miraculis
clarus in verb. Cōfessio. 5. §. 10. dicit probe facturū cōfessarium, si cōfessū,
quē ab excōicatione soluere non potest, prius a peccatis absoluerit, & dein-
de ad habendā excōmunicatiōis absolutiōem ad superiorē dimiserit. Alle-
gat pro se Richard. in Quarto. d. 18. art. 9. q. 4. qui tamen mihi potius cō-
trariū significat. Adde, q̄ idem tenet supple. verb. Cōfessio. 1. §. 4. Pro hac
opinionē facit, q̄ hæreticus est excōmunicatus. c. Excōicamus, de hæret. &
quotannis in bula cœnæ Domini excōmunicatur, & tamen sacramenta nō
negantur, quoties ad ecclesiæ gremiū redire voluerit, etiam si fuerit rela-
plus. c. Sup eo. de hæretic. lib. 6. Secundo facit, q̄ absolui quis pōt ab vna
excōicatione & manere alia ligatus. c. Cum pro causa. de sent. excōic. c. Ex
parte. de off. ordi. Tertio facit, q̄, qui ex animo cupit ab excōicatione ab-
solui & ex animo de peccatis dolet, absolutus est corā Deo a peccatis & di-
uinæ gratiæ restitutus, & ita videtur restitutus etiam ecclesiæ sacramētis,
saltem, quoad forū conscientiæ, de quo hic disputamus, arg. c. Ponderet. so
d. c. Dixi. & c. Magna. supra. d. 1.

Hæc aut

Hæc autem non videntur obstare. non primū. s. c. Super eo. de hæret. lib. 6. Concedo enim hæreticū, si conuertatur a peccatis, soluēdū esse, non tñ anteq̄ ab excōmunicatione soluat. neq; aliud habet illud. c. Super eo. 41

Non obstat secundū. s. c. Cum pro causa. quoniā vni excōmunicationi nō repugnat absolutio alterius excōmunicati oīs, sicut absolutio peccatorū repugnat excōmunicationi. Quoniā absolutio ab excōmunicatione nō est de numero diuinorum excōmunicato prohibitorū, sicut absolutio a peccatis, quippe quæ vnū ex septem sacramentis est. et ideo non sequitur: excōmunicatus pluribus excōmunicationibus absolui potest ab vna tantum, ergo, & qui peccauit & excōmunicat⁹ est absolui potest a peccatis, licet ab excōmunicatione non soluat. 42
als absolutio
als Excomunicatio

Ad tertium concedo eum, quē ita suorū peccatorū pœnitet, vt ad cōtritionē eorū peruenerit, diuinæ gratiæ & amicitia restitutū: sed nego id sufficere, vt a peccatis absolui possit. Primo, quod scire nō potest se ad eū gradum restitutū esse iuxta illd̄ Ecclesiastæ. 9. Nemo scit, an sit odio, vel amore dignus. & c. fin. de purg. cano. Secundo, quod excōmunicatio non tollit omnē cōmunionem, non enim illā, quam imediate operatur charitas vniens mēbra CHRISTI capiti aliisq; ipsius mēbris similibus. Tollit autem externā & etiam internā, quæ mediante institutione fit ecclesiæ, vt erudite declarat erudit⁹ Tho. a Vio in opuscul. 17. quæstionū. q. 13. fol. 57. Ideo stat quē iusta de causa excōmunicatū fuisse, nūc autē in charitate manere: et tamen quia nō est absolutus, separatū manere ab externa cōmunionē & etiā interna, quæ mediante institutione fit ecclesiæ. Qualis est cōmunicatio in sacramentis missæ & aliis precibus, vt eleganter demonstrat prædictus Tho. & multo subtilius declarat. q̄ gl. in. c. Quodcunq; .24. q. 1. & alii multi. Opinio tamē Angeli vera esse possit in excōmunicato, qui sine causa iusta esset excōmunicatus. Is enim, quoad exterius tantū forum, & quoad externā tantū cōmunionē separatus videtur, vt ibidē probat Tho. & conuincunt argumenta Felini in. c. fin. de testi. cogendis. 44

Secunda principalis, quoad nostrū propositum, propositio fuerit f̄ eū, qui excōmunicationē, qua erat notatus, iuste ignorās, vel eā oblitus fuit a peccatis absoluitur vere absolui, neq; ad iterādā cōfessionē teneri: primo, q̄ rem, quæ culpa catet, in damnū vocari nō cōuenit. c. 2. de cōsti. c. Sine culpa. de regul. iur. lib. 6. Secūdo, q̄ cautū est in. c. Apostolicæ. de cleric. excō. minist. eum excōmunicatū, qui ob iustā ignorantia diuina celebrauit, excusatum esse. Tertio, q̄ nullo iure neq; vlla ratione contrariū persuaderi potest. Mouet me item, q̄ sine vllō scrupulo id asseruit Tho. a Vio verbo. Absolutionis impedimēta. & verbo. Cōfessionis iteratio. & in. q. 1. de qualitate confessio. & satis consonat doctrinæ Thomæ in Quarto. d. 16. Facit, quod impetratio beneficii ab eo, qui se probabiliter ignorabat excōmunicatū, tenet. 45

tenet gl. 2. illius. c. Apostolicæ. putata sing. a Feli. in. c. Sicut tuis. col. 2. de Simo. & probata Cardin. in consil. 40. Neq; dicas me argumētari a separatistis. quia imo argumentor a fortiori. Si enim ex tāte lege, quæ declarat collationē beneficii excōmunicato factā nō valere. c. Proposuit. cū gl. de cler. excō. ministr. valet facta probabiliter ignorāti: a fortiori valebit absolutio a peccatis excōmunicato facta, cum nulla extet lex, quæ habeat absolutio- nem a peccatis excōmunicato factam esse ipso iure nullā.

Tertia ppositio principalis fuerit eū, qui sciret se ac fateretur excōmunicatū & siue iuste, siue iuris, vel facti errore ductus putet se posse a cōfessario absolui: si ab eo absoluat a peccatis priusquā ab excōmunicatiōe, siue q; nō posset, siue q; nō meminisset, vere a peccatis absolutū esse. Imo & sancte, si putabat se absolui ab eo confessario posse, ipsum autē cōfessariū male facere. Quæ per superiora patent & per illa, quæ multa citauim⁹ in. c. Consideret. §. Cautus. supra ead. Pro valore sacramētorū aliorū, quæ vel ab excōmunicato dantur, vel suscipiuntur, facit & illud, quod excōmunicatus preces horarias persoluens satisfacit gl. in c. Presbyterū. 28. d.

48 Quarta principalis ppositio fuerit huiusmodi pœnitentem & excōmunicatū, si sciret, aut scire deberet secundū qualitātē suam a confessario se absolui non posse, absolutiōē futurā inutilē: non ea ratione, q; excōmunicatio reddat excōmunicatū huiusmodi absolutiōis incapacē, sed quia huiusmodi pœnitētis nō est integra confessio, aut si est integra, absolutiōe indignū se proponit. Quoniam aut non confitetur illud peccatū, quod peccat volens absolui ab excōmunicatione & participare tanto sacramēto manēs ab omniū sacramentorū participatione exclusus: & tunc cōfessio ipsius nō est integra, et ita re iteranda est, Aut confitetur illud peccatū, & tamē vult absolui, & ita non habet ppositū a peccatis futuris abstinendi & id palā facit confessario. Ergo se indignū in absolutiōe proponit, & ita quæ illi fuerit absolutio data inutilis esset ipso iure per ea, quæ in priore casu de cōtritionis defectu supra diximus. Hæc, quæ pulchra est, ratio Gersonis fuit in secūda parte. fol. 191. c. Quaritur. col. 2. quāuis a recentiorib⁹ eo nō citato adducta fuerit, sicut & pleraq; illius video adduci. Neq; mirū: quandoquidem nōnunq; citationes autorū, aut nil promouent, aut lectore remoratur præsertim, quando sunt nimix.

49 Ex quibus infertur primo fieri posse quem vere ac sancte absolutum esse a peccatis, & tamen eum adire oportere superiorē ad indipescendam excōmunicationis absolutiōē.

50 Infertur & secundo medicamentū, quo multorū Deum ex animo timētium animabus medearis & easdem consoleris, omniū (inq;) illorum, qui excōmunicati confessi sunt ignorantes se excōmunicatos, vel quod nō putabant excōmunicationē infligi ob persecutiōē clerici minorib⁹ tantū ordinib⁹

de hoc qd dicitur
fin in c. dudum de
et

ordinibus, aut sola prima tonsura insigniti, vel quia non aduertebāt se ob aliqua furta fructuū, vel aliorū similiū, super quibus excōmunicatio fuit generalis promulgata, excōmunicatos, vel aliis sexcentis de causis, q̄ quotidie contingunt. His enim, si confessi sunt bona fide peccata sua, neq; tūc meminerunt excōmunicatione se vlla teneri, & absoluti fuerunt, consulendum est, vt ab excōmunicationibus quidem absoluantur: Propter autem habendā peccatorū absolutionē ad cōfessionē iterandā minime sollicitent̄.

Infertur & tertio id, quod Palud. ait in Quarto. d. 22. q. 3. per excōmunicationē fieri quē absolutio nis incapacem, temperandū esse multis modis. Imo si omnia superiora raris perpendas, simpliciter id esse falsum inuenies Quæ omnia superaddenda sunt his, quæ in illo. §. Cautus. scripsi, & ecōtrario illa his, quæ hic scribo adiungenda.

Quintus casus, in quo secundū multos iteranda est confessio, fuerit qñ pœnitentia iniuncta non impletur. Sed hoc esse falsum late ostendim⁹ in c. Contrarium. supra eadē. in gl. 1. Vbi dictis adde vnū subtile Adriani in Quarto. q. 4. sub finem de confessione. s. eum, cui pœnitentia priusq̄ absoluat̄ imponitur, & non curat illam, quam acceptat, pœnitentiā memoriæ mandare ac veluti contēnit, teneri postea, si eam non implet, ad cōfessionē iterandā. In quo casu inquit saluari posse opinionē aliorū, qui dicunt cōfessionē esse iterandā propter pœnitentiæ obliuionē. Hoc Adriani dictū verum esse nemo neget. quoniā, qui hoc agit, peccat mortaliter antequam absoluat̄, & cum illud peccatū non confiteatur, confessio desinit esse integra. Quam rationē etiam ipsemet sentit. Ex qua sequitur primo hanc iterationem non nasci ex pœnitentiæ obliuione, vel ex eo, quod illa non impletur, sed ex defectu integritatis. Ex quo iterum sequitur hanc iterationē non pertinere ad hunc quintum fontem, vnde confessionis iteratio nascit̄, sed ad illum tertium suprapositum, scilicet, defectum ipsius confessionis. Ex quo sequitur tertio incaute Adrianum dixisse f̄ opinionem dicentiū confessionem iterandam ex obliuione, vel non complemento pœnitentiæ hoc casu saluari posse.

Sexta cōditio est nuditas, quæ tangit̄ in illo verbo: nuda. quod pleriq; omnes exponūt pro non vestita coloribus, aut iocis, quæ operiāt grauitatē peccati: & minus his, quæ peccatū ita obscurent, vt non percipiatur, aut minus consideretur grauitas, aut turpitudine ipsius. f̄ Nudū enim dicitur, qđ non est vestitum, vt nudum pactum. l. Iurisgentium. §. Sed cum nulla. ff. de pactis & l. Legem. C. eo. Vnde, & qui filum, siue reticulum portat in capite, non dicitur nudum habere caput text. in c. Cleros. §. Pontifex. 21. d. Quod ibi annotauit. gl. in verb. nudis. quam in hoc singul. dixit Ludo. Roma. sing. 65 4. quanq; sequitur ibi Domi. et Alexandrinus, & Domi. in c. 1. §. Præsenti. de pœni. lib. 6.

Ex quo inferitur quod, qui vel circumstantiis, vel ambagibus, vel verborum obscuritate suum peccatum ita contegit, ut confessarius non satis intelligat, quae sibi dicuntur, non satisfacit. Facit. l. De ætate. ff. de interrog. actio. §. Nihil interest, an quis taceat interrogatus, an obscure respondeat, ut incertum dimittat interrogatorem.

Septima conditio est discretionis, quae tangitur in verbo discreta. debet enim fieri prudenter confessio. Primo in verbis, ut scilicet. honestis vocibus explicentur peccata, praesertim carnis. Facit, quod etiam ioca redduntur illicita ex verborum, quibus luditur turpitudine secundum Cicero off. 1. et tradit Thomas secunda Secundae. q. 168. art. 3. Deinde oportet eam esse discretam, quoad circumstantias, ut in peccatis Venereis solae necessariae explicentur, si poenitens sciat necessarias ab his, quae non sunt necessariae, distinguere. Tertio quoad modum narrandi ne, quae peccata simul exprimi possunt, diuisim dicantur. Verbi gratia: potuit quis centum periuria vno verbo fateri dicens: centies peieravi. is si dixerit, semel peieravi, sic & sic & iterum peieravi taliter & taliter. imprudenter fecerit. Frustra enim fiunt per plura, quae possunt fieri per pauciora secundum Philosophum & gl. 3. & pen. Cle. 1. de summa trinit. & fid. catholi. quarum posteriorum multi comedarunt, & in iis Bonifac. in Cle. 1. col. 2. de caus. poss. facit Cle. Auditor. de rescript. & l. Dominus testamento. ff. de condi. indebi.

Quarto quoad idoneum confessarium, de quo tex. in c. 1. infra dist. 6. vbi dicitur. Octava conditio est, quod sit lubens, hoc est, quod voluntarie propter Deum confiteatur omnino, vel saltem principaliter propter ipsum, licet verecundiae vel infamiae timore minus principaliter ad id impellatur.

Ex quo sequitur eum satisfacere praecipito de confitendo, qui principaliter id facit, quo veniam a Deo indipiscatur. quamuis forte non fuisset confessor, nisi timor infamiae ipsum ad id impulisset. Quoniam secundum id, quod principaliter proponitur, res est iudicanda. l. Si quis nec causam. ff. si cert. pet. c. Non dubium. de sent. excōi. secundum communem intellectum. Quae tamen in c. In praesentia. de probat. hoc anno reprobabamur. & est gl. memorabilis, quae sexta est. c. Statutum, de praebend. lib. 6. Facit illud quotidianum, quod aiunt

Parisienses Quarto. d. 25. q. 2. col. 2. f. non committere illum Simoniam, qui dicit missam principaliter propter Deum, quae tamen non dixisset, nisi precibus, vel precii spe fuisset ad eam dicendam inuitatus. Non enim valet illa consequutio: si hoc non interuenisset, illud non fecisset, ergo hoc est principalis causa, cur id fecerit. Nisi enim impudens illa Calphurnia causam dedisset, quod mulieres a postulando pro aliis prohiberentur, id non fuisset, tam mature saltem statutum. At causa principalis & finalis statuti non fuit Calphurniae impudetia & improbitas: alioqui ea mortua, vel quoad aliam honestam feminam, mortuum quod fuisset edictum. Quod tamen falsum est, ut omnia haec in. l. 1. §. Sexum. ff. de postulad. iuncta gl. verbo origo probatur. Propono & aliud exemplum quotidianum:

Opor-

Oportebat me adire plateam ob certū negociū, non tamē decreuerā hodie mane id facere, superuenit deinde negociolū aliquod, propter qđ plateā adire mihi hodie mane cōueniret: & eo, principaliter quidē ppter negociū illud prius, minus autē principaliter propter hoc negociolū, propter quod solum non adiissem. Id tamē alteri adiunctū efficit, vt prius, q̄ alias eīsem aditurus, adeam. Ad hunc modū est temperāda glossa illa celebratissima, quæ pen. est. c. 1. de cleric. non resident. lib. 6. quæ cōmendatur a multis & in his Pan. in. c. ex parte. 1. de off. deleg. & c. Consulisti. de celeb. miss. & Feli. in. c. Suā. de symo. sed a nemine satis declaratur. Habet enim illa eū canonicū, qui principaliter ad preces horarias it, vt distributiōes lucretur quotidianas, Simoniā saltē mentalē cōmittere. Debet enim intelligi, vt ipsa met explicat, de illo, qui principaliter ob hoc it. Non autē dicitur principaliter ob hoc ire omnis canonicus, qui non esset ad eas iturus, nisi eas distributiones esset lucri factururus, sed is solum, cuius præcipuus finis & maxime ab eo æstimat⁹ est lucrū illud, & nō diuinū obsequiū. Sic in proposito, quamuis Titius non fuisset peccata confessurus, nisi pudor, aut timor ad id eum allexisset: si tamen his allectus ea mente principaliter confiteatur, vt pareat præcepto & vt sua sibi peccata cōdonent, sufficienter confitetur, si cætera interueniant.

Nona conditio verecundiæ, quæ tangitur in verbo verecunda. Debet enim verecūdiā pœnitens & intus habere & præ se quoad cōfessariū ferre.

Ex quo infertur eum, qui confitetur peccata, quasi narrando hystoriā vel se de illis iactando, nulla ex parte erubescens quoad cōfessariū, neq; quoad se, nō satisfacere. c. Quē pœnitet. ibi: per vos erubescatis. & rursus: erubescētiā vincit. & col. 2. §. Tanta. ibi: nō potest verecūdari. & c. supra. d. 1.

Decima integritas, quæ tangitur in verb. integra. de quo vltra ea, quæ scripsimus in d. c. Consideret. §. Cautus. sunt annotanda sequentia. Primū eū, qui confitetur debere confiteri omnia peccata sua, non solū, quæ dicto aut facto foras prodierunt, sed etiam quæ sola interiori voluntate admisit text. in illo. c. Omnis. de pœnit. & remiss. ibi: omnia peccata sua solus proprio confiteatur sacerdoti. Clarior text. & a paucis allegatus in concilio Florentino in. §. Quartum est. sub decreto Eugenii, qui habet ad cōfessionem pertinere, qđ omnia peccata, quorum memoriam habet, suo sacerdoti confiteatur integraliter.

Contra tamen hoc facit illa conclusio, quam supra in declaratiōe primæ partis. gl. tenuimus. s. ecclesiasticā potestatem non extendi ad ea, quæ suapte natura sunt occulta, id est, ad ea, que mente tantū concipiūtur & nullatenus foras prodeūt. Et ita videmur per illa capitula, q̄ ab ecclesia sunt facta, non teneri nos ad cordis pctā cōfiteāda. Neq; argumētū tolleret, qui cōcederet eccl'ia; nō posse quidē aliquid sup his interioribus directo ac p se statuere

- oblique tamen ac veluti per accidens posse. Et ita, quia ecclesia præcipere potest confessionem de externis, & confessio debet esse integra, ratione integritatis illud præceptum etiam ad interiora extendi. Non (inquit) hæc solutio eneruaret argumentum: quia secundum hanc solutionem sequeretur eum, qui solum haberet cordis peccata, & nulla exteriora, ad ea confitenda non teneri. Quod concedi nequit. Respondeo igitur concedendo ecclesiam non habere potestatem directam & per se de interioribus disponendi: habere tamen potestatem determinandi tempus, quo CHRISTI sui sponsi præcepta sint adimplenda. Et ita concedendum esse per illud. c. Omnis. de pœnit. nihil noui, quoad confessionis integritatem inductum: sed solum, quæ fuerit voluntas illa IESU diuina declaratum. Tempus autem, quo fieret confessio noue determinatum. Et ita non humanum, sed diuinum esse præceptum, quo peccata omnia, quæcunque illa sint, fateri tenemur, ut etiam in. c. Consideret. §. Cautus. supra diximus, & ita etiam peccata cordis confitenda esse.
- 60 Secundo annotandum est etiam peccata reueruata, quorum absolutionem confessari præstare non potest, esse illi apicanda iuxta illa, quæ latius in illo. §. Cautus, diximus. Quis contra dixerit vir ille doctus Iohannes Gerson in. 2. parte. fol. 186. col. 1. quæ cum aliis, quæ tangunt reueruata, plene sunt in illo. §. Cautus tractata.
- 61 Tertium est hæc intelligenda esse primo de mortalibus, non de venialibus secundum gl. 2. illius. c. Omnis. de pœnit. ibi & ubique receptam, intelligenda de mortalibus (inquam), quæ vel confessurus nouit esse mortalia, vel certe dubitat esse talia secundum omnes: quamuis qui dubitat, vel opinatur esse mortalia pro dubitatis, vel opinatis confiteri debat, non pro certo mortalibus secundum omnes. Intelligenda item secundo esse de mortalibus non dum legitime confessione apertis: quia talia non tenentur iterato confiteri. Quod Thomas receptus in quolibet. 1. q. 12. docuit.
- 62 Tertio intelligenda esse de mortalibus, quorum memoriam habet, ut habet in illo concilio Florentino præcitato. Intelligenda sunt & quarto de his, quæ putat & aduertit esse mortalia, alias secus secundum mentem omnium. quod expressius aliis tradit Gerson. 2. part. fol. 191. c. Queritur. sub finem.
- 63 Quartum est id, quod proximo loco dictum est de obliuione & ignorantia & in aduertentia intelligendum esse de probabili. alia enim non excusat. Unde si quis diligentiam debitam non adhibuit, quo sua peccata memoriam occurrerent, vel si crasse ignorat, vel non dubitat esse mortale, quod deberet scire, vel dubitare tale esse, confiteri tenentur, non solum ea, quæ oblitus fuit vel ignorauit esse peccata: sed et ea quæ cum tali obliuione ac ignorantia confessus fuerit. Determinatio est Richardi in illa. d. 17. art. 2. q. 6. quæ, ut plurimum a posterioribus est recepta.
- 64 Quintum est illam esse in præsentis negotio diligentiam sufficientem, quæ talis est, qualis pro re ardua in memoriam reducenda pœnitens adhiberet secundum Scotum ut plurimum receptum in Quarto. d. 17. q. 1. ubi Paluda. q. 2. art. 1. col. 2.

col. 2. ait debere facere, quod potest. et Gabriel. q. 1. col. 2. dixit cōfiteri debere omnia, quæ recordari potest. Et Maior ibidē. q. 3. dicebat hominē, qui confessurus est, talem debere præmittere diligētiam, quo sua omnia peccata occurrant, qualē adhiberet, si quam orationē Latinā ad eruditos esset habiturus, aut si de multa & longo tempore impensa pecunia domino vigili ac auaro rationē esset redditurus. Imo est, qui dicat eū, qui ad confessionē accedit non præmissa, quæ sufficiens sit, peccatorū recogitatione peccare, etiam si nullū peccatū omitteret confitendū. Quoniā se periculo cōmisit aliquid omittēdi, & ita peccat iuxta illd̄ Ecclesiastici. 3. Qui amat periculū peribit in illo. c. 3. infra. d. 7.

Cōtra quæ tamen facit primo, q̄ nullibi text. inueniatur, qui hoc determinet. Secundo, q̄ nemo potest adhibere tantā diligētiam, qua maiorē adhibere nequeat. ergo non tenetur adhibere quantā potest. Quia quacūq; adhibita maiorē potest. Sicut in simili nemo Deū tenetur amare de præcepto, quantū potest. Quia quocunq; gradu amoris dato adhuc magis potest secundū Parisiēses in Tertio. d. 27. q. 2. Tertio facit, q̄ consuetudo maioris partis plebis habet parū, vel nihil de peccatis præcogitatis eodē fere die confiteri, quo deliberavit, vel quo a parochō monet id facere. Quarto, q̄ expresse Iohānes Gerson cōtrarium tenet in loco præcitato, dum ait fictionē quidē perniciose mentientē, dolose dimidiantem & proposito non abstinendi suam confessionē insufficientē efficere, quo iterari debeat cōfessio. Fictionē autem insufficienter cōscientiam discutientē non efficere illud: siue indiscussio proueniat ex recogitatione peccatorū minus sufficiēti, siue quia ignoratur peccatū esse saltē mortale, vel q̄ sic expresse cōfitendū sit, siue q̄ ignorat, an satis displiceat peccatū, & an potius pigeat ob pudorē & pœnæ timorē, quā ob Dei amorē: siue quia ignorat, an obex ponatur absoluteioni ex proposito non abstinendi. Quāq; ipsemet Gerson in eadē. 2. parte. fol. 183. prius dixisset peccata oblita per absoluteionē sacramentalē tolli, quando confitens sufficientē in eis ad mentē reducendis diligentiam adhibuisset. Quia nemo (inquit) obligat̄ ad impossibile. Quibus verbis contradicere videtur superioribus a se postea scriptis. Thomas item a Vio in sūma verb. Cōfessio. fol. 4. ait eū, qui credit suā peccatorū inquisitionē esse sufficientē, quāuis vere talis nō sit: et ob hoc aliquod tacuerit peccatum, non teneri ad iterato confitendum priora. Et idem ait in q. 5. col. 4. in materia confessionis. tunc demū ex integritatis defectu iterandam esse confessionem, quando ex proposito dimidiat̄ confessio, vel adeo crassa & supina fit cōscientiæ discussio, vt materialis illa integritatis violatio informale reducatur, quasi dimidiatio illa fuerit, veluti tacite, affectata eo, quod tam parum de integritate curauit. Pro hac parte facit. §. ille. Quartum est. concilii Florentini, qui solum ait esse confitenda peccata, quorū

- habet memoria, & nil de diligentia reducēdi ad mentē peccata declarauit.
- Pro resolutione & concordia omnium prædictorum dico primo Gabrielem in loco præcitato allegare Augusti. de vera & fals. pœnit. c. 15. vbi ait: Paratus sit facere pro recipienda vita animæ, quæcūq; faceret pro euitāda corporis morte. & alia verba, quæ habentur in c. Cōsideret. §. Ponat. supra ead. dist. Sed hic text. incaute fuit ab eo meo iudicio allegat⁹. Quia Augustinus, vel quisquis fuerit illius libri autor, non agit ibi de præcogitandis peccatis, sed de adimplenda, quā confessarius iniunxerit, pœnitentia.
- 67
- 68 Secundo igitur dicēdū nullum esse in iure textū, qui expresse de hac ad memoriā peccata reducendi diligentia loquatur: esse tamen rationē naturalem, quæ hoc concludere videtur secundū Richardū in illo art. 6. quæ ratio pro lege habetur. c. Cōsuetudo. 1. dist. 1. Cum ratio. ff. de bonis dānat. Rationē autē, quā ille non aperit, arbitrōr desumi posse ex Ciceronis officiorū lib. 1. f. nēpe, iustam curā, & neq; maiorem, neq; minorem, q̄ oportet, vnicuiq; adhibendā negotio. Cum igitur confessio peccatorū præteritorū negotiū sit satis notabile, quod diligentia exigat aliquatā super eorū ad memoriā reductione: consequens est, vt qui confiteri tenetur, iustam negotio tali curam adhibeat.
- 70
- 71 Ex qua ratione infertur primo f. eum, qui crebro confitetur, non teneri tantā vice qualibet curam adhibere quantā qui raro: neq; illū qui paucis vel paruis implicatur negociis, quantā, qui multis & magnis: neq; idiotā qui nescit perscrutari, quātā doctus, qui nouit loca, specus & latebras, vbi peccata inueniat.
- 72 Infertur secundo f. posse quē peccare, quod frequēter saltem venialiter faciunt scrupulosi in maiore, q̄ oporteat huic rei adhibēda cura iuxta illud Delphicū: Ne quid nimis. Quoniā puritati conscientia iudiciū nō debet rationis deesse. c. Non solum. de regular lib. 6. Et in omni virtute morali per defectum peccatur & per excessum secundum Aristot. receptum in 2. Ethico. & tradit Thomas prima Secund. q. 64. art. 1.
- Infertur tertio concordia eorū, quæ supra sunt allegata, dictorum, videlicet, vt quod aiunt Richard. Scotus, Palud. Gabriel, Maior & Adria. imo & Cancellarius & Tho. a Vio, ob diligentia in sufficientē iterandā esse confessionē: intelligatur de tam tenui diligentia, & ita insufficienti, vt merito ab omnibus illius pœnitentis conditionis viris credi debeat insufficientis. Quod autem aiunt Ioh. Gerson & Thomas a Vio. videlicet, propter discussionē insufficientem non esse iterandā confessionē: intelligatur de discussionē conscientia, quæ insufficientis quidē esset respectu aliquorū diligentissimorum, vel diligentium, non aut respectu eorū, qui eam adhibuerūt. Quāq; satis video Scotum, Gabrielem & Maiorē quiddā paulo rigidi⁹ sentire, quā concordia hæc insinuat. Quoniam Maior curam recogitandi peccata

peccata æquat cum ea, quã oratio Latina corã eruditis habēda, et ratio de
 multa pecunia pridem impensa vigili & auaro domino reddenda exigit.
 quod ipsum fere significant Scotus & Gabriel. Quæ tamen opinio nimitū
 videtur dura. Primo quod, & si velimus, vix tamen possumus has curas
 æquare. Iuuat enim ad habendam curam orationis Latinæ pronūciandæ
 & rationis, quæ supradicta est, reddēdæ appetentia siue appetitus ipse sen
 sitiuus potentia, quam vocant irascibilē, quæ suapte natura in hæc ardua
 fertur. Iuuat & inclinatio naturalis, siue appetitus innatus honoris & diui
 tiarum iuxta procemiū Decretalium & Sexti & c. Omnis ætas. 12. q. 1. & c.
 Omnes dilectores. 47. dist. Contra vero minuit curam peccata recogitandi
 appetitus ipse sensitiuus potentia, quam concupiscibilē vocāt quippe, qui
 fugit tristitiã & dolorē ex eiusmodi recogitatione nascentē, tanq̃ quoddã
 malum. Quoniam omni tristitiã in se quoddã malum est, quamuis nō
 nunq̃ secundū quid bonū, vt probat Thomas prima Secūda. q. 39. art. 1. Fa
 cit, q̃ præsentia ardentius mouēt. l. Cum hi. iuncta. gl. ff. de transacti. Et
 quæ videntur & palpantur, magis sentiūtur, quam quæ audiuntur secūdū
 gl. & multa, quæ allegat illa in princip. arboris. Facit etiam conciliū prædi
 ctū Florentinū, quod tam moderate declarauit teneri confitentē ad confi
 tendū omnia peccata, quorū memoriã habet, & nō dixit: habere potest. Fa
 cit, q̃ valde difficile est tantã pro peccatis in memoriã reducendis subire
 curam, quanta pro oratiōe Latina habenda subiri solet. Deniq̃, si verum
 esset, quod ipsi facile diffiniunt: quotus quisq̃ vulgi confessiones, quas ha
 ctenus fecit, iterare non tenebitur? Tenēdū ergo videtur in hac re valde
 quotidiana tantã diligētia esse necessariã & sufficere, quanta viro prudēti
 humano more rem extimanti necessaria videbitur, vel quanta videtur suf
 ficiens, vt plurimū hominibus, qui eiusmodi sunt conditiōis, cuius est is
 qui illam diligētia adhibet, modo bona fide putet esse pro sua fragilitate
 mediocrē. Pro qua conclusione pondero text. in. c. 1. infra dist. seq. in. §. Dili
 gens. qui habet confessariū diligenter interrogare debere confitentē. Et
 ita innuit interrogatiōes illas prodesse confitentis cōfessionī, significatq̃
 confessionē quandoq̃ integrã effici per interrogationes confessarii, q̃ tñ
 non fuisset integra ex sola confitentis recogitatione. Facit & quod ibi dice
 mus ex cōmūni sententia desumptū, nēpe confessariū teneri frequēter ad
 interrogatiōes tã præambulas confessioni, quam ei subcutaneas & intrin
 secas. Quod nō in alium finem est necessariū, quã, vt confessio sit integra.

Ex quo infero vnū maxime quotidianum f. s. aliquã pœnitētis con
 fessuri diligentiã per se non esse sufficientē, sed fieri coniuncto illi propo
 sito & voluntate obediendi & respōdendi cōfessario. Quoniã scit de more
 illum interrogaturū, præsertim, si nouit, vel putet ipsum in hac re virum
 dexterum.

Ex quo iterum infero, (quod me consolatur lenitque dolorē & timorem, quo antehac frequenter angebar timens raros esse homines gregales, qui sufficienti cum indagine confiterentur.) diligentiam aliquantulā cū prædicto proposito & voluntate simul ac bona fide, qua putant se satisfacere, sufficientem debere putari, maiorēque diligentiam apponendam esse per eū, qui adeo dextere proponit confiteri, vt confessariū leuet interrogandi onere, & putat se nil, vel parum ab eo interrogandū, q̄ eum, qui bonā partem spei integre confitendi in percunctationibus cōfessarii ponit. Quod ideo facit, quia nescit aliter ipse, quæ peccauit, per loca illorū ppria quærere, qđ mihi videtur, qua si toti vulgo cōmune ac frequens.

30 Inferē tertio aliquādo excusari quē a cōfitendo peccato ob ignorantiā, qua putat id non esse peccatū, qui tamen ob eandē a peccando non fuit excusatus. quod expressim Prieras ante nos annotauit, & Cancellarius cum Adriano tacite sensit. Quod autē sequat̄ ex dictis patet: Quoniā sequuti omnes & præsertim Cancellariū diximus supra ignorantiam, qua quis putat aliquid non esse peccatū, excusare confessionē, ne dicatur minus integra: et tamen illa ignorantia non excusauit a peccando. Cuius tamen dicti rationē nemo, quē meminerim reddit, quæ mihi videtur esse illa: q̄, quæ ignorantia non reddit actum peccandi inuolūtarium, potest reddere omissionē illius confitendi inuoluntariā iuxta illa, quæ vterque Thomas scribit in prima Secundæ. q. 76. art. 3. & 4.

Quarto inferitur, quid faciendum sit, quando confitēs ait se nō, vt debebat, ad memoriā sua reduxisse peccata, quod quotidie sacrifici fere faciūt & ab aliis eruditis etiam fieri audimus. In qua re Cancellariū & Adrianum ex parte sequutus distinguendum duco: Aut confessarius coniectat id a confessuro dici, non q̄ credat non adhibuisse illam, quā integritas confessionis necessario exigit, diligentiam: sed quia bonarū mentiū est timere culpam, vbi non est. c. Ad eius. c. d. bonarū item vereri omnia opera sua cū Iob c. 9. vel q̄ ideo ait illam insufficientē, q̄ per eā omnia, vel maiora venialia in mentē non reduxit, quod tamen non est necessariū. Et hoc casu sine scrupulo confessurus audiatur & auditus absoluator. Aut confessarius contrariū coniectat, nempe illum non adhibuisse, quam necessario tenebatur adhibere, diligentiam peccatis memorandis, Quo casu aut necessitas vrget, nēpe morbus, bellum, naufragiū, vel alia id genus. et hoc quoque casu audiendus simul & absoluendus est. Idem videtur, si instet cōmunio, quæ sine scādalo differri nequit, vt dicā in. c. 1. §. Diligens. infra. d. 6. n. 15. Aut nulla vrget necessitas. Et hoc casu perpendat confessarius, an ea, qualemqualē adhibuit, diligentia cum interrogationibus a se faciendis mediocrē cōstituit diligentiam: & idem, quod superioribus duobus casibus, fiat. s. audiatur & absoluator, præmissis tamen, quæ videbantur necessaria, interrogationibus.

Aut

Aut confessarius videt confessurū nolle interrogari: vel & si velit, adeo tñ nil præmeditatū venire, vt etiam cum interrogationibus & suis respōsionibus confessio nō fiet integra. Et hoc quarto calu non audiatur, sed blande alliciatur & persuadeatur, vti priusq̄ confiteatur, pro sua fragilitate præmeditetur, saltem tantū, quantū ad integrandā confessionē cum interrogationibus opportunis sufficiat.

Quinto infertur, quod est frequentissimū, cōfessariū, qui suspicatur cōfitentem sine iusta peccatorum præmeditatione ad confessionē accedere, debere illum super hoc interrogare ac facere, quæ prædicta sunt in corollario præcedēti. Pro quo facit primo, q̄ iudex ex suo debet officio supplere ne iudicium sit nullum. c. Causam quæ. de iudic. Secundo facit, q̄ cauere oportet, ne margaritas ante porcos mittamus Matth. 11. & multo magis indagandū, qualis sit, cui verba immortalitatis cōmittimus secundū Origenem in. c. In mandatis. 4 3. d.

Sexto infertur idem per omnia dicendum de illo: qui confitetur se putare multa ideo non confessurum: quia multa se putat ignorare peccata esse quæ tamen sunt. Quod etiam Adrianus. dub. 6. post. 5. quæstionem de confess. tradit.

Vndecima secreta. quod tripliciter intelligi potest: primo, q̄ nemo tenetur ad confitendū sua peccata palam tertio audiente. Secundo, q̄ nō pōt id licite facere, etiam si velit. Tertio, quod debet fieri a pœnitente ipso ipsi confessario. De primo intelligendi modo bonus textus in. c. Quis aliquñ. vers. Secreta. supra. d. 1. Facit. c. Lachrymæ. iuncta gl. fin. supra. d. 1. & c. Omnis ibi: Solus de pœnitentiis.

Ex quo intelligendi modo infertur neminē teneri ad sua peccata per interpretē confitenda, q̄ quis id facere possit, quando confessarius confitentis idioma non intelligit secundum Scotū in Quarto. d. 17. q. 1. col. 2. Per quod conciliari possunt Thomas in Quarto. d. 17. q. 3. art. 4. qui sentit confessionem per interpretem aliquando faciendam. & Maior in ead. d. q. 1. col. pen. qui negare illud videtur. Conciliari (in q̄) possunt, si, quod ait Thomas, intelligatur de potentia confitendi. s. quod potest, si voluerit: qđ vero Maior de necessitate id faciendi. Cū Scoto consentit Thomas a Vio in conditione. 11. confessionis. et addit idem dicendū de muto scribendi perito, nimirum posse quidem confiteri per scripturā, quam in suis manibus tenendo legendā exhiberet confessario: non tamē ad id teneri: sed satisfactorum, si nutu, quo meliore modo potest, confiteatur,

Infertur & secundo neminem teneri ad cōscribenda sua peccata, quo memoria succurrat, q̄ quis liceat illud, dum cautissime fiat. Et adhuc modum temperandus est intellectus. c. Qualis. 30. q. 5. quē vltimo loco vltima illius gl. illi tribuit & gl. 4. c. Quē pœnitet. supra. d. 1. Quamq̄ illud apertius de pœnitentia

nitētia fori exterioris intelligi posse ostēdebamus in illo. c. Quē pœnitet.
 Ad hunc etiā modū temperandū est, quod ait Maior in. d. distinct. q. 2. col.
 4. s. aliquando teneri CHRISTIANA nū ad scribēdū peccata sua, vel ad
 88 confitendū ante quadragesimā. Quāuis illud, vt iacet f̄ intelligi potest in
 eo, qui aduertit se verisimiliter nō recordaturū in quadragesima, neq; po-
 stea vnq̄ tempore opportuno illa peccata, nisi scripta habuerit. De tali enī
 homine plane dicendū videtur teneri, vel ad statim confitendū, vel ad scri-
 ptura memoriæ succurrendū, anteq̄ ea obliuiscatur. Quod etiā Thomas a
 Vio sensit, sed alibi, & non in hac. 1. cōditione. Vbi tamen addit laudabile
 89 esse habere f̄ peccata scripta ad succurrendū memoriæ confitentis: & eadē
 de scripto integre ac ordinatim per se fateri. Tradit etiā ibidē modū ex-
 quisitū, quo mutus legendi peritus integre simul ac clare ōnia peccata sua
 confiteatur. Quem tamen ideo non refero: quoniā a nemine hactenus fa-
 ctitatum esse ac a paucis posthac vnq̄ factitandū arbitror. Mutus autem
 a natiuitate, aut alius imperitus legendi tenetur quidem confiteri nutu &
 signo quam optimo modo potest. Hactenus de primo intellectu.

Pro secundo vero intelligēdi modo. s. quod nō potest quis licite peccata
 sua fateri tertio audiente facit etiā ille vers. Secreta. & paulo superius vers.
 90 Nō tibi dico, vt te prodas ī publicū. sub. c. Quis aliquā supra. d. 1. f̄ Facit, q̄
 sicut grauius est occidere se, quam occidere proximū. c. Si non licet. 23. q. 5.
 ita non est minus traducere se ac infamē facere, q̄ aliū. c. Non sunt audiēdi
 11. q. 3. & 12. q. 1. c. Nolo. Quia secundū Apostolū secundo ad Corinth. 8.
 Non solum coram Deo, sed etiam corā hominibus prouidēda sunt bona.
 et curam de nomine bono habendā docemur Ecclesiast. 41. Ergo, qui vadit
 ad delenda peccata sua, non debet illa multiplicare, dum se palā confitēdo
 traducit & infamat.

Ex quo sequitur primo Io. And. in. c. Omnis de pœnit. & remiss. verū
 91 dicere f̄ quatenus ait neminem teneri ad confitenda sua peccata, etiā mani-
 92 festa, publice confessario, tametsi vult, posse. f̄ In eo vero, quod ait etiam
 occulta licite palā aperiri posse, limandū videtur, vt procedat, quādo pœ-
 nitentē ex contritione magna & in terra aliena, dum feruet inter homines
 pœnitentia, contingit id facere. vt in anno cētenario Romæ, de quo ibi Io.
 And. loquitur, aliquando contingit.

Infertur & secundo prouide fuisse cautum. c. Quamuis. supra. d. 1. quo
 Leo Papa abstulit consuetudinē, qua pœnitentes publice cōfiteri cogebā-
 tur. Ex quo tamen cap. colligi potest, quanto in precio erat olim confessio,
 93 quam parū pudebat homines fateri, quod male fecissent. Nec mirum f̄:
 quoniā grauissime pudebat eos malefecisse.

Pro tertio intelligēdi modo est casus in illo. c. Quē pœnitet. in princip.
 94 ibi: f̄ Corporali præsētia sunt confitēda peccata, non per nunciū, non per
 scripturā

scripturā manifestanda. Pro hoc etiā facit absolutionis formā, quæ habet: Absoluo te. quæ præsupponit absoluendum esse præsentem.

Ex quo sequitur neq; per procuratorē, neq; per scripturā, neq; per nūcium confessionē fieri posse, neq; absolutionē. Neq; mirandū: quoniam omnia sacramenta personæ propriæ actionē exigunt, cum suscipiuntur, excepto matrimonio, quod per procuratorem contrahi posse non est dubium. c. fin. de procura. lib. 6.

Duodecima conditio lachrymabilis. Debet enim fieri confessio necessario cum displicentia omnium peccatorum mortaliū præteritorum, & proposito neq; illa iterum, neq; alia committendi. c. Pœnitentia. supra. d. 3. Quātus vero & qualis debeat esse hic dolor & horror, q̄ valeat cōfessio, dictū est supra in quinta cōditione in casu primo confessionis iteranda. Non enim *exigit* q̄ tantus fuerit & talis, quantus & qualis ad contritionem est necessarius. Illud autē meminisse oportet nō esse pœnitētēs in tentationē præcipitandos a confessario scrupulosiore & imprudentius inuestigāte: an displiceāt ei cōmissa super omne odibile in particulari, puta mortē, paupertatē. & c. aut, an proponat vitare mortalia super omne vitandū puta direptionē, occisionē. & c. Multos huiusmodi interrogatio induceret in tētationē. Sed si merito dubitat de nimium tenui pœnitētis displicentia, vel pposito vitandi, declaret ipsū peccare mortaliter idē esse ac Deū a se repellere. Deū autē a se repellere, vt vltimū finē perinde, quoad factū, q̄ quis nō, q̄tū ad affectū, esse ac reiicere Deū, vt Deū. Ac proinde videat, q̄tū doleret, si dixisset regi: Nolo te regem. quantū item caueret iterum id regi dicere, si semel ab eo veniā impetraret, & quam fortiter ac constāter proponeret se omnē diligentiam adhibiturū, vt postea in tantū crimen nō incideret. Eodē igitur proposito corā Deo comparere debere veniā poscendo: eo q̄ toties ipsum, vt vltimū finē, & ita vt Deum a se reiecit (qui tñ ob suam deitatē vltimus est omniū etiā ciuiū cœlestiū finis & portus) cōstituereq; debere similē iniuriā post hac Deo se non facturū. Hortetur item eū ad Deū præ omnibus diligendū, vt ex huiusmodi amore de præteritis doleat & talia futura fugiat. Scriptum esse charitatē operire multitudinē peccatorū. Et sic talibus & aliis, quæ spiritus ille diuinus simul & blandissimus docebit, calefacere poterit & accendere cor pœnitentis, & non obiiciet periculo tentationis. Qd̄ satis monuit ante omnes Innocent. in. c. Omnis. de pœnit. dum ait. Licet quisq; teneat poti⁹ omnia mala sustinere, q̄ malo cōsentire. 3. 2. q. 5. c. Itane. tamen ad hanc considerationē non deducatur pœnitens. & c.

Decimatertia conditio est accelerata. Hanc conditionē de bene esse cōfessionis esse dixit Thomas in Quarto. d. 17. q. 3. art. 3. q. 4. & quidē, si hæc vox accelerata exponatur. i. ne mortali peccato admissō & data confitēdi opportunitate differatur q̄ quoad executionē, p̄siliū est hæc conditio, non præcepti

præcepti. Quoad propositū autē confitendi consilii est etiā, sed vitandi periculi, ne. s. morte subito occupato pœnitendi spaciū desit iuxta illud Apostoli: Dum tempus habemus, operemur bonū. & iuxta illud Augustini de verbis domini sermone. 16. Brevis est vita & ipsa breuitas semper incerta. Nihil enim certius morte & nihil incertius hora. l. 1. ff. de cōdit. & demōst. Et quamuis ad vitandū periculū necessariū sit confitendi propositū, saltē virtuale, quia sine illo contritio non cōtingit: non tamē incurritur nouum peccatū nisi articulus necessitatis occurrat, præterq̄ semel in anno, modo non contēnat confiteri & proponat id facere, vel verius non proponat non facere, quando necessitas vrserit, hoc est, quando tenetur peccata cōterere. Quod quando fuerit in summa huius cōdit. supra dictum fuit. Vbi etiā diximus confessionē actualē necessariam esse, quoties sacrosancta eucharistia sumenda est, modo sacerdotis non desit copia iuxta. gl. sing. c. De hoie. de celeb. miss. f. quāuis nō sine multorū offendiculo Thomas a Vio in hac conditione & in verbo: Cōmunio. & super. c. 1. primæ ad Corinthios, & in tertia parte. q. 80. art. 4. contrarium asseruerit. Quod tamē esse falsum neruoso argumento ibi ostendimus.

101 Decima quarta conditio fortis. Tanta enim animi cōstantia cōfessio faciēda est & tanta, sufficit, quo recte fiat, f. vt nulla verecundia, nullus timor dehortetur pœnitentem a confitendo.

Ex quo sequitur eū, qui nullatenus per se solū cōfessur⁹ fuisset peccata ob ruborē fortassis ipsum vincentē, si tamen interrogationibus cōfessarii pulsatus omnia peccata cōfiteret, satisfactum ire confessioni arg. c. 1. col. 3. vers. Diligens. infra. d. 6. ibi: Diligens inquisitor sapienter &, quasi astute interroget peccatorē, quod forsītā ignorat, vel verecundia vult occultare.

102 f. Eo tamen casu confessarius pœnitētē monere deberet, vt eum pœniteat eius pusillanimitatis, qua deterrebat a confitendis necessariis. & ita suadeat ei, vt illud quoq; peccatū, quod cōmisit volendo aliqua occultare, cū aliis confiteatur. Quis enim dubitat sacrilegium esse capitale velle, aut proponere dimidiatā facere confessionē? c. Sunt plures. supra. d. 3. Neq; vilis ambigit omnia peccata mortalia esse confitenda. d. c. Omnis. imo & venialia, si meminit secundū Innoc. ibi. col. 2. in quo tamē non tenet. Ergo & illud malū ac sacrilegū propositū palā faciendū est confessario f. & ab eo pœnitens, si hoc non aduertit, admonendus per illū. §. Diligens.

103 Decima quinta cōditio accusans. qd fit, si peccata sibi imputet, nō diabolo, non mundo, non carni secundum cōmunē mentē docētū. Pro quib⁹ est. c. Non est. 1. q. 1. cuius verba sunt: Non est, quod cuiquā nostrā ascribamus erumnā, nisi nostræ voluntati. & paulo post: Voluntariū sibi militem eligit CHRISTVS, voluntarium seruū sibi diabolus auctonatur: neminem iugo seruitutis, astrictum possidet, nisi se illi prius peccatorum

arc

are vendiderit. A quo tamen non videtur mihi alienum dicere f̄ sufficien- 105
tē esse accusationem, qua principaliter sibi peccata imputat, quāuis minus
principaliter eadē imputet diabolo iuxta illud: Omne peccatū ex diabolo
est. supra. d. 2. c. Si enim. vel sensualitati iuxta. c. Omnis aetas. 12. q. 1. & c. Si
cut tribus gradibus. supra. d. 1. vel aliquibus aliis. Qui & si non potuerunt
dare iustā peccandi causam, dederunt tamen nonnullā occasionē.

Decima sexta est parere parata, hoc est, vt pœnitēs habeat animū Deo
pro peccato suo satisfaciendi iuxta confessariū arbitriū. Quod, vt consiliū 96
est optimū, modo sacerdotis arbitriū sit æquū, ita non esse præceptū neces-
sariū late ostendimus in. c. Consideret. §. Ponat se. supra ead.

Tertus. Qui offendit in vno, factus est omnium reus.

97
Similis textus in. c. Consideret. vers. Defleat etiam. supra ead. d. vbi
promissimus nos in cap. præsentī hoc declaratuos. Similis item text. in. c.
Defleat. de regul. iur. & originaliter habet Iacobi. 2. c. Facit, q̄ sentētia tā
philosophorū, q̄ catholicorū recepta est virtutes omnes, saltem morales,
esse cōexas, vt tradit Aristot. Ethic. 6. & Augustin⁹ in. 6. de trinitate, Gre-
gorius. 13. moraliū & Tullius. 2. Tusculan. quæst. Facit. 24. q. 1. c. Vbi sana.
& gl. hoc annotauit in. c. Cū pridē. in verbo flore. de renūc. Pan. itē & Dec.
in. c. Causam matrimonii. deprobat. Cum ergo contrariorū eadē sit ratio.
c. Sciendū. 8. q. 1. l. Et si contra tabulas. ff. de vulgar. cōsequēs videtur vitia
q̄q̄ esse annexa. facit illud Ciceronis paradoxū: hoti isa ta hamartemata.
siue æqualia esse peccata. Facit, quia tantū & tādiu visione illa diuina ea-
dēq̄ beatifica cariturus est, qui cum vno tantū mortali peccato decesserit,
sicuti qui cū mille, vel sexcentis myriadibus arg. c. Maiores. §. Sed adhuc.
de baptis. facit text. c. Firmissime. de consecr. d. 4. Facit, q̄ per vnū cōtritiō-
nis actū omnia peccata condonātur. c. Dixi. c. Magna. supra. d. 1. Imo &
omnia bona pristina, quæ peccatū occidit mortale, per illū vnicū cōtritiōis
actū restituuntur. c. Piū. supra. d. 3. & c. Cōsideret. §. Animaduertere. vers.
Pium. supra ead. Ergo & per vnū peccatū capitale omnia, quæ per gratiā
cōdonata fuerunt, redeunt iuxta illud Euangelicū: Serue nequam, omne
debitū dimisi tibi, quoniā rogasti me. & infra: Iratus dominus tradidit eū
tortoribus, quousq̄ redderet vniuersum debitū. Matth. 18. & habet supra
d. 4. in princip. iuncta. gl. Quod tractans Rabanus ait: Considerādū quia
non solum peccata, quæ post baptismū homo egerit, imputabuntur ei ad
pœnam, verum etiā peccata originalia, quæ in baptismo ei dimissa sunt. c.
Si Iudas. quod est primū. supra. d. 4.

108 Contra tamen hūc text. & conclusionē ex eo decerptā facit primof, q̄
 109 non sunt paria vnū peccatū & plura peccare. c. Falsas. in fin. supra eadē, F et
 hæreticū fuerit dicere omnia peccata esse paria. Est enim cōtra illud: Qui
 me tibi tradidit, maius peccatū habet Ioh. 19. et probat Thomas prima Se
 110 cundæ. q. 73. art. 2. F Præterea peccata non sunt connexa, nā multa vitia mu
 tuo sibi repugnāt, vt prodigalitas & auaritia secūdū Philosophū .2. Ethic.
 Et diuina clementia dimissa peccata in vltionē vltius redire non patitur
 c. Diuina. supra dist. 4. & c. Si illic. 23. q. 4.

Pro concordia omniū prædictorum dicendū videtur primo dictū illd
 Iacobi. 2. Qui offēdit in vno factus est omniū reus. multis modis intelligi
 posse. Primus, & qui ōniū planissimus est, ponit hic per Innocētiū. 2. s. F q̄
 111 nec plus, nec min⁹ a gloria æterna quis arcetur ppter vnū mortale peccatū
 quam propter sexcenta milia. qui modus intelligendi verissimus est. Qm̄
 ita in ppetuū visione Dei carebit ppter vnū dānatus, sicut & ppter mul
 ta. c. Maiores. §. Sed adhuc. de baptis. Beatitudo autem hominis & gloria
 æterna in visione consistit diuina iuxta illud Iohā. 17. Hæc est vita æterna,
 vt cognoscant te Deū verū vnum. & Ioh. 3. Cum apparuerit, similes ei eri
 mus & videbimus eum, sicuti est ipse. & tradit Thomas prima Secūda. q.
 3. art. 4. & 8. Qui tamen modus intelligendi, & si verus est in se, non tamen
 videtur Iacobi mentē prorsus explicare. Quia Iacobus non loquitur de vi
 ta, vel morte æterna, sed de gratia potius & peccato. Hic tamen sensus con
 iunctus ei, quē mox assignabimus quartum, aptus est. Secundo modo ex
 ponitur in princip. Illius. §. De fleat etiam. c. Consideret. supra ead. s. factus
 112 est omniū reus. i. ingratus, quoad ōnia beneficia sibi a Deo collata. Qui
 modus intelligendi verus est in se. Quo enim quisq; maiora beneficia a
 Deo pcepit, eo grauius cæteris paribus peccat. c. Homo CHRISTIAN⁹
 40. dist. quod latius in princip. illius. c. Consideret. probauim⁹. Et facit op
 time. §. ille: De fleat. ibi: Ideo Adā plus peccauit, quia omni bono abūda
 uit. vbi. gl. hoc annotabat. Is tamen intellectus non videtur satis germanus
 literæ illius: c. 2. Iacobi. quod habet: Quicumq; totam legē seruauerit, offen
 dat aut in vno, factus est omniū reus. Nullatenus enim ibi Apostolus agit
 de ingratitude, sed de legis transgressiōe. Sequitur enim: qui dixit: Nō
 mœchaberis. dixit &: Non occides. Quod si non mœchaberis, occidas aut
 factus est transgressor legis. per quæ verba clare monstratur Apostolū in
 tellexisse eum, qui vnā partem legis transgreditur, totius legis transgres
 sorem constitui.

Tertius modus intelligendi ponitur in illo. §. De fleat. vt sit sensus: fa
 113 ctus est omniū reus. i. omniū virtutū diminutionem patitur. Ex quo mo
 do intelligendi sequitur primo ppter vnū actū peccandi, qui ad vnū per
 tinet vitium, omnes virtutes labefactari & diminui. Quæ cōclusio vera est
 primo

primo iuxta sententiam illorū, qui tenent virtutes omnes cōnecti in prudentia ratione videlicet recta rerum agibilium. Quoniā, qui peccat vnū peccatum, non solum diminuit habitum bonū, cui peccatum illud opponitur, sed etiam alias omnes virtutes. Quoniā assuefacit se ad eligendum male, vel diminuit, quē bene deligēdi habebat habitū & cōsuetudinē.

Vera est etiam secundo secundum intellectum, quem illi textus illius. §. Defleat etiam. tradit. s. f. quod deditus vni vitio facile in aliorum vitiorum peccata flectetur. Auarus enim, & si fortassis ob delectationem Veneream nō fornicetur, neq; propter vini saporem inebrietur, neq; ob gustum sibi suauē nimīū edat, neq; timore mortis fugiat: tamen si magna ei pecuniæ moles offeratur, quo hæc, aut aliquid horū faciat, facile castitatē, temperantiā & fortitudinē violaret.

Ex quo infertur secūdo eum, qui volet virtutes omnes sibi cōpēdiōse quærere, eo animo debere operari, quæ ad vnā virtutē spectant, vt non solum propter vitia extrema illius virtutis ab ea non discedat: sed neq; ob aliarum quarumcunq;. Verbi gratia: continet se quis a fornicatione & resistit appetentiæ, quæ eum inuadit bestiali paruifaciens voluptatē illam momentaneā, quam appetentiā promittit. Is si hoc respectu solum resistit, q̄ recta ratio prohibeat a tali turpitudine abstinere: castitatis habitum sibi quærat, & etiam prudentiæ. quia assuescit & Venereæ voluptati resistere & recte deligere. Sed si eo animo ei resistit, vt non solum propter talē voluptatē nō cōsentiret, sed neq; propter vllas alias, quæ ex ciborū gustu nascerentur, sed neq; propter pecuniā vllam, quæ ei daretur, sed nec propter cruciatus & mortē ipsam euitandā: talis, non solū castitatis virtutem, sed & temperantiā, sobrietatē, liberalitatē & fortitudinē sibi acquireret. Imo & iustitiā, si adderet ideo etiā se nō fornicari, q̄ reddendum est vnicuiq;, quod suum est, & per consequens CHRISTI a nō corpori, quod secundum Apostolū ad Corinth. 3. templū quoddam CHRISTI est, sua immunitas seruanda, ne. s. violetur.

Ex quo tertio sub infertur f̄ maximā nos virtutum omnium nobis acquirēdarū opportunitatē perdere, dum, si quid rectum operamur, vix illud facimus, quo virtutē, cuius illud opus est, quæramus. Tātum abest, vt iustā de omnibus quærēdis curam habeamus.

Istamen tertius intelligendi modus extrarius videtur illi Iacobi dicto primo propter rationem, quam contra primū intellectum formabamus. Deinde, q̄ possibile est eum, qui peccat mortaliter, nullam adhuc habere acquisitā virtutem. Quod patet in eo, qui cum primo prudentiā sufficientē ad bene, vel male merendum adeptus esset, peccauit. Certum enim est illius virtutes acquisitas, quæ nullæ erant, nullum passas detrimentum: nisi plus satis subtilem se quis præstans dicat virtutibus quærēdis impedimētū

parari. Preterea fieri potest, imo vero in omnibus fere fit, ut, qui non habeat virtutes omnes conexas, imo, & qui omnibus vitiis irretitus est, mortaliter peccet. Quæ, te rogo, tunc virtutes acquisitæ per huiusmodi hominis actionem malam detrimentum patiuntur?

Rectius ergo intelligetur illud Jacobi quarto modo, quem Richardus scribit in Quarto. d. 22. art. 1. q. 7. & Tho. prima Secunda. q. 23. art. 1. quorum ¹¹⁹ expositio satis cum ea, quam noster text. habet, concordat, nempe, quod tantum per unum mortale peccatum quis a Deo & ipsius charitate auertitur, quantum per multa, vel omnia. Et ita penitus alienus fit a Dei amicitia, & ita datur penitus propter unum, ac propter multa. Nam Deus vel in totum diligitur, vel in totum odio habetur iuxta illud. 1. Iohannis. 3. Qui natus est ex Deo, non peccat. iuxta item illud. 1. Iohan. 3. Omnis qui non diligit, odit. quod habetur in. c. Omnis. supra. d. 1.

Ex quo infertur omnia peccata & vitia mortalia coniuncta esse ac paria, quoad auersionem peccatoris a Deo: quauis separata sunt & imparia, quoad conuersionem, qua in obiecta conuertuntur iniqua, e quibus suam recipiunt formam & speciem. Hæc expositio literæ Jacobi eo solo nomine aptior videtur, quod verbis illius conuenientior est. Quamuis in effectu & sententia eadem videatur, ut dixi cum prima expositione.

¹¹² Quinta expositio, quam paraphrastes ibidem posuit, hæc videtur etiam continere. Adiungit tamen & nouam. scilicet, quod offendens in uno omnium reus efficitur, quatenus in ipso est, idque facit verbis, quæ sequuntur, de more selectis & ad mouendum aptis. Neque vero sibi quisquam ita blandiatur: leue est admissum, hac parte duntaxat lex violata est. Cum enim summa totius legis contineatur in charitate Dei ac proximi, quisquis excidit a charitate, quæ radix est totius legis, nimirum totam legem violauit & legis autorem offendit. Cui hæc factus est omnium reus. Quod qui semel aberrauit a scopo totius legis, quoad quidem in ipso est, aberraturus videatur, quoties se deriderit occasio: veluti quisquis in tenebris ambulat, non refert in dextrum aberret, an in sinistram. Certe cuiuslibet errori expositus est, qui semel excidit a luce.

FINIS.

DEO GRATIAS.

IN DIST. SEXTAM.

GRATIANI PRINCIPIVM.

Qui autem debeat fieri confessio, vel qualem illum oportet esse, qui aliorum crimina iudicat, ex eodem lib. de poenitentia docetur, cum dicitur.

SYMMARIA.

1. Confitendum optimo consilio, non praecepto. n. 3.
2. Nemo tenetur praecepto Dominum diligere, quantum potest.

Lossa prima huius principii diuidit hanc distinctionem in tres partes. Quarum secunda incipit in. §. Caueat. sub c. 1. in fine. Tertia vero in. §. Quod autem. qui ponit sub c. Sacerdos. In prima determinat, cui oporteat poenitentem confiteri. Illa vero conclusio gl. 1. confitendum esse sacerdoti meliori, quam potest. confirmatur p. c. 1. in princip. infra eadem, quod habet eadem, quam gl. haec. Facit, quod pro corporis sanitate medicum optimum quaerimus. At animae salus corporis lanitati praestat. c. Itane. 3. 2. q. 5. c. Cum infirmitas, de poenit. & remiss.

Contra tamen hanc conclusionem facit primo consuetudo multorum doctorum sua peccata minus doctis confitentium, cum illa confiteri doctioribus possent. Secundo, quod sufficit proprio confessario confiteri. c. Omnis. de poenit. & remiss. Tertio, quod nemo tenetur de praecepto diligere Deum, quantum potest. Quia quantacumque dilectione data magis adhuc potest. Quod demonstrat Parisienses in Tertio. d. 27. q. 2. ergo neque diligere confessarium omnium optimum. Alioqui quolibet electo teneretur adhuc confiteri meliori. quia melior inueniri posset. Et hanc partem tenet Archid. in. c. 1. infra eadem super praedictis verbis respondens illi textui comparatiuum illud meliori propositiuo poni.

Contra quod tamen facit, quia, quod sequitur: quam potest. non quadrat vllatenus positiuo. Quare verius fuerit. respondere Augustinum, aut quisquis fuit huius cap. autor, consulendo dixisse hoc, non praecipiendo: sicut & in plerisque aliis id in hoc poenitentiae tractatu facere. supra in. c. Consideret. monstratum est. Addenda tamen hic videntur, quae dicemur infra ca. c. 1. n. 92. & in. §. Quod autem. infra eadem. n. 3.

Cap. 1. in principio.

Qui vult confiteri peccata sua, vt inueniat gratiam, querat sacerdotem scientē ligare & soluere: ne cum negligens circa se extiterit, negligatur ab illo, qui cum misericorditer monet & petit, ne ambo in fo- ueam cauant, quam stulti evitare volunt & infra. Tanta itaq; vis confessionis est, vt si deest sacerdos, cōfiteatur proximo & infra. Sepe enim contingit, q̄ poenitens non potest verecū- daricorari sacerdote, quem desideranti nec locus, nec tēpus offert. Et si ille, cui confitebitur, potestātē soluendi nō habeat: fit tamen dignus venia ex desiderio sacerdotis, qui socio cō- fitetur turpitudinē criminis. Adūdati enim sunt leprosi, dū ibant ostēdere se sacerdotibus, ātequā ad eos puenirēt. Un- de patet Deum ad cor respicere, dum ex necessitate prohibē- tur ad sacerdotes peruenire. Saepe quidem eos querūt, sed sani & laeti, dum querunt, anteq̄ perueniāt, moriuntur. Sed dei misericordia est vbiq; qui iustis nouit parcere, & si non tā cito: sicut soluerētur a sacerdote. Qui ergo cōfiteatur, omnino conūteatur, & sacerdoti meliori, quam potest, cōfiteatur. Et si peccatum est, sufficiat referre in notitiā sacerdotis, vt grata sit oblatio muneris & infra.

SVMMARIA.

- 1 Absoluendi & ligandi potestas sacrificorum indelebilis est, sicut cha- racter & consecrandi potestas. n. 2. & 3.
- 4 Sacerdos non absoluit confitentem sibi non subiectum, non quia po- testas, sed quia materia deest. n. 5.
- 6 Materia sacramenti poenitentiae quae.
- 7 Scientia ligandi quae.
- 8 Scientia absoluendi quid, & q̄ absolutio debet esse indicatiua. n. 9.
- 10 Absolutiones non esse, quas multi tales putant.
- 11 Absoluens publice poenitentiam iniungere nequit, nisi iurisdictionem in foro habeat exteriori. n. 12. eā tamen iniungendo vix venialiter peccat. n. 13. nisi sacramentaliter absolueret. n. 14.
- 15 Absoluit Deus, vt autor, confessarius, vt minister.
- 16 Absolutio ex se ac quatenus a sacerdote manat efficax, quamuis alium de quandoq; vana.
- 17 Absoluēs plus aliquid habet in absolute, q̄ baptizās in baptismo.

18. Ab

- 18 Absolutio sacramentalis ex illis solis verbis: absoluo te, vel similibus constat, neq; debet addi autoritate episcopi, vel alterius. n. 19. neq; Papæ. n. 21. in absoluteione autē voti, vel iuramenti sic. n. 22. qui tñ id pio animo addunt, non peccant. n. 23.
- 20 Papa quare se confessario subiicere potest.
- 24 Confessarii vt plurimū tria præmittunt absoluteioni.
- 25 Absolutio a censuris nō est substantialis sacramentali: sed aliquādo præcepta, nōnunq̄ consulta. n. 26. interdū in absoluteione sacramentali subintelligit̄. n. 27. et ita vna solutio duas diuersi gñis cōtinet. n. 28.
- 29 Manus impositio super absoluendi caput neq; substantialis, neq; præcepta, interdum mala.
- 30 Absoluteionē, quæ præcedit, præcatio non necessaria, sed conueniēs.
- 31 Absoluteioni sacramentali substantiali aliquid bene, aliquid addi male.
- 32 Absolutio etiā ad oblita protenditur, sed nō tam efficax ac aliis. n. 33.
- 34 Absoluteionē sacramentalē q̄ tria cōsequunt̄, nō necessaria, sed sancta.
- 35 Pœnitentiā æque post absoluteionē, ac ante, iniungi posse.
- 36 Satisfacere magis bona in pœnitentiā sacramentalē iniuncta, & pure imposita magis, q̄, quæ sub cōditiōe volūtaria. n. 38. & per illā clausulā: quidquid boni feceris. &c. sub conditione volūtaria iniungi. n. 37.
- 40 Opera debita pro pœnitentiā præcipi & assumi posse.
- 41 Opus idē eo melius, vel peius, quo pluribus de fontibus manat, & maiore de charitate manās magis satisfacit. n. 42. (fit.
- 43 Pctōri in satisfactionē p̄ clauēs eccl̄iæ applicari posse qdqd p̄ pœnitētē
- 44 Satisfactio quæ soli iustitiæ nititur longe a satisfactione, quæ amicitia naturā sapit, differt.
- 45 Pœnitentiā in mortali factā satisfactoriā esse, quoad forū militantis eccl̄iæ & etiā triūphātis. n. 46. Nā & veniale sine mortali cōdonat̄. n. 47. secundū multos, fictione præserti recedēte secundū plures. n. 48. Quia tūc tantū operatur, quantū, si fuisset in charitate factū. n. 49.
- 50 Confessarius pœnitentē audita cōfessione, quæ doceat, ad quæ hortabitur. n. 51. aliquando nil dicto absoluet. n. 52.
- 53 Pœnitentis refert sua opera bona peccatorū satisfactioni destinare.
- 54 Absoluens excōmunicatū quatuor seruet: quorū tamen omissio absoluteionē non vitiat. n. 56. & frequenter seruanda nō sunt. n. 66. & nullū eorum est de forma substantiali. n. 69.
- 55 Excōmunicatus mortuus quomodo absoluitur.
- 59 Absoluteiōi ab excōicatiōe nulla verba p̄scripta. nā & iniusta valida. 58.
- 60 Absoluens quem non potest, certificet illum erroris.
- 61 Absolutio ab omni excōmunicatione cōmissa nō continet, quā in specie non cōmisisset superior.

- 62 Absolutio ab excommunicatione non fiat sub cōditione. s. propria, quæ de futuro est. n. 63. sed facta tenet. n. 64. & erit efficax illa impleta. n. 65.
- 67 Absoluendo ab excommunicatione incerta quandoq; petēda de cōsilio saltem cautio: exigenda vero nunq̄.
- 68 Absoluitur ante satisfactionē nōnunq̄ excommunicatus pro manifesta offensa, etiam causa non manifestata. n. 70.
- 71 Confessarius quis ligare scit & soluere.
- 72 Confessio quandoq; fit ei, qui non est presbyter, imo & mulieri. n. 74. de consilio. n. 75.
- 73 Mortis in articulo cōstitut⁹ quilibet, a quolibet presbytero a quibuslibet absoluit, & huius ratio. n. 86. nisi alia ratione sit prohibē. n. 87.
- 76 Verba subiunctiui modi potentiam quandā frequenter denotant.
- 77 Confessarius, etiam laicus, confessionē celet.
- 80 Detrahere nō videtur, qui profuturo, vt profit, alterius crimen celet.
- 82 Ignorantiā iuris diuini positiui probabilē dari & excusare.
- 83 Confessus laico, etiam in articulo mortis, iterum confiteatur.
- 84 Absoluere non potest laicus ab excommunicatione etiā in mortis articulo, & ita neq; sic absolutus in loco sacro sepeliri potest. n. 85.
- 88 Sacerdotalibus de officiis laico sola expressa etiam instāte necessitate conueniunt.
- 89 Confitenda publice non sunt peccata publica, neq; pro illis necessario publica pœnitentia subeūda. n. 90. sed faciendū, vt publice appareat emendatus. n. 91. alioqui eucharistiā nō accipiet. n. 92. & 93.
- 94 Intellectus. c. 1. de pœnit. & remiss.
- 95 Ecclesia vna vnus debet esse sacerdotis & raro penes multos eius cura solida. 96.
- 97 Confessio raro, aut nunq̄ ireratur ob ignorantiam confessarii.
- 98 Confessarii plures CHRISTIANO cuilibet.
- 99 Licentiam confitendi facile a parochio dandam.

A pitulū hoc primū idēq; longe locupletissimū diuiditur in sex partes, secūdū qd̄ sex ponit qualitates, quas debet habere confessarius. Prima est, q̄ sciat ligare & soluere. Secunda, q̄ sit intra vnitatē ecclesiæ, non hæreticus, nō schismaticus, degradatus, aut excommunicatus. Tertia, q̄ sit iustus, mūdus a peccato. Quarta q̄ sit doct⁹. Quinta, q̄ inuestigator sit & interrogator. Sexta, q̄ sit dulcis & beniuolus erga pœnitentē, quodq; sit cōstātissime in bona & exēplari vita perseverās. Secūda ibi: Laboret. tertia ibi: Sacerdos itaq; quarta. ibi: Caueat. quinta ibi: Diligens: sexta ibi: Quibus cognitis.

Text. Sacerdotē scientē ligare & soluere.

Colligo

Colligo primo ex hisce verbis necessariam esse simul & sufficere sacerdoti scientiā ligandi & soluendi. Contra quod facit primo, q̄ non solū sciētia, sed etiam potestas soluēdi atq; ligādi exigitur. In ōni enim operatione oportet primū adesse potētiam & voluntatē .l. Gallus. in princip. ff. de liber. & posth. c. Cum super. de off. deleg. Præterea nō solum soluēdi & ligandi potētia, quæ ex presbyterio nascitur: Sed etiam iurisdictionē debet habere. c. Omnis. de pœnit. & remiss. & c. fin. infra ead. Imo nec iurisdictione in habitu illi sufficit. §. Ecce. sub. c. A diicim⁹. & §. Ecce. sub. c. Generaliter. 16. q. i. Secūdo contra hoc principiū facit, q̄ in vers. Caueat. infra eod. ait: ne sacerdos careat munere sciētia. & ita vel est inutilis inculcatio, vel hic non loquitur de scientia, quam debet habere confessarius.

Ad horum posterius, quia leuius est, respōdeo prius, q̄ in huius textus principio agitur de scientia sola, quam ad ligandū & soluēdum debet habere cōfessarius. in. §. aūt. Caueat. agitur de scientia, quam ad discernēdū inter lepram & nō lepram. & c. debet habere.

Ad prius autē argumentū respōdeo concedēdo potestatē vltra scientiā esse necessariā: sed nego textum nostrū contrariū innuere. imo præsupponit hoc in eo, quod ait hunc scientē ligare & soluere debere esse sacerdotē. Fieri enim nō potest, vt quis sit presbyter, & nō habeat illam potestatem. quoniā illam a Deo imediate accipit. Vnde singulariter dixit Paluda. in Quarto. di. 22. q. 3. imprudētia sacerdotis esse ei, quem a peccatis absoluit, dicere, autoritate episcopi, vel Papæ, vel alteri⁹ hoministe absoluo. Quoniam, vt ille ait, autoritate a Deo solo mediāte ordinis sacramēto accepta absoluit. Facit q̄ f̄ character animæ illius incussus indelebilis est. c. Licite 32. q. 7. & illi characteri est potestas illa ligandi & soluendi annexa. Facit etiam f̄ q̄ potestas consecrandi adeo ab eo tolli non potest, vt etiam, si ex cōmunicatus & depositus & curiæ sæculari traditus & in scalis iam iam suspendendus subuectus super materiā debitā verba cōsecratoria eucharistiæ diceret, verum conficeret sacramentū secundū Paludanū in Quarto. d. 13. q. 1. col. 3. Cui priores & posteriores omnes consentiūt, licet id non tantum alii, vt plurimū amplificent. Ergo idem dicēdū est de potestate ligādi atq; soluendi, quæ vna cum ipsa consecrandi potestate a sūmo Deo accipitur argumento. c. Translato. de constitut. c. Super eo. de prebend. lib. 6.

Contra tñ hoc facit, q̄ secundum oēs, & in his ipsummet Paludanū in Quarto. d. 17. q. 3. col. 2. qui f̄ sacerdos absoluit eū, qui suæ iurisdictionis nō est, nihil agit. Ergo licet sacerdos omnis potestatē habeat consecrandi, non tñ habet absoluendi. Sed hoc non obstat. quia id nō euenit ex potestatis defectu f̄, sed ex materiæ f̄. Materia enim huius sacramēti est cōfessio peccatorū legitime facta ab illo, qui subest confessario. Itaq; textus in eo verbo: sacerdotē. intellexit potestatem absoluendi habentē. Quæ tamen nō suffi-

cit, nisi, qui vult cōfiteri, sit illi subiect⁹ autoritate ordinaria, vel delegata
 §. Ecce. sub. d. c. Ad iicim⁹. 16. q. 1. §. Ecce. sub. c. Generaliter. eadē caus. & q.
 Imo non sufficit, quoad aliqua esse subiectum, quo ab omnibus peccatis
 absoluetur: sed oportet confitentem, quo ad omnia confessario subiecti. Si
 qua ergo habuerit peccata superioris arbitrio reseruata, non poterit ab eis
 absolui, sed oportet eum ad illum, cui sunt reseruata, superiorē confugere.
 per gl. sing. in c. 2. de pœnit. & remis. lib. 6. & per ea, quæ dicta sunt in c. Cō
 sideret. §. Cautus. supra dist. 5.

Secundo colligitur ex eisdem verbis, q̄ præter potestatem & iurisdic
 tionem debet habere confessarius etiam scientiã ligandi & soluendi. Ille
 7 vero videtur habere scientiã ligandi, qui monere nouit pœnitētē, a quib⁹
 debeat secedere & a quibus abstinere necessario, qualem itē & quantã pro
 peccatis sibi apertis pœnitentiam agere debeat argu. c. Quæ ipsius. 3. d. &
 c. Quod quidã. de pœnit. Quãuis enim pœnitēs nō teneatur suscipere pœ
 nitentiã a confessario iniunctã, vt diximus in c. fin. supra proxima dist. in
 vltima confessionis conditione & in c. Consideret. §. Ponat. supra. d. 5. tñ
 debet eū illius admonere, nisi quando desperatio in eo timeri posset, vt di
 ximus in c. Mensurã. supra. d. 1. Ad do tamen his oibus duo: alterū est hanc
 pœnitentiã iustæ, quæ secundū canones pœnitentiales imponenda est, sciē
 tiam non esse adeo in confessario necessariã, vt sine illa non possit ligare
 pœnitētē. Quia hoc nullo iure cautū est. Alterum est, q̄ videtur mihi æta
 te nostra, in qua raro, vel nunq̄ in foro conscientie, pœnitentiã illorū cano
 nū imponūtur, non esse eorum scientia necessaria ita, vt peccet, qui audit cō
 fessiōes sine illorū scientia, præsertim q̄ supra in c. Falsas. d. præced. dixim⁹
 esse probabile illos canones pœnitentiales non vindicare sibi locū in cō
 scientie foro. Quæ tanq̄ quotidiana & æqua memorãda puto pro liberãda
 confessariorū bona parte, quæ illos canones nescit. Pro quibus facit, q̄ fru
 stra videtur illud exigere, cuius nullus, vel paruus sequitur effectus. c. Cum
 cōtingat. de officio deleg. l. Ad probationē. C. de probat. & ex hac canonū
 pœnitentialiū scientia paruū certe, vel nullū fructū video in foro cōscientie
 prouenire. Et, quod dixi in c. Mensurã. supra. d. 1. confessariū, etiam si non
 imponat pœnitentiã in canonibus taxatã, debere tamen illi pœnitenti no
 tificare: potest temperari, q̄ sufficit illi palam fieri multo maiorē pœnitē
 tiam ipsius peccato esse debitã, q̄ sit illa per eū tunc imposta.

8 Scientiã vero soluendi is videtur habere, qui formã absolutiōis facere
 nouit. Illa vero q̄ sit tã in se, quã, quoad tria ipsius præambula & tria ipsam
 9 consequētia, declarabit his, q̄ sequunt⁹ sex dictis: primū est absolutiōem
 debere esse indicatiuã: absoluo te. & nō optatiuã: absoluat te Deus. p̄ illud
 Iohãnis. 20. Quorū remisistis pctã remissa sūt. & declaratū fuit in cōcilio
 Florentino sub Eugenio. secreto. §. Quartum sacramentū. Pondera, quod
 ait

ait remiseritis, nō: optaueritis remitti. Matth. etiā. 16. legitur: Quodcūq;
solueris super terrā. Docet hoc Tho. cōmuniter recept⁹. 3. parte. q. 84. art. 7.
Non tamen neganda est iusta esse forma illa: Ego tibi remitto peccata.
Qd̄ satis ibi vterq; Thomas sentit in illo art. 7. in respōso ad tertiū. Quini
mo Scotus in Quarto. d. 14. q. 4. dixit sufficere qualiacūq; verba exprimi,
dum tamen sententiā contineāt absoluentis. Qui tamen nimiū late videt
Thomæ a Vio loquutus, quod non est consiliū hic tractare, quia raro is ca 10
sus, aut nunquam vsu veniet.

Non obstat, quod in absolutionibus, quæ publice fiunt in ecclesia ad pri
mā & ad completorium & in cœna Domini, absoluens nō oratione indica
tiua, sed optatiua. s. misereatur. vti solet. Non item, q̄ cōfessarii fere om
nes dicunt: Dominus noster IESVS te absoluat. Omnes item his verbis
præmittunt: Misereatur tui omnipotēs Deus. &c. Nō inq̄ hæc obstat: Nō
primū, quia illæ absolutiones, quæ publice fiunt in ecclesia ad primā & cō
pletorium & in cœna Domini & similes non sunt proprie absolutiōes, sed
preces pro absolutione a Deo imponenda emissæ.

Ex quo infert Palud. in Quarto. d. 22. q. 3. errare parochos, qui in Con
fiteor missæ (vt eius verbis vtar) iniungunt pœnitentiam: Quāuis dicat 11
in absolutionibus, quæ publice fiunt in capitulis, eam imponi posse, licet
neq; illæ sint sacramentales. Cuius tñ hæc verba intelligenda & declarāda
ita videntur, vt intelligamus errare quidē parochos, si putant cōfiteōtes ge
neraliter illa eorū impositione pœnitentiæ ligari, vel ad id sine suo facto,
sive consensu posse obligari: impositionē vero pœnitentiæ factā in capitulo
ligare. Diuerſitatis ratio est, quia quæ fit in capitulo, fit a superiore iuris 12
dictionē etiam in exteriori foro habente, et ideo, q̄ quis nō sit sacramentalis,
ligat. q̄ vero fit a parochos, fit ab eo, qui nullā habet potestātē in foro exte
riori, & ideo, quia nō fit in interiori, quia non est sacramentalis, nullatenus
ligare pōt. Nō tamē arbitror Palud. ea mente fuisse, vt iudicaret pœccare 13
parochos, qui talia iniungūt his, qui confessionem generalē faciunt siue in
missæ introitu, siue in eius medio, siue in concionū fine. Crassius tamē ar
bitror esse, quod etiā nōnunq̄ ab eruditis in concionibus & medio missæ
video dici. s. dum absolutionis formā vobis facio, vel dum vos absoluo, di
cite, vel facite hoc &c. Doctius enim & pientius dicerent: dū pro vestra ve
nia Deum ipse precabor, dicite, vel facite hoc, aut illud. &c. Quāq; hic ex
ror, licet crassior, nullā, vel saltem venialem culpā continere mihi videtur,
modo piū sit hæc dicētis pectus. Hos tñ prædictos oēs arbitrarer peccare
etiā mortaliter, si eo animo essent, s. vt absolutionē sacramentalē facere intē 14
derēt: quippe, qui forma tāti sacramēti grauitē abuterent, dū confessiōe
legitima & integra nō præmissa & multos simul absoluere tētarēt sacramē
taliter. At neminē arbitror tam crassa ac tam stupida esse Minerua.

Non obstat etiam secundū: quia confessarius neq; absoluit, neq; absol-
uere intendit per illa verba: Dominus noster I E S V S te absoluat. neq;
per illa: Misereatur tui. &c. Sed illa præmittit, non tanq̄ necessaria, sed ve-
luti quædam pia præambula absolutioni, quam mox facit per illa verba:
Et ego te absoluo. &c.

15 Non etiam obstat, si quis tertio dicat solum Deum peccata dimittere,
vt ait Augusti. Quia id verum est autoritatiue, & ministerialiter autē etiā
sacerdos a peccato absoluit, & peccatum remittit. De vtroq; est textus in
iure optimus in. c. Remittuntur. 23. q. 5. verba enim sacerdotis nō minus in
hoc sacramento, q̄ in aliis per virtutem operantur diuinam.

Non obstat quarto, q̄ frequenter sacerdos pœnitentē non absoluit p-
pter aliquod impedimentū ipsius, vel quia iam per contritionē solam ab-
solutus fuerat. & ita frequenter falsum dicat, cū pœnitenti ait: Absoluo te,
16 Non (in q̄) hoc obstat. Quoniā f̄ absolutio, in quātū exit a sacerdote, semp
est efficax & certa, licet quandoq; ex parte illius, cui fit, inefficax maneat.
Omnia enim sacramenta ex se iunt ligna & causa certissima iuxta defini-
tionem sacramenti, de qua in. c. Sacramentiū. de consecrat. d. 2. quāuis sapius
quam oporteat, propter indispositionē subiecti vana fiant, imo & noxia
suscipienti. c. Quod quidam. col. 4. §. Ipsa enim salus. c. Omnia. 1. q. 1.

Non obstat quinto, q̄ in baptismo admittitur forma baptizandi optati-
ua. Græci enim ita baptizant: Baptizetur seruus C H R I S T I. secundū
Innoc. in. c. 1. de baptis. ab omnibus receptum. Non in q̄ hoc obstat. quoniā
17 absolutio f̄ a peccatis secundū Paludan. virtute clauū fit: non autē baptis-
mus. Quāq̄ interrogari potest Paludan⁹: quare, quod virtute clauū fit,
per orationē indicatiuā potius dici debeat, quam quod non fit virtute cla-
uium: cum vtrobiq; tam, qui absoluit, q̄ qui baptizat, ministerialiter tātū
operetur, Deus autem autoritatiue. Sed responderi posset eū, qui clauis
habet & earū virtute absoluit, plus aliquid habere in absoluendo, q̄ alius in
baptizando. quāq̄ vtriusq; potestas intra ministerialis potestatis latitu-
dinem cōcludatur. Hactenus de primo dicto.

Secundū dictū ptincipale, quo absolutionis sacramentalis forma nos-
catur, est ex dictis Thomæ nō colligi vllum aliud verbū, præter illa verba:
18 f̄ absoluo te. de absolutionis substātia esse. Quem ibi alter Thomas sequi
videtur. sequuntur & quidam alii recentiores. Cancellarius etiam Parisiū
in secunda parte, fol. 183. col. 1. nil aliud, nisi trinitatis inuocationē, addit.
Qui alibi. s. in eadem parte. fol. 184. in. c. Nota clare. dixit illa verba: a pec-
catis tuis. non esse necessaria, sed satis esse conuenientia. quod ipsum dixit
in fol. 183. col. 3. sub. c. Excomunicatio. Paludan⁹ autē in Quarto. d. 22.
q. 2. addere videtur verbū: a peccatis. Conciliū autem florentinū in eodem
§. Quartum sacramētū. rem dubiā reliquisse videtur, cum ait formā esse
illā:

illam: Ego te absoluo. nihilo alio adiecto expresse.

Non est tamen arbitrandū Thomā ea mēte fuisse, vt nō idē sentiret de illis: remitto tibi, vel eō dono tibi. per ea, q̄ in primo dicto fuerūt ānotata.

Tertium est: inepte ab aliquot confessoribus addi: absoluo te autoritate episcopi vel parochi. Primo, q̄ autoritatē illam soluendi a solo Deo, cum ordine sacrorum maximo, nempe, presbyterio insigniti fuerūt, acceperūt & non quando audiēdi confessionē copia, siue licentia eis facta fuit. & tñ per illud additamentū contrariū significare videntur. Ergo, & si non male, certe inepte agūt arg. c. fin. de verb. signif. l. Legata inutilit. ff. de adim leg. Secundo, q̄ omniū in foro conscientiaē absoluentiū vna est potestas. s. ministerialis diuinitus cum ordine presbyterii collata, quāuis diuersorū diuersa est materia subdita. Ergo & omniū vna debent esse verba illius potestatis significatiua arg. l. Si idem. C. de codicil.

Ex quo infertur primo ratio, quare simplex sacerdos Papā se ipsi subiicientē a peccatis absoluere potest iuxta gl. sing. in. c. Nemo. 3. q. 9. & c. Sane. 2. de off. deleg. Quoniam sacerdos quālibet simplex autoritate diuina in absoluendo nititur, & illi quia diuina est, potestati Papa subiicere se sine alio consensu potest: quippe qui nullū habeat superiorē, cuius consensum requirat, neq; dedecet eum diuinā se subdere potestati.

Secundo subinfertur etiam f. eū, qui virtute facultatis a Papa factae absoluit, inepte illa verba: autoritate Papae suae absolutioni addere. Quia par est etiam de illo, ac alio ratio. Reperio tamen Cancellariū Parisiensem in secūda parte. fol. 184. col. 1. in. c. Nota. dicere addi posse: autoritate ecclesiae, vel ordinis. Quod si est verum, nō video, quare non posset addi etiam autoritate Papae & etiam episcopi ordinatis. Quae omnia humane accepta vera sunt, vt mox dicā. Tertio subinfertur ratio, quare f. aliud in voti, vel iuramenti, excommunicationis & id genus similiū absolutione seruari quotidie videamus. Nam & scimus Romae pœnitentiariū dicere solitū: autoritate domini nostri Papae, cuius pœnitentiarum curam gerimus. Quoniam hae iurisdictionis sunt, & non ordinis, neq; talis iurisdictionis, quam ordo necessario requirat, & ita non a Deo immediate cum sacramento assumuntur: sed a summo CHRISTI vicario, vel aliis inferioribus comunicantur. c. Ita dominus. 19. d.

Et quanq̄ hae vera iudicor nullius tamen criminis reos esse arbitror cēsendos, q̄ talia verba: autoritate Papae, vel episcopi, vel parochi. &c. dicunt. Non enim taliter absoluentes per ea verba volunt significare se tunc, & nō antea accepisse absoluendi potestatem, quando illis particularis post ordinationē fit ad id facultas, sed potius nouam sibi tunc subiici materiā: vel clarius videtur significare potestatem, quam inhabitu ante habebāt redactā fuisse tunc in actu exercendā illa superioris autoritate iuxta illa, q̄ docuit

Panor.

Panor. in Cle. 1. de priuileg. emendans, quæ olim dixerat in. c. Significasti. de for. compet. qui a posterioribus in variis locis est receptus. Quos utroque biq; pridem bis citauimus & scribenda dictauimus.

- 24 Quartum dictum principale, quo prædicta forma noscatur, fuerit tria præambula præmitti, ut plurimum confessariis ante absolutionem peccatorum .s. relaxationem a censuris, precationem, quo a Deo absoluat, & manus impositionem. Et horum primum relaxationem .s. censurarum, si quibus poenitens
- 25 est nodatus, non esse si quidem substantiale absolutioni peccatorum, esse tamen necessarium necessitate præcepti, si confessarius videt eum esse illis nodatum per ea, quæ diximus supra in. c. fin. in. 5. conditione. Per quæ eadem apparet, quod ait Paluda. in Quarto. dist. 2. q. 3. per excommunicationem fieri quem absolutionis in capacem: temperandum esse multis modis, qui ex ibi dictis colligi possunt. Quando vero nescit confessarius, an poenitens vllis censuris
- 26 sit implicitus, tunc non præceptum, sed consilium esse arbitror absoluere illum ad cautelam prius a censuris. Et non solum prudens consilium fuerit absoluere ab excommunicatione maiore, vel minore, sed etiam ab omni censura, ad quam sua potestas extenditur. Quod rogo atque adhortor confessarios omnes, ut maxima cura faciant. quod etiam in Castellæ, Franciæ & Nauarre regnis fieri a multis scio: a paucis vero in Portugallia factitatum hactenus didici. Quod in causa quoque fuit, quære sacrifici aliquot in irregularitatem inciderint
- 27 Quamuis, si sacerdos dicens: absoluo te. ea mente sit, ut velit eum absoluere ab omnibus a quibus ipse iuste potest siue censure sint illæ, siue peccata, sufficeret secundum illud Gersonis secunda parte fol. 183. col. 1. sub. c. Confessio. quod etiam citauimus in. c. 1. §. Cautus. supra dist. proxima. Mente autem prædicta videtur esse sacerdos, qui rectam intentionem faciendi, quod debet, habet, ut sentit Gerson. Cuiusmodi animam habere fere omnes, qui absoluunt, visum fuit nobis in illo. §. Cautus.

Ex quo inferri videtur non esse necessarium, quod tantopere ipse paulo ante, ut fieret, rogabatur. Et faterer hoc corollarium, si confessarii solum dicerent: Absoluo te in nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. & non adderent quod fere omnes faciunt: ab omnibus peccatis tuis. Nam per hanc additionem videtur eorum intentio ad solam peccatorum absolutionem restringi a deo quidem, ut si qui taliter absoluit, rogaretur: num ea mente fuerit, ut etiam a censuris absoluere voluerit, fortasse responderet non fuisse. Adde, quod quamuis confessarius illo proposito forte fuerit: confitens tamen, cui absolutio restricta de peccatis lata est, quomodo credet se a censuris etiam absolutum? Quandoquidem absolutio a peccatis alia longe sit ab absolutione censurarum.

- 113 Quia illa sacramentalis, hæc non, illa fit potestate immediate a Deo accepta: hæc vero alia, ut supra dictum fuit. Facit, quod ipsemet Cancellarius in ead. secunda parte. fol. 184. col. 1. dixit absolutionem, quæ fit de peccatis contritis ad pecc

ad peccata non contrita non extendi. Quãobrem ab exhortatiõẽ prædictã non discedo, nisi & cõfessarii additionẽ prædictã. i. a peccatis. ea mente addat, ut velint facere omnẽ, quam iuste possunt abolutionem.

Ex his infertur vnũ mirabile nempe fieri posse, ut per hæc sola verba: *absoluo te. fiat vna abolutio sacramentalis & alia alius generis.* Pro quo facit, qd idem verbũ ad diuersa relatũ diuersimode capitur. c. Ab excomunicato. de rescript. c. Cũ dilectus. de cõsuetud. l. i. ff. de off. procõsul. & leg.

An autem virtute bularũ Apostolicarũ, quibus potestas conceditur absoluedi ab omnibus censuris: nõ solũ possit pœnitens absolui ab illis, quæ sacramentorũ susceptionẽ impediunt: quales sunt maior & minor excomunicatio, qualis item interdictũ personarũ, qualis & suspensio ab aliquo sacramento suscipiendo, an etiam ab omni alia suspensione: non tractabo in præsentia, sed alibi occurret locus tã grãdi & tã quotidiana q̃stioi cõmodũ.

Secundũ autem præambulũ i. manus impositio super capite, quod maxima cura quosdã etiã cũ duabus manibus seruare video, adeo non est abolutioni substantiale, s̃ vt neq; sit de necessitate præcepti faciendũ secundũ Tho. tertia parte. q. 84. art. 4. nõ aliquando facere malum est, puta cũ pœnitens est fœmina & forte molli puichritudine ac molliter ornata. Quoniã vt ait Hieronymus in c. Hospitiolũ. 32. d. Si bonum est mulierẽ nõ tãgere, ergo malum est tangere. Quod ipsum Palud. vir in huiusmodi rebus expertus in illa. q. 3. annotauit. Accipio etiã quosdã monachos risui fuisse nõnullis monachis, qui ad absoluedũ illas magna cum difficultate pariq; curiositate manus per cancellos ferreos imittebãt, quo eas in earũ capitib; ponerent & sic absoluerent.

Tertium autẽ præambulũ s. precatio, quo pœnitẽs a Deo absoluetur, quæ, vt plurimũ fit per: Misereat tui. &c. vel per: Dñs noster I E S V S te absoluet. vel per vtrumq; non est quidẽ de substantia, sed neq; de præcepti necessitate: congrua tamen est & conueniens.

Quintum ad prædictã formã cognoscendam dictum fuerit: s̃ addere ipsi formæ absoluedi illa verba: ab oibus peccatis tuis. conueniẽs esse, vt etiã Cancellarius ait in sedã parte. fol. 184. in c. Nota. Sed nõ aduertit id incõueniẽs, quod consequi diximus in fine primi dicti, nisi abolutioni a peccatis abolutio a censuris præmittatur. Addit item idẽ Cancellarius in luma hæc, quæ sequũtur nõ satis digesta. Quorũ primũ est id, quod addi solet: & circũstantiis eorum omnino esse superfluũ. Nã (inquit) aut circũstantia est peccatũ, aut non: si sic, comprehensa fuit in illo verbo: a peccatis tuis. si vero non est peccatũ, nõ cadit sub abolutione. Secundũ, qd addere: de contritis. est periculolum. quia primo nedum contrita, sed etiam attrita peccata possunt per abolutionẽ deleri secundũ opinionẽ magis receptã. Hoc autẽ verbum contritũ omnino excludere videtur attrita, sicut albũ nigrũ.

Secundũ

Secundū, q̄ hoc est iniicere scrupulum desperationis, præcipue in mortis articulo existentibus. Nulli enim cōstare potest se vere peccata cōtriuisse. Tertiū qđ addere: de oblitis. similiter est supfluū. Quia (inquit) nō potest cōfitemens de peccatis oblitis sic absolui, quin teneat confiteri, si in futurū recordetur. Quartū, q̄ non prodest quidq̄ dicere: quæ libenter confitereris. siue: quæ velles confiteri, si eorū haberes memoriā. Quia staret confitentē velle quando confiteretur, & nolle, quādo recordaretur: aut forte volūtate habet bonā in generali de confitendo omnia, quæ occurrūt, quā nō haberet de confitendo, si in speciali aliqua occurrerēt. Quintū q̄ male exprimitur: si & in quātū possum & debeo. Quia primo (inquit) si nō potest, nō debet se ingerere ad audiēdū. et si forte occurrit casus, qui ad se nō pertineat, debet remittere ad superiorē. Secūdo sufficit intentionē cōfessarii esse bene regulatā. Hæc tamen rationes mihi nō cōcludūt hoc male fieri, sed superfluo exprimi. Sextum, q̄ superflue additur: de non confessis. illud itē: & restituo te vnitati sanctæ ecclesiæ & sacramētis eius. Si enim absolutus est, quia fidelis est, iā de se restitut⁹ est. Septimū, q̄ illud: q̄ gratū in cōspectu diuinæ maiestatis fuerit. nō esse addendū. De his septē Cancellarii dictis secundū videtur necessario seruandū: quintū autem nō videtur verū. Non enim peccare videtur, qui confessarius candido animo ait: absoluo te, si & in quantū possum. neq; rationes ipsius oppositū concludūt. Nam fieri pōt vt pœnitēs hæc verba dicat nō, quia dubitat de casu sibi patefacto, an sit reseruatus: sed quia pœnitēti esse possunt aliq̄ peccata, q̄ oblitus est, a quib⁹ cōfessari⁹ absolueret neqret. Quāq̄ fateor latius esse illa verba ommittere, q̄ addere. Cætera vero quinq; vera esse vident, qua parte continēt nō esse quidē addēdū illa, q̄ in eis continent, necessario neq; necessitate, præcepti neq; sacramenti: qua parte vero continerēt ea esse ōnino superflua quo ad tertiū, negari possent. Illa enim forma: Absoluo te ab ōnibus peccatis tuis, quæ mihi cōfessus quæq; oblitus es cū omnibus circūstātiis. vtilis esse pōt quo simpliciores confessarii admoneantur, non solum eorū mentis esse debere, vt a peccatis sibi palā factis absoluant confitentē: sed etiā ab omnibus quæ ille pœnitens palā fecisset, si ea cum suis circumstantiis fideli tenuisset memoria. Quicquid enī aliqui & in his Cancellarius secunda parte fol. 187. col. 3. dixerint: receptior & verior sententia est pœnitentem ⁊ etiam ab his, quæ oblit⁹ fuit, absolui. Pro quo vltra vulgata facit, q̄ ab hinc quinq; ānos opposui cuidam viro pio iuxta ac docto, qui contrariā afferebat opinionē. s. quod peccatū reseruātū, vel cui censura erat ānexa, probabiliter obliuioi traditū desinebat esse reseruātū & dissoluebatur ab illa censura: quando cōfessarius potestatem habebat absoluēdi ēt a talibus & absoluisset, si ei fuisset confessione aperta iuxta illud Palud. quod retulimus supra in. c. 1. §. Caut⁹ proxima dist. Qđ dictū cum ille concessisset, nō potuit efficaciter negare illationē

illationē, qua inferebatur: ergo absolutio sacramentalis extenditur ad ea, quae per obliuionē tacita fuerunt. Addo tamen hic vnū singulare Cancellariū Parisiensis in secunda parte. fol. 183. col. 2. l. ub. .c. Confessio. s. absolutiois sacramentalis virtutē, qua magna pœnæ pars peccatis in purgatorio debita condonatur, **f** non tam efficaciter peccatis obliuioni traditis, ac aliis applicari, ideoque obliuionē peccatorū noxiā esse. Quæ alio quoque nomine noxia est eo. l. q. quando in memoriā redierint, cōtiteri tenebitur, vel cū primū redierint, vel tempore ad id destinato. Quod latius in gl. summa huius distinct. tractauimus. Facit etiam pro cōmuni opinione, quod indulgentias a Sede Apostolica his, qui confitentur, concessas etiam pœnæ peccatorū per obliuionē omissorū delendę prodeffe plerique omnes aiunt. Facit etiā. l. Aquiliana. cum ibi per Bart. & alios annotatis. ff. de transact.

Sextum est **f** tria illa, quæ confessarii post absolutioē faciunt. s. trinitatis inuocationē per illa verba: In nomine Patris & Filii & Spiritus sancti. signū crucis, quod faciunt, dum illa proferuntur, & pœnitentię iniunctionē nō esse quidē de absolutiois substantia & essentia: apta tamen esse & merito frequentanda. Inuocatio enim illa sacrosanctissimæ trinitatis quædam protestatio est confessarii non se sua virtute, sed diuina: non autoritate sua, sed ministerialiter tantū absoluerē confitentes. Quod esse verum & plenū ingenui pudoris constat ex. c. Remittuntur. 23. q. c. Signū autē crucis adeo est in absoluteione illa res apta, vt Stephanus Papa in. c. Nunquid. de cōse. d. c. dixerit omnia chrisinata sacerdotalis mysterii crucis figura perfici. Nā & matrimonii sacramentum cum inuocatione trinitatis & ligno crucis perficitur attenda nubentium benedictione, quæ illud consequitur. c. Sponsus. 23. d. & c. Aliter. 30. q. c. secundum Palud. quanquā hoc nō de omni matrimonio, sed de primo intelligi debet. Quoniam secundæ nuptiæ nō benedicuntur. c. 1. & c. Vir autem. de secund. nupt.

De pœnitentiæ autem iniunctione, quæ tertia est supra in. c. Consideret. verl. Ponat se. dictum est. Ibi tamen dictis addenda occurrunt, quæ sequuntur, quotidiana: Primum **f** non referre, an pœnitentia iniungatur ante, an post absoluteionem sacramentalem, an in absoluteione ipsa. Quia quomodocumque horū trium iniungatur, semper & æque sacramentalis est. Quæ enim incontinēti fiūt, inesse videntur. l. Lecta. verl. Dicebā. ff. de reb. credit. l. Legē. C. de pact. c. Præterea. de test. cogend. quod comuniter receptum est & tradit. Cancell. in secūda part. fol. 183. c. Sed de. Ego vero ante absoluteionē iniungere soleo, quādo, quod raro facio, cōfessiōes audio.

Secundum est vtile valde esse, quod cōfessarius iniungat pœnitenti bona, quæ fecerit in remissionē peccatorū. **f** Quoniam bona satisfactoria per confessariū in satisfactionē iniuncta cæteris paribus plus de pœna in purgatorio luenda tollunt: quæ alia, quæ propria voluntate a pœnitēte suscipiuntur

piuntur argu. c. Quem pœnitet. col. 2. supra. d. 1. & receptū est ab omnibus.

- Neq̄ mihi dicas per hanc iniunctionē: quidquid boni feceris. &c. nihil faciendū necessario pœniteni prœcipi, sed totum ipsius volūtati relinqui. & ideo per illa non magis fieri satis, q̄ per omnino volūtaria. Ne (inquā) hoc dicas cōsidera, qd̄ licet per illā iniunctionē nil necessitatis aliquid faciendi adiiciatur, & licet non sit ibi iniunctio pœnitentiæ pura: est tamē cōditionalis. Quia relatiuū temporī adiunctū futuro conditionē denotat. l. Stichū, qui meuserit. ff. de leg. 1. † Neq̄ videtur verū, quod Prieras ait, p̄ eam formulā pœnitentiā videri pœnitentis arbitrio relictā. Quoniam potius sub illa conditione, si fecerit nullius ipsius arbitrio expectato, satisfactiōni videtur applicatum. Quia secundū Prieratis opinionē pœnitēs ad satisfactiōnē iuridicā teneretur. Quod enim arbitrio partis relinquitur, quoties id fieri potest, arbitrium boni viri videtur electū. l. 1. ff. de leg. 2. l. Fideicomissa. §. Quanq̄. ff. de leg. 3. Et tamen vna est omniū & etiam ipsiusmet Prieratis conclusio. s. per eam iniunctionē ad nihilū pœnitentem obligari. Facit etiam contra illū, quod Palud. monebat, vt iniunctioni tali modus adiiciatur ille: quatenus. s. peccatis tunc per confessiōnē apertis sufficiant, vt reliqua peccatis aliis delendis profint. Quanq̄ & hoc Paludani nimīū videtur curiosum. Quis enim confessarius adeo est crassus, vt eo sit animo, quo ex bonis operibus per pœnitentē faciendis plusq̄ oporteat, applicare velit peccatorū per eius confessiōnē aptorū delēdæ pœnæ? Quare potius videtur dicendū modū illum, quē Paludanus ait adiiciendū, videri potius tacite subintellecctū. s. q̄ per illā iniunctionē: quidquid boni. &c. tantum & non amplius pure, vel sub conditione applicari videt̄ pœnæ peccatorum manifestatorū delēdæ, quantū sufficit. Et quia hæc clausula quotidie additur, & vt plurimū homines multa bona faciūt, vel multa sustinēt, ideo arbitrōr inoleuisse morē pœnitentias minuendi, quod supra in. c. Falsas. n. 10. tactum fuit. Duo tamen videntur in hac re omnibus addenda.
- 38 Alterū est tantū operari solā illā clausulā: quidquid boni feceris. ac illas duas: quidquid boni feceris & mali sustinueris. Quoniā quis dubitat mala sustinere bonū esse opus iuxta illud Iacobi. c. 1. Patientia perfectū opus habet. & illud Prudētii: Nam vidua est virtus, quam non patientia firmat.
- 39 Facit. c. Tolerandi. c. Tu bonus. c. Quid ergo. 23. q. 4. Alterū est bona illa sic generatim sub illa tacita cōstitutione iniūcta nō esse tam satisfactoria, sicut illa, quæ speciatim iniungerentur & pure. Quia quo magis quis se ad aliquid faciendū obligat tanto illud cæteris paribus est melius & Deo gratius. gl. recepta in Cle. 1. de reliq̄. & venerat. sanct. verbo seipsū. quæ habet bona ex voto facta cæteris paribus aliis, quæ volūtarie fiunt, esse meliora. Tres ergo gradus sunt bonorum, quibus satisfacimus: primus eorū, quæ pure ac speciatim nobis imponūtur a confessario, & is est maxime satisfactorius

etorius. Secundus eorum, quæ sub conditione, si ea fecerimus, imponuntur & is minus. Tertius eorum, quæ nos ipsi assumimus, & hic multo minus satisfacit. Quia nullatenus est sacramentalis.

Tertiū quod, addendū occurrit his, quæ in illo. §. Ponatse. dicta fuerūt, est quod opera ratione alia debita, satisfactoria sunt pro peccatorū pœna in purgatorio delēda, si ad eum finē fiant, vel applicentur, & ideo possunt & assumi & accipi pro illius satisfactione. Quod pulcherrime Thomas a Vio de satisfact. q. 1. demonstrat. Pro quo facit primo, quod vnū & idem opus a vario procedens principio varium habet effectum & varię virtutis fit actus. Verbi gratia: ieiuniū, quo vteris, (ne plus satis comedas, abstinētia est: idem, si eo vtare, vt libidinē reprimas, castitas: si autem, quo Deo te hostiam exhibeas, religio & sacrificium: si vero, quo pro peccato satisfacias, pœnitentia. Quæ omnia colliguntur ex Thoma secunda Secundæ. q. 85. art. 3. Nā & mala peiora sunt cæteris paribus, quo pluribus e fontib⁹ manāt. Si enim forniceris, quo & delecteris simul & fureris, fornicatio & furtum erit, vt supra, in. c. Consideret. abūde dictū est in princip. sicut & q patrē sepelit & seruos hæreditarios pascit, nōnunq̄ operatur pietatē tantū nonnunq̄ etiam pro hærede gestioem & hæreditatis aditionē. l. Pro hærede. ff. de acquir. hæredit. Simile in. l. Labeo & l. Postq̄. ff. de pactis & .c. Cum. M. de constit. & .c. Cumana. de electio. cū. c. Cum ecclesia Sutrina. d̄ cau. possess. & propriet. Secundo facit, quod eadem pœna procedens a maiore charitate magis est satisfactoria. Ea enim ratioe, q̄ CHRISTVS assumpsit in sua sacratissima passione, pœna fuit maxime satisfactoria. Quia ex illius excellentissima charitate promanauit secūdū omnes. Facit tertio, quod vnū & idem opus alias debitum Deo sufficit ad exoluendum illud & ad bene merēdū vitam æternā. Ergo maiore cū ratione potest esse satisfactoriū pœnæ pro peccatis debitæ. Assumptū patet: quia honorando parentes (quod opus præceptum est) mereor, si ex charitate illos honoro, iuste vitam æternā secundum omnes. Illatio vero probatur ex eo, quod ratio alias debiti nō minus officit constitutioni iuris futuræ mercedis, quam iuris pensandi & satisfaciendi pro debito præterito. Nam si per opus alias debitū & solui potest debitū, & cū hoc effici, vt exigente iustitia merces ei debeat tam excellens, qualis est æterna felicitas, multo magis sufficiet, vt cōstituat ius soluti precii debiti tam exilis qualis est pœna temporaria in purgatorio loco luenda argumento. c. Cum incūctis. de electio. Cle. 1. de reliq. & vener. sancto. in princip. auth. Multo magis. C. de sacrosanct. ecclesiis. Facit quod, si sufficit ad ipsam vitam æternam promerendam, a fortiori sufficiet ad tollenda impedimenta ipsius adipiscendæ. Confirmatur quarto discurrendo per cōsilia, quādo sunt in præcepto. In casu enī, quo tenetur eleemosynam facere pœnitens, vt nō potest illam in satisfactionē

ctione pœnitentialem dirigere? Et qui teneretur alterã maxillã parare, ve
 esurire, aut sitire, aut penuriã pati, aut huiusmodi aliqd casu aliquo esset
 in præcepto: quis sapiens phibeat hæc Deo in satisfactione offerre, aut ne
 get per hæc pœnã debitã pro peccatis solui? Quis item dicat huiusmodi
 opera debita & ex præcepto posse quidem ab ipso pœnitente in satisfa-
 ctione pœnitentiale assumi: per confessarii aut ministeriũ non posse illa
 47 eadẽ in pœnitentiã dari? Quãdoquidẽ hoc esset † ecclesiã clauibus deroga-
 re maiorẽq; virtutẽ humanã menti & præstitutiõĩ, q̃ CHRISTI clauib; 9
 tribuere. Quia secũdũ hoc humana intẽtio aliqua posset pro satisfactiõẽ
 assumere, quã per ecclesiã clauẽ non possent iniungi. quod a fideiũ opi-
 nione longe abesse debet. Corroboratur quinto, q; multorũ laudanda con-
 fessoriorũ antiqua consuetudo habet, qd̃ absoluto dicatur: quidquid boni
 feceris & facere proponis & proposueris: & mala quã sustines & sustinebis,
 sint tibi in remissionem peccatorum. &c. & non dicit quidquid superero-
 gationis boni feceris & mali sustinueris.

Non obstat, q; prodecẽ, quã Titio debeo ex emptione, nõ possum ei sa-
 tisfacere per decem, q̃ mutuo ab eodẽ accepi. l. i. ff. de solutio. Ergo neq; ie-
 iunio, quod alia ratione debeo, potero pro peccatis soluere. Nõ inq; hoc
 44 obstat, quia vt Thomas a Vio ait, aliud est loqui de satisfactione intra
 limites purã iustitiã & aliud est loqui de satisfactione magis naturã ami-
 citiã, q̃ iustitiã sapiente. Quia illa ius attendit, hæc aut volutatẽ offensi &
 offendenti. Quod amicitia magis est, q̃ iustitiã.

Non obstat etiam, q; ritus ecclesiã habet, q; pœnitentiã iniungat alias
 ab orationibus & ieiuniis debitis. Quoniam ecclesiasticus minister homo
 est, qui non intuetur cor (quẽ latet pœnitentiã charitas) Proinde ad tutiorẽ
 partẽ iudiciũ suum inclinã, idq; quod est amicitia, præteriẽs ad id, qd̃ est
 iustitiã, se cõuetit. Et qm̃ ex parte iustitiã inest satisfactiõĩ, qd̃ ex alias
 non debitis fiat: ideo cõfessarii nõ imponũt ieiunia alias debita, sed opera
 ad quã alias pœnitẽs non tenetur. Cum quo stat, q; si opera, ad q̃ alias pœ-
 nitẽs tenetur, imponeret in satisfactiõẽ peccatorũ, prodesset saltem vir-
 tute clauium pœnitenti huiusmodi ex charitate ad impleta satisfactio.

45 Quartum, quod addendum est dictis in illo. §. Ponat se. tale est omnẽ
 pœnitentialem satisfactiõẽ a confessario impositã, etiam si extra charita-
 tem fiat, sufficientẽ esse, quoad forũ militantis ecclesiã, ita vt nõ teneatur
 eã iterare. Quod asserit Scotus in Quarto. d. 15. q. 1. & frequentius recipit
 in. d. 16. quod videre est ibi per Durand. & Ticinenses. q. 2. dub. 2. Pro quo
 facit primo, q; satisfactio huiusmodi sacramentalis est, quippe quã tertia
 pars est sacramenti, ac per hoc satisfact ecclesiã, si est informis, sicut confes-
 sio informis. per quã satisfieri præcepto tactum est in. c. fin. supra. d. 5. cõdi-
 tione. 12. Secũdo facit, q; nõ solũ ieiunia & eleemosynas, verũ neq; orõnes
 est so-

est solita ecclesia iterum imponere pœnitentibus, qui eas semel soluerunt. Quanq̄ in hac re Alexander A lenſis quarta parte. q. 8 c. mēbro. 3. art. 1. quē Thomas & Bonauentura sequuntur in Quarto. d. 16. contra sentiat.

Ex quo infertur parum salis habere nouitiorū illum quorundā cōfessa-
riorum morē, qui timore trepidantes, vbi non est timor, quandā momēta-
neā satisfactiunculā pro pœnitentia iniungūt sacramentali, q̄ exoluat pœ-
nitens, anteq̄ iterum recidat: et deinde arbitrantur quasi condignā pœnitē-
tiam. Quoniā illa, quam pro cōdigna imponūt, pœnitētia sacramētalis est
secundū omnes eruditos. Et tamen ipsi eam quodā modo efficiunt nō sa-
cramentalem. Præterea id nusq̄ a sancta, q̄ catholica est, ecclesia edocetur.
Magis ergo reprehensione, q̄ imitatione iunt digni. Quia, quod non est
sanctorum patrum decretis sancitū, non est superstitiosus adinventionib⁹
inducendū. c. Cōsuluiſti. 2. q. 5. c. 2. col. 2. de translat. prælat & ita firmat Tho-
mas a Vio in illa. q. de satisfactione.

Quinto, quod occurrit addendū, est nullam satisfactionē sacramentalē
extra charitatē factā quicq̄ prodesse ad expiationē pœnæ p̄ peccato apud
Deum debitæ. Pro qua conclusione faciunt multa, quæ allegat Magister
Sent. ex sacris autoribus. in. 1 c. d. Quarti. Facit, q̄ illā tenēt Thomas, Bo-
nauentura, Richard. & cōmunis in Quarto. d. 16. in quam tandē etiā Du-
randus inclinat. Thomas item a Vio id tenēt in illa. q. 1. de satisfactione cū
omnibus asseclis Aquinatis. Fundamentū horum omnium illud est: q̄ opa
illius, qui mortali culpa est infectus, ac per consequentē est Dei hostis &
inimicus, non acceptat ipse in satisfactionē culpæ illius. Sed quoniam hoc
nulla scriptura probari potest efficaciter, contra tenuit Scotus in eodem
Quarto. d. 1 c. q. 1. f. Existente in peccato mortali posse pro tēporali pœ-
na suis peccatis per cōtritionē deletis debita satisfacere. Quē sequuti sunt
Parisienses in illa. d. 1 c. q. 1. multa in hoc grauia & friuola congerentes eum
etiam sequuti sūt Ticinēses in illa. d. 16. q. 2. dub. 2. Quibus ipse quoq̄ ad-
hæreo ea potissimū ratione, q̄ eorū opinio mīam diuinā amplificat, q̄ sup
exaltare iudiciū autor est Iacobus. c. 2. & extollēda sup oia opa Dei vsq̄ ad
celos Psalmus habet. c. 6. Faciunt f̄ q̄ in simili de pctō veniali dicem⁹ in hoc
c. 1. §. Sacerdos. hac dist. cōtra gl. & Thomā. cōdonari posse id sine mortali.

Sextū additamētū fuerit etiā secundū Thomæ opinionē pœnitentiā
ac satisfactionē sacramētālē extra charitatē factā validā fore, q̄n recuperata
charitate pœnitēs ad cor redierit. Nā regulariter op⁹ sacramētale vt pote
opus Dei recedēte fictione sortitur effectū, vt de baptismo est casus in. c.
Tūc valere. de cōsec. d. 4. & pari ratione de cōfirmatiōe, ordine, cōfessiōe &
extrema vnctiōe idē esse iudicādū ibi late tradidim⁹. Satisfactio aut sa-
cramentalis pars sacramēti est vinq̄ hēt ex clauib⁹ scđ; oēs. Ergo si cōrigat
iformis, sortiet effectū postea veniēte forma nēte charitate & p̄ eā fugata
fictiōe.